

Praktikat dhe lutjet e përditshme të Profetit

(Paqja e Allahut qoftë mbi të!)

Autor
**Dr. Abdullah ibn Hamud
el-Foriih**

Parathënia
**Prof. Dr. Khalid ibn Ali
el-Mushigh**

Praktikat dhe lutjet e përditshme të Profetit

(Paqja e Allahut qoftë mbi të!)

Në një hadith kudsî (transmetim i shenjtë hyjnor, kuptimisht nga Allahu, shprehimisht nga Profeti), Allahu i Lartmadhëruar thotë:

“Robi Im vazhdon të më afrohet me nafîle (adhurime vullnetare) derisa Unë ta dua.”

Autor

Dr. Abdullah ibn Hamud el-Foriîh

Parathënia

Prof. Dr. Khalid ibn Ali el-Mushigh

Të drejtat e botimit janë të lejuara, pas përgjigjes me shkrim
të autorit, për këdo që dëshiron ta botojë në këtë ose në gjuhë
të tjera për bamirësi

Ky libër është përkthyer në më shumë se dhjetë gjuhë

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Pasqyra e temave të librit

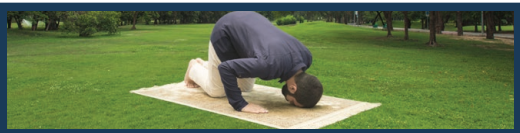

Parathëniet

Tema	Faqja
◆ Hyrja	19
◆ Parathënie	24
▶ Kuptimi i sunetit	24
▶ Modele nga kujdesi i selefëve (dijetarëve të tre gjeneratave të para muslimane) për sunetin	24
▶ Prej fryteve të pasimit të sunetit	26

Sunetet periodike (në kohë të caktuar)

Tema	Faqja
◆ Së pari: Koha para agimit	30
◆ Pjesa e parë	30
① E fërkonte gojën e tij me misvak.	30
② Thoshte dhikrin (e përmendte Allahun) e caktuar gjatë zgjimit prej gjumit.	31
③ E largon gjumin, duke fërkuar sytë.	31

Tema	Faqja
④ Shikon në qiell.	31
⑤ Lexon dhjetë ajetet e fundit të sures Al Imran.	31
⑥ I lan duart tre herë.	32
⑦ Thith ujë me hundë dhe e shfryn atë tre herë.	32
⑧ Pastaj merr abdes.	32
► Prej suneteve të abdesit	33
① Misvaku	33
② Thënia “BISMIL-LAH!”.	34
③ Larja e dy pëllëmbëve tre herë.	34
④ Larja e duarve dhe këmbëve duke filluar me të djathtën.	34
⑤ Fillimi me shpërlarjen e gojës e të grykës dhe thithjen e ujit me hundë.	35
⑥ Shpërlarja e gojës dhe thithja e ujit me hundë, të jenë të skajshme, për atë që nuk agjëron.	35
⑦ Shpërlarja e gojës dhe thithja e ujit me hundë të jenë nga po ai grusht (ujë).	35
⑧ Fshirja (me dorë të lagur) e kokës sipas traditës profetike.	36
⑨ Larja tre herë e gjymtyrëve të abdesit.	36
⑩ Lutja që thuhet pas abdesit.	37

Tema	Faqja
◆ Pjesa e dytë: Namazi i natës dhe vitri, ku bëjnë pjesë disa vepra, që i përkasin udhëzimit profetik	38
① Prej sunetit është që namazi i natës të falet në kohën më të mirë.	38
② Suneti (tradita profetike, vepër e pëlqyeshme) është që namazin e natës ta falë me njëmbëdhjetë rekate.	41
③ Prej sunetit është që namazi i natës të fillohet me dy rekate të shkurtra (jo aq të gjata sa rekatet e tjera që vijnë më pas).	41
④ Prej sunetit është që të thuhet lutjet hyrëse në namazin e natës të transmetuara në hadithet e sakta, prej të cilave janë	41
⑤ Prej sunetit është që në namazin e natës të zgjatet qëndrimi në këmbë, rukuja dhe sexhdja dhe të gjitha ruknet (shtyllat) praktike (veprimet) përgjatë namazit të jenë të përafërta në kohëzgjatje.	43
⑥ Të bëjë sunetet e transmetuara lidhur me leximin e Kuranit gjatë namazit të natës, prej të cilave janë	43
⑦ Prej sunetit është që të jepet selam pas çdo dy rekateve.	45
⑧ Prej sunetit është leximi disa sureve të caktuara në tre rekatet e fundit.	45
⑨ Prej sunetit është që kur të falet vitri, herë-herë të lexohet duaaja (lutja) e kunutit.	46
⑩ Duaaja (lutja) në një të tretën e fundit të natës.	47
⑪ Është sunet që me të dhënë selam pas vitrit, të thuhet tre herë: سبحان الملك القدوس “SUBĤANEL MALIKIL-ĶUD-DUS!	47
⑫ Është sunet që të zgjohet familja për të falur namaz nate.	48
⑬ Prej sunetit është të veprohet në namazin e natës çfarë është më e lehtë, me qëllim përulësia e frikërespekti gjatë namazit të jenë maksimale.	48

Tema	Faqja
14 Prej sunetit është që personi që nuk e ka falur namazin e natës në kohën e vet (e ka zënë gjumi apo për ndonjë arsye tjetër), mund ta falë atë ditën. Numri i rekateve të jetë çift (jo tek, siç është suneti gjatë natës).	48
◆ Së dyti: Koha e agimit	50
▶ Ezani, në të cilin ka disa sunete	50
1 Ndjekja dhe shoqërimi i muezinit (duke përsëritur fjalët e tij).	50
2 Pas dy dëshmime të thuhet dhikri i posaçëm.	51
3 Dërgimi i salavateve për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), pas ezanit.	52
4 Pas ezanit të thuhet duaaja (lutja) e transmetuar me këtë rast.	53
5 Lutja pas ezanit.	53
▶ Suneti i agimit, në të cilin ka disa vepra të pëlqyera	54
1 Më e mira është që sunetet sistematike të falen në shtëpi.	54
2 Sunetet sistematike më të forta	54
▶ Shkuarja në xhami; në këtë vepër ka disa sunete	56
1 Është sunet që në xhami të shkohet herët.	56
2 Të dalë nga shtëpia e tij i pastruar (të ketë marrë abdes), që t'i shkruhet shpërblimi i hapave për në xhami.	56
3 Të dalë për në namaz qetësisht dhe seriozisht.	57
4 Hyn në xhami me këmbën e djathtë dhe del prej saj me të majtën.	57

Tema	Faqja
5 Kur të hyjë në xhami, të thotë dhikrin (përmendjen e posaçme) të transmetuar; dhe po kështu kur të dalë.	58
6 Të falë dy rekate për përshëndetjen e xhamisë.	58
7 Për burrat është sunet garimi për të zënë rreshtin e parë (pas imamit), pasi ai është rreshti më i mire. Ndërsa për gratë rreshti më i mirë është i fundit.	58
8 Prej sunetit qendrimi sa më pranë imamit, për atë që falet pas imamit.	59
► Sunete në namaz	60
◆ Sutra (pengesa) dhe sunetet që kanë lidhje me të Sutra (pengesa). Sa i përket sutrës, ka disa vepra të pëlqyeshme:	60
1 Përdorimi i sutrës është sunet.	60
2 Afrimi pranë sutras është sunet.	61
3 Është sunet që të pegohet (të shtyhet e të ndalohej) ai që kalon para personit që është duke u falur.	61
4 Është sunet përdorimi i misvakut para çdo namazi.	62
◆ Sunetet gjatë qëndrimit në këmbë (kur falet namazi) janë si vijon	62
1 Ngritja e duarve në tekbinin fillestar.	62
2 Kur ngrihen duart është sunet që gishtat të jenë të shtrirë.	63
3 Është sunet që duart të ngrihen deri në vendin e përshkruar në traditën profetike.	64
4 Është sunet që namazliu, pas tekbinin fillestar, të vendosë dorën e djathtë mbi të majtën.	64
5 Është sunet që me dorën e djathtë të kapet dora e majtë.	64

Tema	Faqja
❖ Është sunet të thuhet lutja e hapjes së namazit.	65
❖ <i>Istiadhja</i> (kërkimi i mbështetjes tek Allahu, kërkimi i mbrojtjes prej Tij).	66
❖ Thënia “Bismil-lahi”.	67
❖ Thënia: “Amin / Përgjigjmu, o Allah! (ashtu qoftë!)” me imamin.	68
❖ Leximi i sures pas El-Fatijasë.	68
◆ Veprimet vijuese gjatë rukusë janë sunet:	68
❖ Është sunet vendosja e duarve mbi gjunjët, duke i mbajtur gishtat të hapura.	68
❖ Është sunet për atë që bie në ruku që ta shtrijë shpinën horizontalisht.	69
❖ Për namazliun është sunet që në ruku t’i largojë bërrylat (t’i hapë krahët) nga të dyja anët.	69
❖ Është sunet të bëhet dhikri në format e transmetuara për rukunë.	70
◆ Ngritja nga rukuja, e cila përmban një sërë sunetesh	71
❖ Zgjatja e rukusë (e cila është prej shtyllave të namazit).	71
❖ Dhikri: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ “RAB-BENA UELEKEL ĤAMD! Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut!”, mund të thuhet në forma të larmishme	71
❖ Është sunet të bëhet dhikri i transmetuar ekskluzivisht për pozicionin pas ngritjes nga rukuja.	72
◆ Sexhdja, e cila ka disa sunete	73
❖ Për atë që bie në sexhde është sunet t’i largojë krahët (llërët) nga anët (brinjët) dhe barkun nga kofshët.	73
❖ Kur bie në sexhde është sunet që majat e gishtave të këmbëve t’i drejtojë nga Kibla (Qabja).	74
❖ Është sunet të bëhet dhikri i transmetuar ekskluzivisht për sexhden.	75

Tema	Faqja
◆ Prej sunetit është të bëhet sa më shumë lutje në sexhde.	77
◆ Prej suneteve të uljes mes dy sexhdeve.	77
◆ Është prej sunetit shtrija e këmbës së majtë dhe qëndrimi mbi të, ndërsa e djathta qëndron e tendosur (drejt).	77
◆ Zgjatja e uljes mes dy sexhdeve.	77
◆ Për atë që po ngrihet nga rekati i dytë ose i katërt, është sunet që para se të ngrihet të qëndrojë fare pak ulur.	77
◆ Prej suneteve në teshehud (ulja ku thuhet dy dëshmitë)	78
◆ Për namazliun është sunet të shtrijë këmbën e majtë dhe të tendosë (ta drejtojë) të djathtën në teshehud e parë.	78
◆ Prej sunetit është që, në gjendjen e teshehudit, duart të vendosen në dy forma të ndryshme.	79
◆ Është prej sunetit që, në gjendjen e teshehudit, gishtat të vendosen në dy forma të ndryshme.	79
◆ Formulat e teshehudit janë të ndryshme. Prej sunetit është që namazliu t'i përdorë të gjitha ato.	80
◆ Prej sunetit është që namazliu, në teshehudin e fundit të namazeve me tre dhe katër rekate, të ulet në të ndenjurat e tij.	81
◆ Prej sunetit është që namazliu të dërgojë salavate për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) në forma të ndryshme (të larmishme).	82
◆ Prej sunetit është që namazliu, para se të japë selam, të kërkojë mbrojtje prej Allahut nga katër gjëra.	83
◆ Dhikri që ligjërohet të bëhet pas dhënies se selamit (përfundimit) të namazeve farz (të detyrueshme).	85

Tema	Faqja
◆ Qëndrimi në vendfalje pas (namazit të) agimit të deri në lindjen e Diellit është prej sunetit.	89
▶ Dhikri (përmendja e Allahut) i sabahut (mëngjesit)	90
◆ Dhikri i mëngjesit dhe i mbrëmjes është si vijon	90
◆ Së treti: Koha e paradites (duhaja)	97
◆ Koha e namazit të duhasë	98
◆ Koha më e mirë e namazit të duhasë është	98
◆ Numri i rekateve të namazit të duhasë	99
◆ Së katërti: Koha e drekës	100
◆ Çështja e parë: Sunet para dhe pas (namazit të obliguar të) drekës.	100
◆ Çështja e dytë: Prej sunetit është zgjatja e rekatit të parë të namazit të drekës.	100
◆ Çështja e tretë: Vonimi i namazit të drekës derisa të bjere vapa është prej synetit	101
◆ Së pesti: Koha e ikindisë (pasdites)	102
◆ Koha e dhikrit të mëngjesit	103
◆ Koha e dhikrit të mbrëmjes	103

Tema	Faqja
◆ Së gjashti: Koha e akshamit (perëndimit)	104
◆ Çështja e parë: <u>Prej sunetit është të mos lejohen fëmijët të mos dalin jashtë shtëpisë në fillimin e kohës së akshamit.</u>	104
◆ Çështja e dytë: <u>Prej sunetit është mbyllja e dymve në fillimin e akshamit, duke përmendur emrin e Allahut të Lartësuar.</u>	104
◆ Çështja e tretë: <u>Falja e dy rekateve para (namazit të obliguar të) akshamit.</u>	105
◆ Çështja e katërt: <u>Gjumi para jacie është i papëlqyeshëm.</u>	106
◆ Së shtati: Koha e jaciesë (darkës)	107
◆ Çështja e parë: Bisedimi dhe kuvendimi pas jaciesë është i papëlqyeshëm.	107
◆ Çështja e dytë: Më mirë është që namazi i jaciesë të vonohet, përderisa kjo nuk i vë në vështirësi ata që falen pas imamit.	108
◆ Prej sunetit është dhe leximi i sures “El-Ihlas” çdo natë:	108
◆ Sunetet e gjumit	109
① Mbyllja e dymve kur flemë.	109
② Fikja e zjarrit para gjumit.	109
③ Abdesi para gjumit.	110
④ Shkundja e shtratit para shtrirjes mbi të.	110
⑤ Gjumi në anën e djathtë.	111

Tema	Faqja
◊ Vendosja e dorës së djathtë nën faqen e djathtë.	111
◊ Leximi i dhikrit para gjumit.	111
◆ Nga Kurani	111
◆ Prej sunetit është të bëhen sa më shumë lutje, prej të cilave janë	114
◆ Sunete që kanë lidhje me ëndrrat që njeriu sheh në gjumë.	115
◆ Prej suneteve që kanë të bëjnë me këtë kapitull janë dhe ato që përmenden në hadithet në vijim	119
◆ Për atë që zgjohej natën, është sunet të thotë këtë dhikër	120

Sunetet që nuk i përkasin një kohe të caktuar

Tema	Faqja
◇ Së pari: Sunete që kanë lidhje me ngrënien e ushqimit	124
① Përmendja e emrit të Allahut (thënia: BISMIL-LAH / Me emrin e Allahut!) në fillim të ushqimit.	124
② Ngrënia në enë nga ushqimi që gjendet përpara vetes.	125
③ Të merret kafshata që bie; të pastrohet dhe të pastrohet dhe të hahet.	125
④ Lëpirja e gishtave.	126
⑤ Fshirja e sahanit (enës së ushqimit).	126
⑥ Ngrënia me tre gishta.	127
⑦ Të marrë frymë jashtë enës tre herë.	127
⑧ Falënderimi i Allahut të Lartësuar pas ushqimit.	128
⑨ Ngrënia bashkërisht.	129
⑩ Lavdërimi i ushqimit, nëse i pëlqen.	129
⑪ Të luemi për atë që e shtron ushqimin.	130
⑫ Pëlqehet që t'i jepet përparësi përsonit që gjendet në të djathtë ndaj atij që është në të majtë, kur shërbehet, siç është rasti i servirjes së pijes.	130
⑬ Ai që e servir pijen, pi i fundit.	131

Tema	Faqja
14 Mbulimi i enëve, duke përmendur emrin e Allahut, kur vjen nata.	131
Sunete që kanë lidhje me selamin (përshëndetjen islame), me takimin dhe me kuvendimin	132
1 Dhënia e selamit është prej sunetit.	132
2 Pëlqehet që selami të përsëritet tre herë, nëse lind nevoja për këtë.	133
3 Prej sunetit është që t'u japësh selam njerëzve që i njeh dhe atyre që nuk i njeh.	133
4 Prej sunetit është që selamin ta japin të parët ata që janë përmendur në hadithet profetike.	134
5 Prej sunetit është që t'u jepet selam fëmijëve.	135
6 Është prej sunetit dhënia e selamit kur hyjmë në shtëpi,	135
7 Prej sunetit është që selami të jepet me zë të ulët, nëse në vendin ku hyhet ka njerëz në gjumë.	136
8 Përcjellja e selamit është prej sunetit.	137
9 Është sunet dhënia e selamit kur ulesh në një kuvend dhe gjithashtu kur largohesh prej tij.	137
10 Gjatë takimit është sunet që përshëndetja me selam të shoqërohet me shtrëngimin e duarve.	137
11 Buzëqeshja dhe fytyra e çlirët (gazmore) gjatë takimit janë sunet.	138
12 Fjala e mirë është prej sunetit; ajo konsiderohet sadaka.	138
13 Përmendja e Allahut të Lartësuar (dhikri) në kuvend është vepër e pëlqyer.	139
14 Është e pëlqyer lutja për shlyerjen e gjynaheve, kur mbaron takimi a kuvendi (kefaretu el-mexhlis).	139

Tema	Faqja
◆ Sunete që kanë të bëjnë me veshjen dhe me hijeshimin	140
① Prej sunetit është që veshja e këpucëve të fillohet me të djathtën.	140
② Është e pëlqyeshme veshja e rrobave të bardha.	141
③ Përdorimi i parfumit është prej sunetit (në ambient publik lejohet vetëm për burrat).	141
④ Refuzimi i parfumit është i papëlqyeshëm.	142
⑤ Është e pëlqyeshme që flokët të krehen djathtas.	142
◆ Së katërti: Sunete që kanë të bëjnë me teshtitjen dhe me gogësitjen	143
◆ Sunetet e teshtitjes	143
① Për teshtitësin është sunet të thotë: “EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut”.	143
② Nëse teshtitësi nuk e falënderon Allahun, është prej sunetit që i pranishmi të mos lutet për të (të mos thotë: “JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!”).	144
◆ Sunetet e gogësimës	146
◆ Sunete të tjera ditore	148
◆ Dhikri i transmetuar për hyrjen dhe daljen nga banjoja	148
◆ Shkruarja e testamentit është prej sunetit	149
◆ Toleranca dhe butësia në shitblerje	150
◆ Falja e dy rekateve pas çdo abdesi	150

Tema	Faqja
◆ Pritja e namazit	150
◆ Misvaku	151
◆ Përtëritja e abdesit për çdo namaz	152
◆ Lutja	152
◆ Prej suneteve ditore është dhikri (përmendja e Allahut të Lartësuar).	157
◆ Dhikri është jeta e zemrave	158
◆ Allahu i Lartmadhëruar ka nxitur të përmendet në mjaft raste, po përmendim disa prej tyre:	158

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله وهدى للصلاة والسلام على من لا نبي بعده ، وبعد :
 فقد قرأت في هذا المؤلف للشيخ عبد الله بن حمود
 العزيز (المنهج العلمي في بيان السنن اليومية)
 فقد ألفت مؤلفاً مفيداً حمل على استقصاء السنن
 اليومية (الفعلية والتقليدية) في الليل والنهار المنفردة
 والتابعة لغيرها كما ثبت بالليل مجراه الله خيراً
 ونفع بحول الله آمين ، وبالله التوفيق .

كتبه
 د. خالد بن علي المشيقح

خلتها
 ١٤٣٤/١١/٧

Parathënia nga dr. Khalid ibn Ali el-Mushigh

Falënderimi absolut i takon vetëm Allahut! Mëshira dhe paqja qofshin mbi Profetin Muhamed (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), pas të cilit nuk ka më profet! Kurse më tej:

E lexova këtë përpilim të shejkhut (dijetarit) Abdullah Ibn Hamud el-Foriih “**El-Minah el-alijeh fi bejani es-suneni el-jeumijeh/ Dhurimet e larta hyjnore në sqarimin e suneteve (traditave profetike) ditore**”. Për mua, ai përbën një përpilim të dobishëm. Ka punuar në gjurmimin e suneteve (traditave profetike) ditore të vepruara dhe të thëna, gjatë natës a ditës, të veçanta a pasuese, të provuara me argument.

Allahu e shpërbleftë dhe bëftë të dobishëm këtë përpilim! Amin. Allahu na dhëntë sukses!

Shkroi: Dr. Khalid ibn Ali el-Mushigh

Prof. Dr. në Universitetin El-Kasim (Qassim)

Mësimdhënës në Haremin (Xhaminë e Shenjtë) të Mekës dhe atë të Medines

Hyrja

Falënderimi i takon Allahut të Lartësuar, i Cili thotë:

{لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا}

“Në të Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun.” (El-Ahzab: 21), duke ligjëruar kështu pasimin e sunetit (tradietës) së të Dërguarit të Tij (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) . Mëshira dhe paqja qofshin mbi Profetin Muhamed, udhëzuesin më të mirë të ymetit (islam), për në bindjen e kompletuar dhe pasimin e sunetit (tradietës profetike). Kurse më tej:

Vëllai im lexues, po vendos para teje sunetet (tradietat) ditore të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), nga koha e zgjimit deri në gjumë, të sistemuara sipas kohëve. Më tej, do të sjell sunete (tradiata profetike) të tjera ditore të papërcaktuara në kohë. **Me sunet kam për qëllim mustehabin (veprimin e pëlqyer), i cili përbën çfarë është urdhëruar nga Ligjvënësi i Urtë (Allahu i Madhëruar) jo në formë të detyrueshme, por në formë kompletuese dhe për të shtuar sa më shumë veprat e mira.** Ky libër është një përmbledhje e veprës origjinale “El-Minah el-alijeh fi bejani es-suneni el-jeumijeh” Dhurimet e larta hyjnore në sqarimin e suneteve (tradiave profetike) ditore”, prej të cilit kam hequr çështjet shkencore dhe përfitimet lidhur me sunetet (tradiata profetike). Kam lënë vetëm këtë përmbledhje, ku kam sjellë Traditën Profetike (përkatëse) me argumentin e saj. Këtë e kam bërë si përgjigje të kërkesës së disa vëllezërve. Njëkohesisht të jetë më lehtë për këdo që nuk gëzon kohë ose orvatje për të lexuar versionin origjinal dhe (e kam bërë) që botimi t’u mundësohet disa autoriteteve propagandistike islame dhe përçimi

i kësaj vepre tek një numër sa më i madh lexuesish. Shtysa e gjurmimit të suneteve ditore të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka qenë dëshira për të shfaqur me dinjitetin që i takon, udhëzimin profetik të shpërftyruar nga Perëndimi, duke i shtuar kësaj (shtyse) problematikën e lënies pas dore të sunetit (tradiës profetike), të dëshmuar në aktualitetin tonë, me justifikimin (e pavend) se lënësi i sunetit (adhurimit vullnetar) nuk ndëshkohet, duke humbur kësisoj një mirësi shumë e madhe. Jam kujdesur që (në këtë përpilim) të sjell sunetet e sakta, në veçanti ato ditore, të shoqëruara me argumentet e tyre përkatëse. E lus Allahun të na bëjë prej atyre që ndjekin hap pas hapi udhëzimin e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ecin në gjurmët e tij dhe do të ringjallet në shoqërinë e tij.

Shkroi, shumë i nevojshmi për faljen e Zotit:

Dr. Abdullah ibn Hamud el-Foriih

Kontakti përmes postës elektronike:

eqtidaa@gmail.com

Parathënie

Kuptimi i sunetit

Suneti ka kuptimin: mustehabi (veprimi i pëlqyeshëm) dhe mendubi (veprimi i dëshirueshëm).

Kësisoj, suneti: është çfarë ka urdhëruar Ligjvënësi (Allahu i Madhëruar), jo në formë të detyrueshme dhe rezultati i sunetit është se: vepruesi shpërblehet dhe lënësi nuk ndëshkohet.

Modele nga kujdesi i selefëve (dijetarëve të tre gjeneratave të para muslimane) për sunetin:

- 1 Muslimi, në Autentikun e tij (Sahihu Muslim), ka transmetuar hadithin (bisedën) e En-Nu‘man ibn Salimit, nga Amër ibn Eus (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili (Amri) tha: “Anbese ibn Ebi Sufjani bisedoi me mua, tha: ‘Kam dëgjuar Umu Habiben (bashkëshorten e Profetit) të thotë: ‘Kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: **“Kujtdo që fal dymbëdhjetë rekate në një ditë-natë i ndërtohet shtëpi në Xhenet.”**(Transmeton Muslimi nr. 1727) Umu Habibja tha: “Nuk i kam lënë ato, që kur i dëgjova (këto fjalë) nga i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).” Anbese tha: “Nuk i kam lënë ato, që kur i dëgjova (këto fjalë) nga Umu Habibja.”

Amër ibn Eusi tha: “Nuk i kam lënë ato, që kur i dëgjova (këto fjalë) nga Anbese.”

En-Nu‘man Ibn Salimi tha: “Nuk i kam lënë ato, që kur i dëgjova (këto fjalë) nga Amër ibn Eusi.”

- 2 Hadithi i Aliut (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Fatimja (e bija e Profetit) u ankua për lëndimet (kallot) që kishte pësuar dora nga mokra (guri i mullirit). Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i erdhën robër lufte, kështu që Fatimja u nis për tek ai, por nuk e gjeti. Ajo u takua me Aishen dhe bisedoi me të. Kur Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) erdhi, Aishja i tregoi se Fatimja kishte qenë tek ajo. Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) erdhi tek ne, teksa ne ishim në shtrat. Ne bëmë të ngrihem, por Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) na tha: **‘Rrini në vendin tuaj!’** U ul mes nesh (te koka) derisa ndjeva ftohtësinë e këmbës së tij mbi kraharorin tim dhe më pas tha: **“A t’ ju mësoj diçka më të mirë se ajo që kërkuat?! Kur të bini në shtrat, ta madhëroni Allahun (Të thoni:“ALLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi!”)**34 herë, t’i shprehni Atij lavdi (Të thoni:“SUBĤAN-ALL-LLAH / Lavdiplotë e i patëmetë është Allahu!”) 33 herë dhe ta falënderoni Atë (Të thoni:“EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut!”)33 herë. Kjo është për ju më mirë se shërbëtori.” (Transmeton El-Bukhari nr. 3705 dhe Muslimi nr. 2727)

Në një transmetim vjen: Aliu (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tha: “‘Nuk e lashë atë (dhikër) që kur e dëgjova nga Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).’ Iu tha: ‘As natën e (betejës së) Siffinit?’ Ai tha: ‘As natën e Siffinit.’” (Transmeton El-Bukhari nr. 5362 dhe Muslimi nr. 2727)

Dihet se në natën e Siffinit ka ndodhur një betejë në të cilën Aliu (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ishte komandant dhe megjithëkëtë ai nuk e la sunetin (tradi tën profetike) në fjalë.

3 Ibn Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të!) e falte një xhenaze dhe pastaj largohej pa e përcjellë atë për në varreza, duke menduar se e tillë gjë ishte prej sunetit (tradi tës profetike). Ai nuk e dinte vlerën e transmetuar në lidhje me përcjelljen e xhenazes deri në varrosje. Kur degjoi hadithin e Ebi Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), u pikëllua për sunetin që kishte lënë. Ai e përsiati thellë atë që kishte bërë.

Ibn Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të!) goditi tokën me guralecët që kishte në dorën dhe pastaj tha: “Kemi lënë pas dore shumë male shpërblimesh.” (Transmeton El-Bukhari nr. 1324 dhe Muslimi me nr. 945).

En-Neueuiu ka thënë: “Në të (transmetimin në fjalë të Ibn Umerit) shprehet dëshira e sahabëve (shokëve të Profetit) për të kryer vepra të mira, për të cilat kishin dijeni; sikurse shprehet keqardhja e tyre për ato (vepra të mira) që u humbisnin, edhe pse nuk e kanë ditur pozitën e tyre madhështore.” (Shih: “El-Minhaxh” vëll. 7, fq. 15)

Prej fryteve të pasimit të sunetit:

Vëlla i dashur! Pasimi i sunetit ka fryte të shumta, prej të cilave janë:

1 Njeriu fiton dashurinë e Allahut. Dashuria e Allahut të Lartmadhëruar fitohet duke u afruar tek Ai përmes nafileve (adhurimeve vullnetare).

Ibn El-Kajimi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Dashurinë e Allahut nuk e fiton vetëm nëse e pason të dashurin e Tij (Muhamedin) në aparcncë dhe në brendësi, i beson plotësisht fjalëve të tij (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) , i bindesh urdhrave të tij, i përgjigjesh thirrjes së tij, i jep atij përparësi me vullnet e dëshirë. Për ty nuk vlen gjykimi i askujt para gjykimit të tij, as dashuria ndaj dikujt para dashurisë për të, as bindja ndaj tjetërkujt para bindjes ndaj tij. Përndryshe, mos u lodh kot dhe kthehu nga të duash të gjesh dritë, pasi nuk ke gjë (në vijë).” (Shih: “Medarixhu es-salikin” 3/37)

2 Njeriu është në shoqërinë (përkujdesin) e Allahut, i Cili i jep sukses për të bërë vepra të mira. Kështu ky rob bën vetëm vepra që e kënaqin Zotin e Lartmadhëruar, sepse Allahu kujdeset për të dhe e do.

- 3 Pranimi i lutjes. Allahu ia pranon lutjen atij që e do. Kush afrohet tek Allahu me nafile (adhurime vullnetare), e përfiton dashurinë e Tij; dhe kush e përfiton dashurinë Allahut, përfiton edhe pranimin e lutjes.

▶ **Argument për këto tre fryte është:**

Hadithi (transmetimi) i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili thotë se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Me të vërtetë që Allahu ka thënë: “Unë i kam shpallur luftë atij që armiqësohet më të dashurin (uelijun) Tim. Robi Im nuk afrohet tek Unë me diçka më të dashur për Mua sesa ajo çfarë ia kam bërë farz (obligim). Robi Im vijon të më afrohet me nafile (adhurime vullnetare) derisa Unë ta dua. Pasi ta dua, jam Unë dëgjimi i tij me të cilin dëgjon, vështrimi i tij me të cilin vështron, dora e tij me të cilën mëshon, këmba e tij me të cilën ecën. Atëhere, po më kërkoi, me siguri që do t’ia jap çfarë dëshiron; dhe po strehua tek Unë, medoemos do ta mbroj. Nuk jam luhatur në diçka që bëj, sesa atëherë kur do t’ia marr shpirtin besimtarit (nga mëshira e dhembshuria për të), i cili e urren vdekjen dhe Unë e urrej të keqen (vdekjen) e tij.”** (Transmeton El-Bukhari nr. 6502)

- 4 Riparimi i mangësisë së ndodhur në farze (adhurimet e obligueshme), duke qenë se nafilet (adhurimet vullnetare) i plotësojnë boshllëqet e farzeve.

Argument për këtë është:

Hadithi (transmetimi) i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili thotë se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Gjëja e parë për të cilën robi do të merret në llogari Ditën e Gjykimit, sa i përket punëve, është namazi. Nëse (namazi) është në rregull, (robi) shpëton dhe korr sukses. Nëse (namazi) është dëmtuar, (robi) dëshpërohet dhe humbet. Nëse në farze (namazit të obliguar) të ka ndonjë mangësi, Zoti i Lartmadhëruar thotë: ‘Shikoni a ka robi Im namaze vullnetare?’, dhe me to plotësohen farzet e mangëta. Më tej, kështu veprohet me të gjithë punët e tij.”** (Transmeton Ahmedi nr. 9494, Ebu Daudi nr. 864 dhe Et-Tirmidhi nr. 413; Albani, në “Sahihu El-Xhami” vëll. 1, fq. 405 thotë se transmetimi është sahih/i vërtetë.)

Sunetet periodike (në kohë të caktuar)

Me sunete në kohë të caktuar synojmë: sunetet në kohë të përcaktuara gjate ditës dhe natës. Është e pëlqyeshme që këto sunete të veprohen në kohë të caktuara. I kam ndarë në shtatë kohë: para agimit, në agim, paradite (duha), në drekë (mesditë), pasdite (ikindi), në perëndim (aksham) dhe në kohën e darkës (jacisë).

 Së pari: Koha para agimit

Kjo është koha e parë sa i përket zgjimit nga gjumi dhe **ndarja e suneteve në këtë kohë mund të bëhet në dy pjesë:**

 Pjesa e parë:

Zgjimi nga gjumi dhe të gjitha punët që bënte Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!):

 1 E fërkonte gojën e tij me misvak.

Hudhejfe (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur zgjohej gjatë natës (të falej), e fërkonte gojën e tij me misvak.” (Transmeton El-Bukhari nr. 245 dhe Muslimi me nr. 255) Në një transmetim të Muslimit vjen: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur zgjohej për të falur namaz nate, e fërkonte gojën e tij me misvak.” (Transmeton Muslimi nr. 255) Fjala “JESHUŠU / fërkonte” (e ardhur në transmetim), ka kuptimin: fërkim vertikal i dhëmbëve me misvak.

2 Thoshte dhikrin (e përmendte Allahun) e caktuar gjatë zgjimit prej gjumit.

Bëhet fjalë për hadithin (thënien) e Hudhejfes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të ardhur në Sahihu El-Bukhari, i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) , kur donte të flinte, thoshte:

بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا

BISMIKE-LLAHUM-ME EMUTU UE EËJA.

Me emrin Tënd, o Allah, vdes dhe ngjallem!’ - dhe kur zgjohej prej gjumit thoshte:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

EL-ËAMDU LIL-LAHI-LEDHI EËJANA BEËDE MA EMATENA UE ILEJHIN-NUSHUR.

Falënderimi absolut i takon Allahut i Cili na ngjalli pasi na bëri të vdesim dhe si të ringjallemi tek Ai do të tubohemi!”(Transmeton El-Bukhari nr. 6324 dhe Muslimi – nga transmetimi i El-Beraut (Allahu qoftë i kënaqur me të!) – nr. 2711)

3 E largon gjumin, duke fërkuar sytë.

4 Shikon në qiell.

5 Lexon dhjetë ajetet e fundit të sures Al Imran.

Këto tre sunete (tradita profetike) kanë ardhur në hadithin (transmetimin) e Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të publikuar nga El-Bukhariu dhe Muslimi: Një natë, kur Ibn Abasi ishte i vogël, fjeti tek Mejmuneja, bashkëshortja e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), e cila ishte teza e tij (Ibn Abasi). Ibn Abasi thotë se u shtriva të fle në jastëk për së gjeri (nga koka ose këmbët e tyre) dhe i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) me familjen e tij u shtrinë në të për së gjati. I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) fjeti deri në mesnatë ose pak para a pas saj, (kohë) kur i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) u zgjua dhe ndenji ulur, duke fërkuar sytë për të larguar gjumin. Pastaj lexoi dhjetë ajetet (vargjet) kuranore përmbyllëse të sures (kaptinës kuranore) Al Imran. Më pas qëndroi para një kaceku me ujë të varur prej ku mori abdes mirë e mirë dhe pastaj u ngrit të falej.” (Transmeton El-Bukhari nr. 183 dhe Muslimi nr. 763)

Në një transmetim të Muslimit nr. 256 vjen: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) u ngrit në fund të natës, pastaj doli e pa në qiell dhe pastaj lexoi këto ajete nga surja Al Imran:

{إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ...}

‘Me të vërtetë, në krijimin e qiejve dhe të Tokës dhe në ndërrimin e natës e të ditës, ka shenja për mendarët ...’ (Al Imran: 190)

Sa i përket fjalës “ESH-SHENNU / kaceku” të transmetuar në hadith është: “EL-ĶIRBETU / enë uji prej lëkure”.

Në transmetimin e Muslimit sqarohet se çfarë (pjesë kuranore) lexon kush synon ta zbatojë këtë sunet; fillon (ky tekst) nga fjala e të Lartësuarit:

{إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ}

“Me të vërtetë, në krijimin e qiejve dhe të Tokës dhe në ndërrimin e natës e të ditës” dhe vazhdon deri në një përfundim të sures Al Imran.

6 I lan duart tre herë.

Bazuar në hadithin (transmetimin) e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kur të zgjohet dikush prej jush nga gjumi, të mos e fusë dorën në enë derisa ta lajë tre herë, pasi ai nuk e di ku ka qëndruar ajo gjatë natës.”** (Transmeton El-Bukhari nr. 162 dhe Muslimi nr. 278)

7 Thith ujë me hundë dhe e shfryn atë tre herë.

Bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kur të zgjohet dikush prej jush nga gjumi le ta shfryjë ujin nga hunda tre herë, pasi shejtani qëndron natën në flegrat e tij.” (Transmeton El-Bukhari nr. 3295 dhe Muslimi nr. 238) Ndërsa në një transmetim (tjetër) të El-Bukharit vjen: “Kur të zgjohet dikush prej jush nga gjumi të marrë abdes, le ta shfryjë ujin nga hunda tre herë...” (Transmeton El-Bukhari nr. 3295)

8 Pastaj merr abdes.

Bazuar në hadithin e lartcituar të ibn Abasit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur dëshiroi të falej (namaz nate), qëndroi para një kaceku (ene uji prej lëkure) të varur dhe mori abdes.

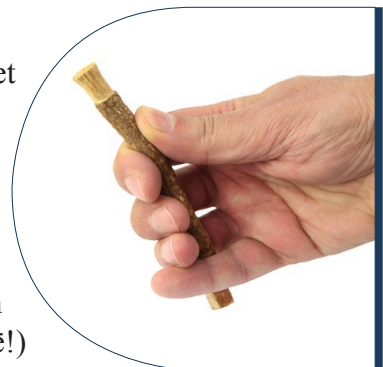
Prej suneteve të abdesit

Tek abdesi do qëndrojmë që të sqarojmë disa sunete të abdesit, shkurtimisht dhe të numëruara, jo në mënyrë të hollësishme dhe tërësishme, pasi këto sunete dihen. Në fakt ato do t'i përmendim në vazhden e përmbushjes së suneteve.

1 Misvaku.

Ky sunet gjen zbatim para se të fillohet abdesi, ose para shpërlarjes së gojës, që përbën situatën e dytë ku pëlqehet përdorimi i misvakut; teksa më sipër u cek situata e parë (ajo para fillimit të abdesit). Kësisoj, është e pëlqyeshme që personi i cili synon të marrë abdes të përdorë misvakun, bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse nuk do (druhesha se do) ta rëndoja**

ymetin tim (muslimanët), do t'i urdhëroja që të përdornin misvakun sa herë që marrin abdes.” (Transmeton Ahmedi nr. 9928; Ibn Khuzejme vëll. 1, f.q.73, 140, i cili ka thënë se transmetimi është sahih i vërtetë; El-Hakimu

vëll. 1, fq. 245 dhe El-Bukhari, si transmetim mualak i pezullt (në fillimin e zinxhirit të transmetimit, nga ana e publikuesit, figurojnë të hequr një ose më shumë transmetues), ka ardhur në formë pohuese, në kapitullin: “Misvaku i njomë dhe ai i thatë për agjëruesin”.

Po kështu bazohet në hadithin e Aishes (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), e cila ka thënë: **“Neve ia përgatisnim atij misvakun dhe sendet e pastrimit. Aq kohë sa deshte Allahu të rrinte zgjuar gjatë natës dhe ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) përdorte misvakun, merrte abdes dhe falej...”** (Transmeton Muslimi nr. 746)

2 Thënia “BISMIL-LAH!”.

Bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nuk ka abdes për atë që nuk e përmend emrin e Allahut** (nuk thotë: ‘BISMIL-LAH / Me emrin e Allahut!’), kur merr abdes).” (Transmeton Ahmedi nr. 11371, Ebu Daudi nr. 101 dhe Ibn Maxhe nr. 397)

3 Larja e dy pëllëmbëve tre herë.

Bazuar në hadithin e Osmanit (Uthmanit, Allahu qoftë i kënaqur me të!) lidhur me karakteristikën e abdesit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ku vjen: “(Osmani) Kërkoi t’i sillnin enën për abdes dhe mori abdes, duke larë pëllëmbët tre herë...”, - pastaj tha: “E kam parë Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të merrte abdes kështu siç mora unë.” (Transmeton El-Bukhari nr. 164 dhe Muslimi nr. 226)

4 Larja e duarve dhe këmbëve duke filluar me të djathtën.

Bazuar në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i pëlqente ta niste nga e djathta kur vishte këpucët, kur rregullonte e krihte flokët, kur pastrohej (merrte abdes) dhe në çdo punë që bënte.” (Transmeton El-Bukhari nr. 168 dhe Muslimi nr. 268)

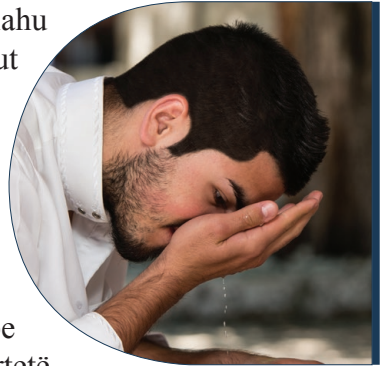

5 Fillimi me shpërlarjen e gojës e të grykës dhe thithjen e ujit me hundë.

Bazuar në hadithin e Uthmanit, (Allahu qoftë i kënaqur me të!), lidhur me karakteristikën e abdesit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ku vjen: "...shpërlau gojën dhe grykën, e shfryu ujin nga hundët dhe pastaj e lau fytyrën e tij tre herë..." (Transmeton El-Bukhari nr. 199 dhe Muslimi nr. 226) Lejohet që shpërlarja e gojës dhe e grykës dhe shfryrja e ujit nga hunda, të vonohen pas larjes së fytyrës.

6 Shpërlarja e gojës dhe thithja e ujit me hundë, të jenë të skajshme, për atë që nuk agjëron.

Bazuar në hadithin e Lakit ibn Sabira (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i tha atij: **“Merre abdesin në mënyrën më të mirë** (duke e shplarë mirë gojën dhe e thithur ujin në hundë). **Laji gishtat duke i ndërftuar mes tyre dhe thithe thellë ujin me hundë, përveç rastit kur je agjërues.**” (Transmeton Ahmedî nr. 17846, Ebu Daudi nr. 142; Ibn Haxheri, në El-Isabe 9/ 15) ka thënë: “Ky hadith është sahih / i vërtetë dhe shpërlarja e skajshme e gojës është marrë nga thënia profetike: **‘Merre abdesin në mënyrën më të mirë** (duke e shplarë mirë gojën dhe e thithur ujin në hundë).”

7 Shpërlarja e gojës dhe thithja e ujit me hundë të jenë nga po ai grusht (ujë).

Bazuar në hadithin e Abdullah ibn Zejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), lidhur me karakteristikën e abdesit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ku thotë: “... e futi dorën (në ujë) dhe e nxorri, shpërlau gojën e fytyrën dhe thithi ujë me hundë nga po ai grusht (ujë); këtë e bëri tre herë...” (Transmeton El-Bukhari nr. 192 dhe Muslimi nr. 235)

8 Fshirja (me dorë të lagur) e kokës sipas traditës profetike.

Sipas traditës profetike veprohet kështu: e fillon fshirjen e kokës (me duar të lagura) duke i vendosur dy duart në pjesën e përparme të kokës; e vazhdon (fshirjen) deri në të kokës dhe më pas i kthen në vendin fillestar. Edhe gruaja e vepron këtë sunet në të njëjtën mënyrë, por nuk i fshin flokët gjatësia e të cilave e kalon qafën.

Argument për këtë është:

Hadithi i Abdullah ibn Zejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!) lidhur me karakteristikën e abdesit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ku vjen: “E filloi (fshirjen e flokëve me duar të lagura) me pjesën e përparme të kokës (zonën sipër ballit ku dalin normalisht flokët), pastaj vazhdoi (fshirjen) deri tek qafa (fundi i kokës dhe fillimi i qafës) dhe pastaj i ktheu (duart, duke fshirë) në vendin fillestar, aty ku e filloi (fshirjen).” (Transmeton El-Bukhari nr. 185 dhe Muslimi nr. 235)

9 Larja tre herë e gjymtyrëve të abdesit.

Larja e parë është vaxhib (e detyrueshme), ndërsa e dyta dhe e treta janë sunet (të pëlqyeshme). Po kështu, nuk bën të shtohet mbi tre larje.

Argumenti për këtë është:

Tek Bukhariu (Allahu e mëshiroftë!), hadithi i konfirmuar i ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!): “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) mori abdes duke i larë vetëm një herë gjymtyrët.” (Transmeton El-Bukhari nr. 157) Po tek Bukhariu konfirmohet thënia e Abdullah ibn Zejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) mori abdes duke i larë dy herë gjymtyrët.” (Transmeton Bukhariu nr. 158) Po kështu, në Es-Sahihani (Sahih Bukhari dhe Sahih Muslim) konfirmohet hadithi i Uthmanit, (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) mori abdes duke i larë tre herë gjymtyrët.” (Transmeton Bukhariu nr. 159) Për këtë, më e mira është larmishmëria, në kuptimin që: disa herë të merret abdes duke i larë gjymtyrët vetëm një herë, herë-herë të bëhet me dy (larje) dhe herë-herë me tre (larje). Dhe ndonjëherë kur merr abdes të realizoje tre format e lartpërmendura, duke i kombinuar, p.sh.: të lajë fytyrën tre herë, duart dy

herë dhe këmbët një herë, siç vjen në Es-Sahihani (Bukhariu dhe Muslimi) nga thënia e Abdullah ibn Zejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), në një tjetër transmetim. (Shih: “Zadu El-Mead” vëll. 1, fq. 192) Por në të shumtën e rasteve duhet të bëjë më të mirën, që është: larja tre herë e gjymtyrëve. Kjo është prej udhëzimit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

10 Lutja që thuhet pas abdesit.

(Bazohet në hadithin e ardhur nga Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Kushdo nga ju që merr abdes ashtu siç duhet dhe pastaj të thotë:**

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

ESH-HEDU EN LA ILAHE IL ALLAH UE EN-NE MUĤHAM-MEDEN ĀBDULL-LLAHI UE RESULUH.

Dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut dhe se Muhamedi është robi i Allahut dhe i Dërguari i Tij’, atij do t’i hapen të tetë dyert e Xhenetit, të futet nga cilado prej tyre.” (Transmeton Muslimi nr. 234)

Ose bazohet në hadithin e ardhur nga Ebu Saidi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kush merr abdes dhe kur e përfundon atë thotë:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

SUBĤANEKE ALLAHUM-ME UE BIĤAMDIKE, ESH-HEDU EN LA ILAHE ILA ENTE, ESTEGFIRUKE UE ETUBU ILEJKE.

Lavdiplotë (e i patëmetë) je o Allah dhe falënderimi absolut të takon vetëm Ty, dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Teje, të kërkoj falje dhe ta shpreh Ty pendimin tim’; (këtë) Allahu e vulos me një vulë, pastaj ngrihet në qiell derisa arrin poshtë Arshit dhe qëndron në atë gjendje deri në Ditën e Gjykimit.” (Transmeton En-Nesai në “Amelu el-jeumi ue el-lejli” fq. 147 dhe El-Hakim 1/ 752) Ibn Haxheri (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se ky transmetim është sahih / i vërtetë. (Shih: “Netaixhu el-Efkeri 1/ 246) Ai ka sqaruar se hadithi i transmetuar në mos qoftë *merfuan* (çfarë i atribuohet Profetit - Paqja qoftë mbi të! - prej fjalëve, veprave ose miratimeve), është *meukufun* (nuk i atribuohet Profetit, por ndonjërit prej sahabëve); kështu që nuk ka asnjë problem për të. Arsyeja është se realisht këto fjalë janë thënë nga vetë Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), pasi i përkasin sferës së shpalljes hyjnore, ku askujt (as sahabiut / shokut të Profetit) nuk i lejohet të shprehë ndonjë mendim.

Pjesa e dytë: Namazi i natës dhe vitrit, ku bëjnë pjesë disa vepra, që i përkasin udhëzimit profetik

1 Prej sunetit është që namazi i natës të falet në kohën më të mirë.

Nëse dikush pyet: Cila është koha më e mirë?

Përgjigjja: Dihet se koha e namazit të vitrit fillon që pas namazit të jacisë (darkës) dhe vazhdon deri në daljen (zbardhjen) e agimit, pra namazi i vitrit gjendet mes namazit të jacisë dhe atij të sabahut (agimit).

Argument për këtë është:

Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila thotë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), pas përfundimit të namazit të jacisë deri në agim, (brenda kësaj kohe) falte njëmbëdhjetë rekate, duke dhënë selam pas çdo dy rekateve dhe mbyllte namazin e natës me një rekat të vetëm (e falte vitrin një rekat).” (Transmeton El-Bukhari nr. 2031 dhe Muslimi nr. 736)

◆ **Sa i përket kohës më të mirë të namazit të natës, ajo është: një e treta e natës pas gjysmës së (parë të) saj.**

Ideja është që njeriu ta ndajë natën në dy pjesë të barabarta. Pastaj gjysmën e dytë e ndan në tre pjesë dhe fal namaz nate në një të tretën e gjysmës së dytë; ndërsa në fundin e natës fle gjumë. Pra: të falë namaz nate në 1/6 e katërt dhe të pestë (prej krejt natës) dhe të flejë në 1/6 e gjashtë (e fundit).

Argument për këtë është:

Hadithi i Abdullah ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili thotë se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Agjërimi më i dashur tek Allahu është agjërimi i Daudit dhe namazi më i dashur tek Allahu është namazi i Daudit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Ai flinte gjysmën e natës, falte namaz nate një të tretën e saj (vijuese) dhe flinte një të gjashtën e saj. Ai një ditë agjëronte dhe një ditë nuk agjëronte.”** (Transmeton El-Bukhari nr. 3420 dhe Muslimi nr. 1159)

◆ **Si mund ta llogaritë natën ai që dëshiron ta praktikojë këtë sunet?**

E llogarit kohën prej përdimit të diellit deri në daljen e agimit dhe pastaj e ndan në gjashtë pjesë, ku tre pjesët e para përbëjnë gjysmën e parë të natës. Pas kësaj ngrihet të falet, pra: ngrihet të falet në një të gjashtën e katërt dhe të pestë, pasi kjo konsiderohet një prej tre pjesëve (të natës). Pastaj, fle në një të gjashtën e fundit, që përbën një të gjashtën e gjashtë. Për këtë Aishja (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: “Atë (Profetin) nuk e ka gjetur koha e syfyrit (pjesa e fundit e natës – koha para agimit) tek unë, përveçse në gjumë.” (Transmeton El-Bukhari nr. 1133 dhe Muslimi nr. 742)

Në këtë mënyrë muslimani e gjen dhe pastaj e shfrytëzon kohën më të mirë për të falur namazin e natës, siç ka ardhur tek hadithi i mëparshëm i Abdullah ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!).

▶ **Koha më e preferuar (nga tre nivelet, sipas ndarjes kohore) kur mund të falet namazi i natës: Në mënyrë të përmbledhur mund të themi: tre janë nivelet (sipas ndarjes kohore), kur preferohet që muslimani ta falë namazin e natës:**

Niveli i parë: të flejë në gjysmën e parë të natës, pastaj të ngrihet të falet në një të tretën dhe pastaj të flejë në një të gjashtën – siç u cek më parë .

Argument për këtë është hadithi i Abdullah ibn Amër ibn El-A'sit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), që u përmend pak më parë.

Niveli i dytë: Të ngrihet të falet natën në një të tretën e fundit të saj.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ka thënë: **“Zoti ynë i Lartmadhëruar zbret në qiellin e dynjasë (siç i takon madhësisë së Tij) çdo natë, atëhere kur mbetet një e treta e fundit e saj dhe thotë: ‘A ka ndonjë që më lutet, e Unë t’i përgjigjem? A ka ndonjë që më kërkon, e Unë t’ia jap? A ka ndonjë që kërkon falje nga Unë, e ta fal atë?’”** (Transmeton El-Bukhari nr. 1145 dhe Muslimi nr. 758) Në po këtë kontekst është edhe hadithi i Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili do të vijë.

Por, nëse muslimani druhet se nuk ka për t’u ngritur që të falet në fund të natës, le të falet në fillim të saj ose në çdo pjesë të natës që e ka të lehtë. Ky është niveli tretë.

Niveli i tretë: Të falet në fillim të natës ose në atë pjesë të saj që e ka të lehtë.

Argument për këtë është:

Hadithi i Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kush druhet se nuk do të ngrihet të falet në fund të natës, le ta falë vitrin në fillimin të saj. Kush shpreson që të ngrihet të falet në fundin e natës, le ta falë vitrin në të, sepse namazi në fund të natës është i dëshmuar (në të janë të pranishëm engjëjt e mëshirës). Dhe kjo është më mirë.”** (Transmeton Muslimi nr. 755)

Po në këtë kontekst vjen edhe porosia e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) për Ebu Dherrin. (Transmeton En-Nesai në “Es-Sunenu el-kubra”, nr. 2712; Albani në “Es-Sahih” nr. 2166 thotë se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

Gjithashtu ka transmetime që tregojnë se ka porositur Ebu Derdain. (Transmeton Ahmedi nr. 27481 dhe Ebu Daudi nr. 1433; Albani në “Sahihu Ebu Daud” vëll. 5, fq. 177, thotë se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

Sikurse ka një transmetim që tregon se e ka porositur Ebu Hurejrën (Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë!). (Transmeton Muslimi nr. 737)

Çdonjëri prej të lartpërmendurve thotë: “Më ka porositur miku im i ngushtë për tre (gjëra)”, - dhe përmend se prej këtyre porosive është: “... që ta fal vitrin para se të fle.”

Sunetet para agimit

2 Suneti (tradita profetike, vepër e pëlqyeshme) është që namazin e natës ta falë me njëmbëdhjetë rekate.

Kjo është më e kompletuar, bazuar në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), as në Ramazan dhe as në muajt e tjerë, nuk shtonte mbi njëmbëdhjetë rekate.” (Transmeton El-Bukhari nr. 1147 dhe Muslimi nr. 738)

Po kështu në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!) është transmetuar se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka falur (në namazin e natës) trembëdhjetë rekate. (Transmeton Muslimi në veprën e tij “Es-Sahih”)

Ajo që u përmend më sipër i përket kapitullit të larmisë së vitrit. Pra, kryesisht Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e falte vitrin me njëmbëdhjetë rekate, por ndonjëherë ai e falte vitrin me trembëdhjetë rekate. Kështu vendoset emëruesi i përbashkët mes haditheve të transmetuara (pra, kombinohen dhe harmonizohen hadithet me njëra-tjetrën).

3 Prej sunetit është që namazi i natës të fillohet me dy rekate të shkurtra (jo aq të gjata sa rekatet e tjera që vijnë më pas).

Kjo bazohet në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur ngrihej të falej natën, e fillonte namazin me dy rekate të shkurtra.” (Transmeton Muslimi nr. 767)

4 Prej sunetit është që të thuhen lutjet hyrëse në namazin e natës të transmetuara në hadithet e sakta, prej të cilave janë:

- 1) Ajo që është transmetuar në Sahihun e Muslimit nga hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Kur i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) falte namazin e natës, e niste me lutjen:

اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ
بِأَدْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ALL-LLAHUM-ME RAB-BE XHEBRAILE UE MIKAILLE UE ISRAFILE, FAṬIRAS-SEMAUATI UEL ERḌI, ĀLIMUL GAJBI UESH-SHEHADETI, ENTE TEḤKUMU BEJNE ĪBADIKE FIMA KANU FIHI JEKHTELIFUNE, IHDINI LIMA-KHTULIFE FIHI MINEL-ḤAḲ-ḲI BI IDHNIKE, IN-NEKE TEHDI MEN TESHOU ILE ŠIRAṬIL MUSTEḲIM.

O Allah, Zoti i Xhebrailit, Mikailit dhe Israfilit! Krijuesi i qiejve dhe i tokës! Njohësi i së fshehtës dhe i së dukshmes! Ti gjykon mes robërve të Tu për mospajtimet që ata kanë! Më udhëzo me mëshirën Tënde, në të drejtën, në çështjet ku njerëzit kanë kundërshtime, sepse, vërtet Ti e udhëzon atë që do në Rrugën e Drejtë.” (Transmeton Muslimi nr. 770)

- 2> Ajo që është transmetuar në Es-Sahihani (Sahihu i Bukhariut dhe Sahihu i Muslimit) nga hadithi i ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) , kur falej natën (pas gjumit), thoshte:

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَأَعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ، وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

ALL-LLAHUM-ME LEKEL ḤAMDU ENTE NURUS-SEMAUATI UEL ERḌ, UE LEKEL ḤAMDU ENTE ḲAJ-JIMUS-SEMAUATI UEL ERḌ, UE LEKEL ḤAMDU ENTE RAB-BUS-SEMAUATI UEL ERḌI UE MEN FIIHIN-NE, ENTEL ḤAḲ-ḲU, UE UEĀDUKEL ḤAḲ-ḲU, UE ḲAULUKEL ḤAḲ-ḲU, UE LIḲAUKEL ḤAḲ-ḲU, UEL-XHEN-NETU ḤAḲ-ḲUN, UEN-NARU ḤAḲ-ḲUN, UEN-NEBIJ-JUUNE ḤAḲ-ḲUN, UES-SEĀTU ḤAḲ-ḲUN. ALL-LLAAHUM-ME LEKE ESLEMTU, UE BIKE EMENTU, UE ĀLEJKE TEUEK-KELTU, UE ILEJKE ENEBTU, UE BIKE KHAŠAMTU, UE ILEJKE ḤAKEMTU, FEGFIRLI MA ḲAD-DEMTU UE MA EKH-KHERTU, UE MA ESRERTU UE MA EĀLENTU, ENTE ILAHI LA ILAHE IL-LA ENTE.

O Allah, Vetëm Ty të takon falënderimi! Ti je ndriçuesi i qiejve dhe i Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet midis tyre! Vetëm Ty të takon lavdia e falënderimi! Ti je mbajtësi i qiejve dhe Tokës e çfarë ka mes tyre! Vetëm Ty të takon lavdia e falënderimi! Ti je Zoti i qiejve e Tokës dhe i gjithçkaje që gjendet midis tyre! Ti je i Vërteti. Premtimi Yt është i vërtetë, fjala Jote

Sunetet para agimit

është e vërtetë, takimi me Ty është i vërtetë, Xheneti është i vërtetë, Zjarri (Xhehenemi) është i vërtetë, profetët (Muhamedi dhe të gjithë profetët e Zotit (Paqja qoftë mbi ta!) janë të vërtetë, Dita e Gjykimit është e vërtetë! O Allah, Ty të jam dorëzuar, Ty të besoj, vetëm tek Ti mbështetem, tek Ti kthehem, me ndihmën Tënde ndeshem me kundërshtarët dhe me gjykimin Tënd gjykoj! M'i fal gabimet e mëparshme dhe të tashmet, ato që i kam bërë fshehurazi dhe haptazi. Ti je i Adhuruari im, nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë veç Teje.” (Transmeton Bukhariu nr. 7499 dhe Muslimi nr. 768)

5 Prej sunetit është që në namazin e natës të zgjatet qëndrimi në këmbë, rukuja dhe sexhdja dhe të gjitha ruknet (shtyllat) praktike (veprimet) përgjatë namazit të jenë të përafërta në kohëzgjatje.

6 Të bëjë sunetet e transmetuara lidhur me leximin e Kuranit gjatë namazit të natës, prej të cilave janë:

- 1> Të lexojë avash (gërmë për gërmë e duke medituar), në kuptimin që: të mos lexojë “shkel e shko” (pa i kushtuar vëmendje e pa përgjegjësi) apo shumë shpejt, nxitimthi.
- 2> Gjatë namazit ta lexojë Kuranin ajet pas ajeti, në kuptimin që: të mos lexojë pa pushim, duke i lexuar dy apo tre ajete bashkë, pa i ndërprerë, por të qëndrojë tek çdo ajet.
- 3> Nëse kalon nëpër një ajet në të cilin i bëhet TESBIH Allahut (lavdërohet Allahu), atëherë edhe lexuesi i Kuranit gjatë namazit bën tesbih; nëse kalon tek një ajet që ka lutje, edhe ai lutet; nëse kalon tek një ajet ku kërkohet mbrojtje prej Allahut nga shejtani i mallkuar, atëherë edhe lexuesi i Kuranit gjatë namazit bën të njëjtën gjë.

Argument për këtë është:

Hadithi i mëparshëm i Hudhejjes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që thotë: “U fala një natë me Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), i cili nisi të lexojë suren “El-Bekare”. Unë thashë: ‘Ka për të rënë në ruku kur të lexojë njëqind (ajetet e para të saj), por ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) vijoi.’ Unë thashë: ‘Ka për ta falur me të (me krejt suren “El-Bekare”) rekatin (me një pjesë të saj rekatin e parë dhe pjesën tjetër rekatin e dytë); ndërkaq ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) vijoi.’ Unë thashë: ‘Ka për të rënë në ruku, kur ta përfundojë atë (do ta lexojë të gjithën në rekatin e parë); ndërkaq ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) vijoi.’ Pastaj e nisi suren “En-Nisa”, duke e lexuar (të tërën) dhe më

tej vazhdoi me suren “Al Imran”, duke e lexuar (të tërën). Lexonte avash-avash (gërmë për gërmë e duke medituar). Kur kalonte nëpër ndonjë ajet në të cilin i bëhet TESBIË Allahut (lavdërohet Allahu), edhe ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) bënte tesbih; kur kalonte në ndonjë ajet që ka lutje, edhe ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) lutej; kur kalonte në ndonjë ajet ku kërkohet mbrojtje prej Allahut nga shejtani i mallkuar, edhe ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) bënte të njëjtën gjë. Pastaj binte në ruku dhe thoshte:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

‘SUBËHANE RAB-BIJEL ĀĎËHIM!

I Lavdishëm (e i patëmetë) është Zoti im i Madhërishëm!; rukuja e tij ishte afërsisht sa qëndriminë këmbë. Më pas thoshte:

سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

‘SEMIĀLL-LAHU LIMEN ĤAMIDEH!

Allahu e pranon falënderimin e lavdërimin e atij që e falënderon dhe e lavdëron! Pastaj qëndronte gjatë kur ngrihej nga rukuja, përafërsisht sa qëndrimi në ruku; e pastaj binte në sexhde dhe thoshte:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

‘SUBËHANE RAB-BIJEL EĀLA!

I Lavdishëm (e i patëmetë) është Zoti im më i Lartësuar! Sexhdja e tij dhe po kështu edhe qëndrimi mes dy sexhdeve) ishte e përafërsisht sa qëndrimi më këmbë kur ngrihej nga rukuja.”(Transmeton Muslimi nr. 772)

Po kështu argument tjetër është transmetimi i imam Ahmedit, në (veprën e tij) “El-Musned”: Umu Seleme (Allahu qoftë i kënaqur me të!) kur u pyet për leximin e Kuranit të të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) , tha: “Ai e lexonte Kuranin ajet pas ajeti me pauza:

{بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ}

BISMIL-LAHIR-RAĤMANIR-RAĤIM(pushim i shkurtër). EL-ĤAMDU LIL-LAHI RAB-BIL ĀLEMIN(pushim i shkurtër). ER-RAĤMAANIR-RAĤIIM (pushim i shkurtër). MALIKI JEUMID-DIN.” (Transmeton Ahmedit nr. 26583; Ed-Darkutni nr. 118, i cili thotë: “Zinxhiri i transmetimit është sahih / i vërtetë dhe të gjithë transmetuesit janë të besueshëm.”; En-Neueui, në veprën “El-Mexhmu’u” vëll. 3, fq. 333, thotë se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

Sunetet para agimit

7 Prej sunetit është që të jepet selam pas çdo dy rekateve.

(Në lidhje me këtë, transmetohet se) ibn Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!) ka thënë: “Një person u ngrit dhe tha: ‘O i Dërguar i Allahut, si është namazi i natës?’ I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘Namazi i natës është dyshe-dyshe (falen dy rekate njëra pas tjetrës, duke dhënë selam pas çdo dy rekateve). Nëse i druhesh (hyrjes së kohës së) **sabahut, fale vitrin me një (rekat).**” (Transmeton Bukhariu nr. 990 dhe Muslimi nr. 749)

Kuptimi fjalës “dyshe-dyshe” është: falen dy rekate, pastaj dy rekate, e kështu me radhë..., duke dhënë selam pas çdo dy rekateve; nuk i fal katër (rekate) bashkë (me një selam).

8 Prej sunetit është leximi disa sureve të caktuara në tre rekatet e fundit.

Në rekatën e parë (të vitrit) lexohet:

{سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى}

“**SEB-BIH-ISME RAB-BIKEL-EĀLA**”, në të dytin lexohet:

{قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ}

“**ĶUL JA EJ-JUHEL KAFIRUN**” dhe në të tretin lexohet vetëm:

{قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ}

“**ĶUL HUALL-LLAHU EĤAD**”.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ubej ibn Kabit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e falte vitrin, duke lexuar suret: “**SEB-BIH-ISME RAB-BIKEL-EĀLA**”, “**ĶUL JA EJ-JUHEL KAFIRUN**” dhe “**ĶUL HUALL-LLAHU EĤAD**.” (Transmeton Ebu Daudi nr. 1423, En-Nesai nr. 1733, Ibn Maxhe nr. 1171; En-Neueui në librin “El-Khulasa”vëll. 1, fq. 556 dhe Albani, në “Sahihu En-Nesai”vëll. 1, fq. 273, thotë se hadithi është sahih / i vërtetë)

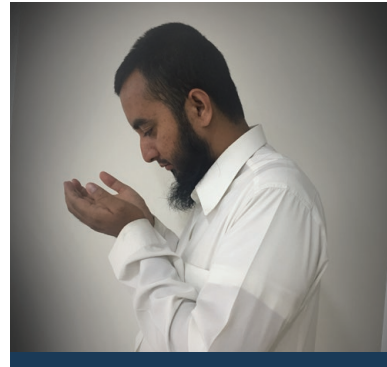
9 Prej sunetit është që kur të falet vitri, herë-herë të lexohet duaja (lutja) e kunutit.

Kuptimi (i kunutit) këtu është: duaja (lutja) që lexohet në rekatën e tretë, ku lexohet surja “El-Ikhlās” (KËLLHUALL-LLAHU EĤĤAD).

Prej sunetit është që duaja e kunutit në namazin e vitrit mos lexohet gjithmonë; **bazuar në transmetime të sakta prej sahabëve** (Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë!), të cilët ndonjëherë e kanë lexuar dhe ndonjëherë jo. Këtë përzgjedhje ka bërë dhe dijetari i madh i Islamit, Ibn Tejmije (Allahu e mëshiroftë!). Ndërkaq, është më mirë që duaja e kunutit të lexohet rrallë.

◆ Çështje: A ngrihen duart në duanë e kunutit në namazin e vitrit?

Sipas mendimit më të saktë: duart duhet të ngrihen. Ky është mendimi e shumicës së juristëve muslimanë (Allahu i mëshiroftë!), të cilët argumentohen me veprimin e Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të!). Hadithi gjendet tek Bejhakui, i cili e ka konsideruar (transmetim) sahih / të vërtetë.

Bejhakui (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Një pjesë e sahabëve (shokët e Profetit, Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë!) i kanë ngritur duart në gjatë duasë së kunutit.” (Shih: “Es-Sunen el-kubra” vëll. 2, fq. 211)

◆ Çështje: Me çfarë fillohet kunuti i vitrit?

Mendimi më i fuqishëm – Allahu e di më mirë! – është se, fillohet me falënderimin e Allahut (EL-ĤAMDU LIL-LAH) dhe lavdërimin Tij (ETH-THENAU ALEJI), pastaj dërgohet salavat për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe pastaj bëhet lutje; pasi kjo formë e kunutit është më e mundshme që të pranohet.

Argument për këtë është:

Hadithi i Fadale ibn Ubejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dëgjoi një burrë të bënte dua (lutje) në namazin e vet, pa dërguar salavat mbi Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘**U nxitua ky.**’ Pas kësaj e thirri dhe i tha atij dhe të tjerëve: ‘**Kur dikush prej jush të falet, le të fillojë me falënderimin e Allahut dhe lavdërimin e Tij; pastaj le të dërgojë salavat mbi Profetin dhe më pas le të lutet për çfarë të dojë.**’” (Transmeton Et-Tirmidhi nr. 3477, i cili ka thënë: “Ky hadith është hasen sahih / i mirë dhe i vërtetë.”)

Sunetet para agimit

Ibn El-Kajimi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Është e pëlqyeshme që lutësi ta fillojë lutjen me falënderimin e Allahut dhe lavdërimin e Tij, para se të shprehë nevojat e tij. Pastaj paraqet kërkesat e tij, si në hadithin e Fadale ibn Ubejdit.” (Shih: “El-Uabil es-sajib” fq. 110)

◆ Çështje: A fshihet fytyra (me duart) pas lutjes së kunutit?

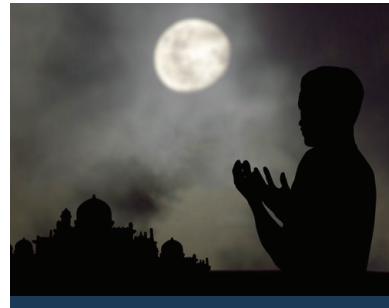
Sipas mendimit më të saktë: nuk është sunet (nuk është e pëlqyeshme) që të fshihet fytyra pas mbarimit të lutjes, pasi nuk ka argument të saktë për këtë.

Kur imam Maliku (Allahu e mëshiroftë!) u pyet për një burrë që fshin fytyrën teksa bën lutje, ai (Maliku) e refuzoi këtë veprim dhe tha: “Nuk di të ketë argument për këtë.” (Shih: librin “Vitri” nga El-Meruazi fq. 236)

Dijetari i madh i Islamit, Ibn Tejmije (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Sa i përket fshirjes së fytyrës me dy duart: nuk ka ndonjë hadith të saktë; kemi një apo dy hadithe të dobëta, të cilat nuk konsiderohen argument.” (Shih: “El-Fetava” vëll. 22, fq. 519)

◆10 Duaja (lutja) në një të tretën e fundit të natës.

Lutja është një prej suneteve më të forta për këtë pjesë të natës. Nëse lutja bëhet gjatë kunutit në fund të natës, kjo është e mjaftueshme. Nëse nuk lexohet duaja e kunutit, atëhere prej veprave më të pëlqyera të kësaj kohë është lutja (jashtë kunutit), duke qenë se në këtë kohë është më i sigurt pranimi i lutjeve, sepse Allahu i Lartmadhëruar zbret në qiellin e dynjasë, siç i takon madhështisë së Tij. Në lidhje me këtë, në “Es-Sahihani” (Sahihu i Bukhariut dhe Sahihu i Muslimit) ka ardhur hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Zoti ynë i Lartmadhëruar zbret çdo natë në qiellin e dynjasë, atëhere kur mbetet një e treta e fundit e saj (e natës). Ai thotë: ‘Kush më lutet, e Unë t’i përgjigjem? Kush më kërkon, e Unë t’i jap? Kush më kërkon falje, e Unë ta fal?’**” (Transmeton El-Bukhari nr. 1145 dhe Muslimi nr. 758)

Në lidhje me këtë, në “Es-Sahihani” (Sahihu i Bukhariut dhe Sahihu i Muslimit) ka ardhur hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Zoti ynë i Lartmadhëruar zbret çdo natë në qiellin e dynjasë, atëhere kur mbetet një e treta e fundit e saj (e natës). Ai thotë: ‘Kush më lutet, e Unë t’i përgjigjem? Kush më kërkon, e Unë t’i jap? Kush më kërkon falje, e Unë ta fal?’**” (Transmeton El-Bukhari nr. 1145 dhe Muslimi nr. 758)

◆11 Është sunet që me të dhënë selam pas vitrit, të thuhet tre herë:

“SUBĤANEL MALIKIL-ĶUD-DUS! سبحان الملك القدوس

I Lavdishëm është Sunduesi, i Shenjti - i Dëliri nga çdo e metë!”, duke e ngritur zërin herën e tretë.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ubej Ibn Kabit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) lexonte në vitër ‘**SEB-BIĤ-ISME RAB-BIKEL-EĀLA**’, ‘**ĶUL JA EJ-JUHEL KAFIRUN**’ dhe ‘**ĶUL HUALL-LLAHU EĤĀD**’. Kur jepte selam thoshte tre herë: ‘**SUBĤANEL MALIKIL-ĶUD-DUS / I Lavdishëm është Sunduesi, i Shenjti (i Dëliri nga çdo e metë).**’” (Transmeton En-Nesai nr. 1702; En-Neueui dhe Albani kanë thënë (siç u përmend pak më parë) se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

Ndërsa në hadithin e Abdurahman ibn Ebze (Allahu qoftë i kënaqur me të!) qëndron: “**Kur thoshte herën e tretë: ‘SUBĤANEL MALIKIL-ĶUD-DUS / I Lavdishëm është Sunduesi, i Shenjti (i Dëliri nga çdo e metë), e ngrinte zërin.**’” (Transmeton Ahmedi nr. 15354, En-Nesai nr. 1734; Albani, në shqyrtimin “Mishkatu el-mesabih” vëll. 1, fq. 398, ka thënë se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

12 Është sunet që të zgjohet familja për të falur namaz nate.

Është sunet që burri të zgjojë familjen (gruan) e tij për namaz nate. Po kështu edhe për gruan (bashkëshorten), nëse ngrihet të falë namaz nate, është sunet që të zgjojë bashkëshortin dhe krejt familjarët e saj. Kjo është prej bashkëpunimit për vepra të mira.

Argument për këtë është:

Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) falej gjithë natën, ndërkohë që unë isha e shtrirë ndërmjet tij dhe Kibles. Kur donte të falte vitrin, më zgjonte; dhe unë e falja vitrin.” (Transmeton El-Bukhari nr. 512 dhe Muslimi nr. 512)

Umu Seleme (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) u zgjua dhe tha: ‘**I Lavdishëm (e i patëmetë) është Allahu! Çfarë depozitash (shpërblimesh) janë zbritur?! Çfarë sprovash janë zbritur?! Kush po i zgjon zonjat e dhomave? – kishte për qëllim bashkëshortet e tij, që të faleshin. Ndoshta një e mbuluar në këtë dynja (botë), është e zbuluar në botën tjetër.**’” (Transmeton El-Bukhari nr. 6218)

13 Prej sunetit është të veprohet në namazin e natës çfarë është më e lehtë, me qëllim përulësia e frikërespekti gjatë namazit të jenë maksimale.

Nëse ndjen plogështi, le të falet ulur.

Sunetet para agimit

Bazohet në hadithin e Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili thotë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) hyri në xhami. Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) gjeti një litar të lidhur mes dy shtyllave (anësore të xhamisë) dhe tha: ‘Çfarë është ky?’ I thanë: Është (litari) i Zejnebit; e përdor kur falet. Në momentin që lodhet dhe ndjen plogështi, mbahet tek ai. Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: **‘Zgjidheni! Ndonjëri prej jush le të falet, kur është në gjendje aktive. Ndërsa kur lodhet e ndjen plogështi, le të ulet.’**” (Transmeton El-Bukhari nr. 1150 dhe Muslimi nr. 784)

Kur është përgjumësh, le të flejë. Në mënyrë që kur të çohet nga gjumi, të jetë aktiv dhe i mbushur me energji. Pastaj le të falet.

Bazohet në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila na tregon Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse ndonjëri nga ju përgjumet në namaz, le të flejë derisa t’i ikë gjumi. Mund të ndodhë që dikush nga ju, kur falet i përgjumur, në vend që të kërkojë falje (të lutet), shan veten e tij (lutet kundër vetes pa e ditur).”** (Transmeton El-Bukhari nr. 212 dhe Muslimi nr. 786)

Kur përgjumet, teksa po lexon Kuran, prej sunetit është të flejë. Në mënyrë që të forcohet e të mbushet me energji.

Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse ndonjërit prej jush kur falet natën, i vështirësohet leximi i Kuranit, saqë nuk e di se çfarë po thotë, le të shtrihet (të flejë).”** (Transmeton Muslimi nr. 787)

14 **Prej sunetit është që personi që nuk e ka falur namazin e natës në kohën e vet (e ka zënë gjumi apo për ndonjë arsye tjetër), mund ta falë atë ditën. Numri i rekateve të jetë çift (jo tek, siç është suneti gjatë natës).**

Nëse personi e ka zakon ta falë vitrin tre rekate dhe s’ka pasur mundësi gjatë natës, pasi e ka mposhtur gjumi ose sëmundja, në këtë rast, ai e fal vitrin katër rekate gjatë ditës. Ndërsa nëse personi e ka zakon ta falë vitrin me pesë rekate dhe s’ka pasur mundësi gjatë natës, pasi e ka mposhtur gjumi ose sëmundja, në këtë rast, ai e fal vitrin gjashtë rekate gjatë ditës... dhe kështu me radhë. Kështu vepronte Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), i cili e kishte zakon ta falte vitrin njëmbëdhjetë rekate. Aishja (Allahu qoftë i kënaqur me të!) thotë për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): **“Nëse e mposhte gjumi ose sëmundja, duke ia pamundësuar që të ngrihej të falte namaz nate, ai falte gjatë ditës dymbëdhjetë rekate.”** (Transmeton Muslimi nr. 746)

Së dyti: Koha e agimit

Në këtë kohë ka një sërë veprash që janë prej udhëzimit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) :

◆ **Ezani, në të cilin ka disa sunete:**

1 **Ndjekja dhe shoqërimi i muezinit** (duke përsëritur fjalët e tij).

Ai që dëgjon ezanin, është e pëlqyer që të përsëritë fjalët pas muezinit, përveçse: ĤAJ-JE ĀLEŠ-ŠALAH (Hajdeni në namaz) dhe ĤAJ-JE ĀLEL FELAHĤ (Hajdeni në shpëtim), pas secilës prej këtyre dy shprehjeve të thotë:

لا حول ولا قوة إلا بالله

“LA ĤAULE UE LA ĶU-UETE IL-LA BIL-LAH!

Nuk mund të ndryshojë asnjë gjendje dhe nuk ka asnjë fuqi për t’u bërë diçka, përveçse në sajë të (vullnetit dhe fuqisë së) Allahut!”

Bazohet në hadithin e Abdullah ibn Amër ibn El-A’sit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), se ai e ka dëgjuar Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: **“Kur ta dëgjoni muezinin, thoni siç thotë ai...”** (Transmeton Muslimi nr. 384) Po kështu (bazohet) në hadithin e Umer bnu Khatabit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja

e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Nëse muezini thotë: ‘**ALL-LLAHU EKBER, ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi, Allahu është më i Madhi**’; dhe ndonjëri nga ju që është i pranishëm të thotë: ‘**ALL-LLAHU EKBER, ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi, Allahu është më i Madhi**’; pastaj kur muezini të thotë: ‘**ESH-HEDU EN LA ILAHE IL ALL-LLAH / Dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut**’, (i pranishmi) të thotë: ‘**ESH-HEDU EN LA ILAHE IL ALL-LLAH / Dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut**’; pastaj kur muezini thotë: ‘**ESH-HEDU EN-NE MUĤAM-MEDEN RESULTULL-LLAH / Dëshmoj se Muhamedi është i Dërguari i Allahut**’, (i pranishmi) të thotë: ‘**ESH-HEDU EN-NE MUĤAM-MEDEN RESULTULL-LLAH / Dëshmoj se Muhamedi është i Dërguari i Allahut**’; pastaj kur muezini të thotë: ‘**ĤAJ-JE ĀLEŠ-ŠALAH / Hajdeni në namaz**’, (i pranishmi) të thotë: ‘**LA ĤAULE UE LA ĶU-UETE IL-LA BIL-LAH / Nuk mund të ndryshojë asnjë gjendje dhe nuk ka asnjë fuqi për t’u bërë diçka, përveçse në sajë të (vullnetit dhe fuqisë së) Allahut**’; pastaj kur muezini të thotë: ‘**ĤAJ-JE ĀLEL FELAH**’, (i pranishmi) të thotë: ‘**LA ĤAULE UE LA ĶU-UETE IL-LA BIL-LAH / Nuk mund të ndryshojë asnjë gjendje dhe nuk ka asnjë fuqi për t’u bërë diçka, përveçse në sajë të (vullnetit dhe fuqisë së) Allahut**’; pastaj kur muezini të thotë: ‘**ALL-LLAHU EKBER, ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi, Allahu është më i Madhi**’, (i pranishmi) të thotë: ‘**ALL-LLAHU EKBER, ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi, Allahu është më i Madhi**’; pastaj kur muezini të thotë: ‘**LA ILAHE IL ALL-LLAH / Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut**’, (i pranishmi) të thotë: ‘**LA ILAHE IL ALL-LLAH / Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut**’; kush i thotë këto fjalë me gjithë zemër (dhe vepron sipas tyre), hyn në Xhenet.” (Transmeton Muslimi nr. (385)

Kur muezini thotë: “**EŠ-ŠALATU KHAJRUM-MINEN-NEUM** (Namazi është më i mirë se gjumi)” në ezanin e namazit të sabahut (agimit), ai që dëgjon muezinin të thotë gjithashtu: “**EŠ-ŠALATU KHAJRUM-MINEN-NEUM** (Namazi është më i mirë se gjumi).”

2 Pas dy dëshmimeve të thuhet dhikri i posaçëm.

Pasi muezini të thotë herën e dytë (në fund të ezanit): “**ESH-HEDU EN-NE MUĤAM-MEDEN RESULTULL-LLAH / Dëshmoj se Muhamedi është i Dërguari i Allahut**”, është sunet që të thuhet çfarë ka ardhur në hadithin e Sadit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se i Dërguari i Allahut

(Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Do t’i falen gjynahet kujtdo që e dëgjon muezinin dhe pastaj thotë:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا

‘ESH-HEDU EN LA ILAHE IL ALL-LLAHU UAËDEKE LA SHERIKE LEHU UE EN-NE MUĤAM-MEDEN ĀBDUHU UE RESUULUH. RAĀIJTU BIL-LAHI RAB-BEN, UE BI MUĤAM-MEDIN RESULEN UE BIL ISLAMI DINEN.

Dëshmoj se nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, Ai është Një, i Vetëm e pa ortak dhe se Muhamedi është robi dhe i Dërguari i Allahut. Jam i kënaqur me Allahun për Zot, me Muhamedin për të Dërguar (të Zotit) dhe me Islamin për fe.” (Transmeton Muslimi nr. 386)

3 Dërgimi i salavateve për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), pas ezanit.

Bazohet në hadithin e Abdullah ibn Amrit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Kur ta dëgjoni muezinin, thoni siç thotë ai dhe pastaj dërgoni salavate për mua (thoni: ALL-LLAHUM-ME ŠAL-LI ĀLA MUĤAM-MED / O Allah mëshiroje (lavdëroje) Muhamedin). Kush më dërgon një salavat, Allahu e begaton atë me dhjetë salavate. Pastaj lutjuni Allahut për mua të më japë EL-UESILE-n, e cila është një pozitë në Xhenet (më e larta dhe më e vjera), që s’i takon veçse një prej robërve të Allahut dhe shpresoj që ai të jem unë. Kush e kërkon për mua EL-UESILE-n, ai e meriton ndërmjetësimin (tim për të tek Allahu).’ (Transmeton Muslimi nr. 384)

Formula më e mirë e salavatit është EŠ-ŠALATU EL-IBRAHIMIJE):

اللهم صلِّ على محمد وعلى آل محمد ، كما صليت على إبراهيم

“ALL-LLAHUM-ME ŠAL-LI ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA EELI MUĤAM-MED, KEMA ŠAL-LEJTE ĀLA IBRAAHIME...”

O Allah, mëshiroje (lavdëroje) Muhamedin dhe familjarët (besimtarët nga fiset Benu Hashim e Benu Muttalib dhe bashkëshortet) e Muhamedit, siç ke mëshiruar (lavdëruar) Ibrahimin...”

Sunetet në kohën e agimit

4 Pas ezanit të thuhet duaaja (lutja) e transmetuar me këtë rast.

Bazohet në hadithin e Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Ndërmjetësimin tim në Ditën e Gjykimit e meriton ai që, pasi dëgjon e ezanin, thotë:

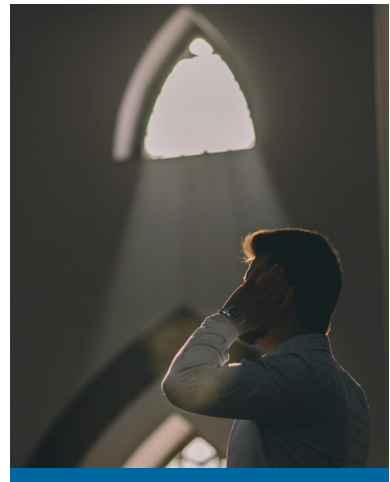
اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّائِمَةِ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا
مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ

‘ALL-LLAHUM-MERAB-BE HADHIHID-DEĀUETIT-TAM-METI UESH-ŠALATIL ĶAIMETI, EETI MUĤAM-MEDENIL UESILETE UEL FADILETE UEBĀTH-HU MEĶAMEN MAĤMUDENIL-LEDHI UEĀDTEHU

O Allah, Zoti i kësaj thirrjeje të përkryere të pandryshueshme dhe i namazit që do të falet! Jepi Muhamedit Uesile-n (pozitën më të lartë në Xhenet) dhe Fadile-n (gradën e epërsisë ndaj të gjitha krijesave) dhe vendose atë në vendin e lavdishëm që ia ke premtuar (ndërmjetësimin e madh në Ditën e Gjykimit).” (Transmeton El-Bukhari nr. 614)

5 Lutja pas ezanit.

Bazohet në hadithin e Abdullah ibn Amrit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili ka thënë: “Një burrë tha: ‘O i Dërguar i Allahut, vërtet, muezinët po na e kalojnë në mirësi.’ I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘**Thuaj siç thonë ata. Pastaj, kur të mbarosh, lutu se do të jepet ajo çfarë dëshiron** (do të marrësh përgjigje për lutjen tënde).’” (Transmeton Ebu Daudi nr. 524; Ibn Haxher në librin “Netaixhu el-efkeri” vëll. 1, fq. 367 dhe Albani në “Sahihu el-kelam et-tajib” fq. 73, kanë thënë se transmetimi është hasen / i mirë (i besueshëm.)

Po kështu, bazohet në hadithin e Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që thotëse Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Lutja ndërmjet ezanit dhe ikametit nuk kthehet mbrapsht** (kjo lutje pranohet).” (Transmeton En-Nesai nr. 9895); Ibn Khuzejme vëll. 1, fq. 221, 425, thotë se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

Suneti i agimit, në të cilin ka disa vepra të pëlqyera:

Suneti i agimit është i pari sunet sistematik që bën robi gjatë ditës dhe në të ka një sërë veprash të pëlqyera. Para se t'i sqarojmë ato, duhen sqaruar disa gjëra të veçanta për sunetet sistematike (ES-SUNEN ER-RAUATIB). Suneti sistematik është suneti i përhershëm që ka lidhje me farzet (namazet e detyruara). Sunetet sistematike janë dymbëdhjetë rekate (që falen para ose pas farzeve).

Umu Habibja (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut të thotë: **‘Kujtdo që fal dymbëdhjetë rekate në një ditë** (gjatë 24 orëve, ku përfshihet dhe nata), do t’i ndërtohet një shtëpi në Xhenet.” (Transmeton Muslimi nr. 728) Tirmidhiu e ka publikuar këtë transmetim bashkë me shtesën: **“Katër (rekate) para dreke dhe dy pas saj, dy rekate pas akshamit, dy rekate pas jacisë dhe dy rekate pas agimit (sabahut).”** (Transmeton Tirmidhiu nr. 415, i cili ka thënë se transmetimi është hasen sahih / i mirë i vërtetë.)

Më e mira është që sunetet sistematike të falen në shtëpi.

Bazohet në hadithin e Zejd ibn Thabiti (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku transmetohet se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “O njerëz, faluni në shtëpitë tuaja, pasi namazi më i mirë është ai që falet në shtëpi, përveç namazit të obliguar.” (Transmeton Bukhariu nr. 7290 dhe Muslimi nr. 781)

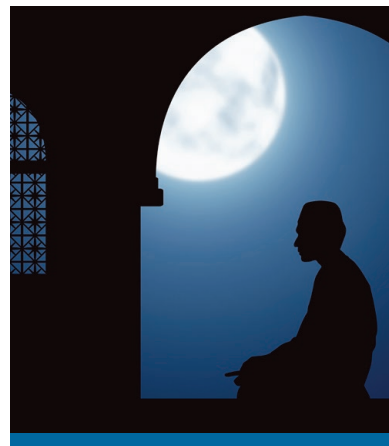

Sunetet sistematike më të forta:

Suneti sistematik më i fortë është ai i agimit.

Mbi këtë fakt tregojnë hadithet vijuese:

- 1) Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila thotë se: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) nuk ka treguar aq shumë kujdes të vazhdueshëm për ndonjë prej nafileve (namazeve vullnetare), sesa për dy rekartet para agimit (namazit farz të sabahut).” (Transmeton Bukhariu nr. 1196 dhe Muslimi nr. 724)

- 2> Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të cilin ajo e transmeton nga Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), i cili ka thënë: **“Dy rekatet e agimit janë më të mira se dynjaja me çfarë ka në të.”** (Transmeton Muslimi nr. 725)

◆ Suneti i agimit ka disa karakteristika të veçanta:

Së pari: Ligjërohet që ky sunet të kryhet edhe kur njeriu është në udhëtim edhe në vendbanimin e tij, siç është **transmetuar në “Es-Sahihani”** (Bukhariu dhe Muslimi). Sa i përket suneteve të tjera sistematike, si ato të drekës, të akshamit dhe të jacisë; është e pëlqyeshme që ato të lihen në udhëtim.

Së dyti: Shpërblimi për këtë sunet: është më i mirë se dynjaja me çfarë ka në të, siç u përmend më lart.

Së treti: Është e pëlqyeshme sunetet e agimit të falen shkurt. Argumenti u përmend më parë.

Për këtë tregon: Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!). Ajo thoshte: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i falte dy sunetet e agimit aq shkurt saqë nuk isha e sigurt se e lexonte apo jo në to El-Fatihane. (Transmeton El-Bukhari nr. 1171 dhe Muslimi nr. 724)

Por kushtëzohet që: kjo falje e shkurtuar të mos cenojë vaxhibet (detyrimet e namazit) dhe të mos e falet shpejt sa të duket si shpendi që çukit me sqep. Pasi kjo është prej veprimeve të ndaluara në namaz.

Së katërti: Në rekatën e parë të suneteve të agimit është e pëlqyeshme pas El-Fatihasë, të lexohet: **“ĶUL JA EJ-JUHEL KAFIRUN”** dhe në të dytin: **“ĶUL HUALL-LLAHU EĶAD”**; bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës të publikuar tek Muslimi.

Ose që në rekatën e parë, pas El-Fatihasë, të lexohet:

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

“ĶULU ĘMEN-NA BIL-LAHI UE MA UNZILE ILEJNA UE MA UNZILE ILA IBRAHIME UE ISLMAĬLE UE IS-ĤAĶA UE JĶUBE UEL ESBAĤI UE MA UTIJE MUSA UE ISA UE MA UTIJEN-NEBIJ-JUNE MIR-RAB-BIHIM LA NUFER-RIĶU BEJNE EĤADIM-MINHUM UE NAĤNU LEHU MUSLIMUN.” (El-Bekare: 136)

Ndërsa në rekatin e dytë të lexohet:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئاً وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَاباً مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

“**KUL JA EHLEL KITTABI TEÅLEU ILA KELIMETIN SEUAIN BEJNENA UE BEJNEKUM EL-LA NEÅBUDU IL-LALL-LLAHE UE LA NUSHRIKE BIHI SHEJ-EN UE LA JET-TEKHIDHE BEÅÐUNA BEÅÐEN ERBABEM-MIN DUNIL-LAHI, FE IN TEUEL-LEU FEKULUSH-HEDU BIEN-NA MUSLIMUN.**”; bazuar në hadithin e ibn Abasit të publikuar tek Muslimi. Kjo i përket suneteve që janë transmetuar në forma të larmishme, pra herë vjen me këtë (formë) dhe herë me këtë tjetrën.

Së pesti: Është sunet që muslimani, pas sunetit të agimit, të ulet mbi këmbën e djathtë.

Argument për këtë është:

Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) pasi falte dy sunetet e agimit, ulej mbi këmbën e djathtë.” (Transmeton Bukhariu nr. 1160 dhe Muslimi nr. 736)

Shkuarja në xhami; në këtë vepër ka disa sunete:

Duke qenë se namazi i agimit (sabahut) është namazi i parë i ditës, po përmendim disa sunete që kanë lidhje me shkuarjen në xhami:

1 Është sunet që në xhami të shkohet herët.

Bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘**Nëse do ta dinin se çfarë (mirësie) ka në shkuarjen herët për në namaz, do të garonin.**’ (Transmeton Bukhariu nr. 615 dhe Muslimi nr. 437)

Në hadith është përmendur fjala “et-tehxhir” që do të thotë: shkuarja herët (para hyrjes së kohës) për në namaz.

2 Të dalë nga shtëpia e tij i pastruar (të ketë marrë abdes), që t’i shkruhet shpërblimi i hapave për në xhami.

Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘**Namazi që e fal besimtari në xhemat (vlera e namazit që e fal në grup) është njëzet e ca gradë më shumë se namazi (që e fal i vetëm) në shtëpinë dhe në tregun e tij. Këtë shpërblim (të madh) e fiton ndonjëri prej jush, që**

Sunetet në kohën e agimit

e merr abdesin e plotë e në mënyrën më të mirë (duke zbatuar sunetet dhe rregullat e tij), pastaj shkon në xhami vetëm për shkak të namazit, duke mos synuar asgjë tjetër veç tij; (nëse plotësohen këto kushte) atëhere për çdo hap që hedh lartësohet një gradë dhe i shlyhet një gabim, derisa të hyjë në xhami. Pasi të hyjë në xhami merr shpërblim sikur është në namaz, përderisa është aty për shkak të namazit. Engjëjt dërgojnë salavat (luten dhe kërkojnë falje) për ndonjërin prej jush, përderisa qëndron në vendin ku është falur, (engjëjt) thonë: ‘O Allah, mëshiroje! O Allah, fale! O Allah,pranoja pendimin!’ E bëjnë këtë përderisa nuk lëndon ndokënd (me fjalë apo me vepra) dhe nuk e prish abdesin.” (Transmeton Muslimi nr. 649)

3 Të dalë për në namaz qetësisht dhe seriozisht.

Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Nëse e dëgjoni ezanin, shkoni në namaz, duke bërë kujdes që të jeni të qetë dhe seriozë, e mos nxitoni. Atë (pjesë namazi) që e arrini, faleni; dhe atë që ju ikën, plotësojeni!” (Transmeton Bukhariu nr. 636 dhe Muslimi nr. 602)

En-Neueui (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “...Qetësia është: gjendja e njeriut që ecën pa u ngutur e pa u rrëmbyer dhe shmangia e kotësisë; ndërsa serioziteti është në paraqitje, si p.sh.: përmbajtja e shikimit, ulja e zërit dhe vëmendja për të mos rënë në sjellje të shkujdesur.”

4 Hyn në xhami me këmbën e djathtë dhe del prej saj me të majtën.

Bazohet në hadithin e Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Prej sunetit është hyrja në xhami me këmbën e djathtë dhe të dalja prej saj me këmbën e majtë.”(Transmeton Hakimi vëll. 1, fq. 334, i cili thotë se transmetimi është sahih / i vërtetë, sipas kriterit të Muslimit.)

5 Kur të hyjë në xhami, të thotë dhikrin (përmendjen e posaçme) të transmetuar; dhe po kështu kur të dalë.

Bazohet në hadithin e Ebu Humejdrit ose Ebu Usejdrit, që ka rrëfyer se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kur ndonjëri nga ju të hyjë në xhami, le të thotë:

اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

‘ALL-LLAHUM-ME-FTAĤ LI EBUABE RAĤMETIK!’

O Allah, hapmi dyert e mëshirës Tënde!’, - dhe kur të dalë le të thotë:

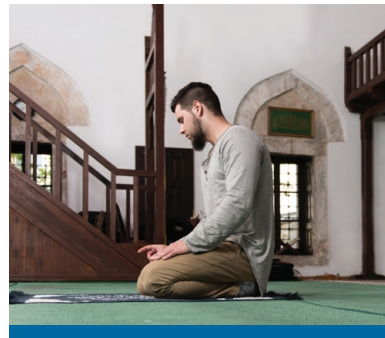
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

‘ALL-LLAHUM-ME INI ESELUKE MIN FAĖLIK!’

O Allah, unë të lutem të më japësh prej mirësisë Tënde!’” (Transmeton Muslimi nr. 713)

6 Të falë dy rekate për përshëndetjen e xhamisë.

Kështu vepron kur vjen herët për namaz. Në këtë rast është sunet që të mos ulet derisa të falë dy rekate, bazuar në hadithin e Ebu Katedes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Nëse ndonjëri prej jush hyn në xhami, të mos ulet derisa të falë dy rekate!’” (Transmeton Bukhariu nr. 1163 dhe Muslimi nr. 714)

Për përshëndetjen e xhamisë mjafton të falet suneti para namazit, nëse ka të tillë, si: agimi dhe dreka; ose suneti i duhasë (paradites), nëse hyn në xhami paradite; ose vitri, nëse e fal atë në xhami, ose farzi (namazi i detyruar). Sepse qëllimi i përshëndetjes së xhamisë është: që muslimani të mos ulet gjersa të falet. Në këtë mënyrë gjallërohen xhamitë me namaz dhe në to falet namaz, sa herë që frekuentohen.

7 Për burrat është sunet garimi për të zënë rreshtin e parë (pas imamit), pasi ai është rreshti më i mire. Ndërsa për gratë rreshti më i mirë është i fundit.

Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Rreshti më

i mirë për burrat është i pari dhe më i keqi është i fundit. Ndërsa rreshti më i mirë për gratë është i fundit dhe më i keqi është i pari.” (Transmeton Muslimi nr. 440) “Më i miri” rresht ka kuptimin: me më shumë shpërblime dhe mirësi; ndërsa “më i keqi”: ai që ka më pak shpërblime dhe mirësi.

Ky hadith vlen për rastin kur burrat dhe gratë falen në xhemat (nëgrup), duke mos pasur midis tyre ndonjë ndarës, si p.sh. ndonjë mur ndarës a diçka të ngjashme. Në këtë rast rreshti më i mirë i grave është i fundit, sepse ai i ruan ato nga sytë e burrave. Ndërsa, nëse mes burrave dhe grave ka ndarës, si mur apo diçka të ngjashme me të, ose siç është realiteti në xhamitë tona të sotme, ku grate kanë vendfaljen e tyre të veçantë, në këtë rast rreshti më i mirë i grave është i pari, për mungesë të shkakut të afërsisë me burrat. Ky mendim bazohet në faktin se dispozita sillen rreth arsyes (shkakësisë), me praninë ose jo të kësaj arsyeje. Gjithashtu bazohet në argumentet e përgjithshme, që flasin për mirësitë e rreshtit të parë, prej të cilëve janë:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse do ta dinin njerëzit së çfarë (mirësie) ka te thirrja (ezani) e te rreshti i parë dhe pastaj për (ta arritur) këtë nuk do kishin mënyrë tjetër veçse të hidhin short, do kishin hedhur short. Po qe se do ta dinin se çfarë (mirësie) ka shkuarja herët për në namaz, do garonin për këtë. Po ta dinin se çfarë (mirësie) ka në namazin e jacisë dhe të agimit (sabahut), do të shkonin në këto dy namaze, qoftë edhe këmba-dorazi.”** (Transmeton Bukhariu nr. 615 dhe Muslimi nr. 437)

8 Prej sunetit qendrimi sa më pranë imamit, për atë që falet pas imamit.

Për besimtarin që falet pas imamit, rreshti më i mirë është i pari, siç u tha. Të përpiqet të falet sa më pranë imamit, nga të dy anët, e djathta apo e majta.

Argument për këtë është:

Hadithi i Abdullah ibn Mesudit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **‘Më pranë meje (pra, më pranë imamit) le të falen ata që janë më të pjekur dhe më të mençur.’** (Transmeton Ebu Daudi nr. 674 dhe Et-Tirmidhi nr. 228) Shprehja “Më pranë meje” do të thotë: të afrohen drejt meje. Ky argument tregon se prej besimtarit kërkohet të falet sa më afër imamit, në çdo drejtim.

Sunete në namaz

- ◆ Braktisja e namazit me xhamat që falet në xhami të privon nga shumë mirësi. Madje, hapat që hedh, duke shkuar për t'u falur në xhami, të shkruhen sevap. Përmes tyre lartësohet pozita jote tek Allahu dhe të falen gjynahet.

Namazi ka një sërë sunetesh, prej të cilave në vijim përmendim:

- <1> **Sutra (pengesa) dhe sunetet që kanë lidhje me të Sutra (pengesa). Sa i përket sutrës, ka disa vepra të pëlqyeshme:**

1 Përdorimi i sutrës është sunet.

Sutra (objekti pengues që ndalon kalimin para besimtarit që falet) është sunet, si për imamin ashtu edhe për atë që falet vetëm; kurse sutra e atij që falet pas imamit (xhematliut) është ajo që përdor imami. Pra, përdorimi i sutras është sunet (veprim i pëlqyeshëm).

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Said el-Khudriut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që rrëfen se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ka thënë: **“Nëse ndonjëri prej jush falet, le të vendosë një sutra (pengesë) ndërmjet tij dhe njerëzve...”** (Transmeton Bukhariu nr. 509 dhe Muslimi nr. 505). Janë të shumta hadithet që argumentojnë faktin se sutra është sunet. Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka përdorur për sutra krevatin, murin, trungun, dërrasën, shtizën, bastunin, kafshën e udhëtimit etj.

Ligjërohet që sutra të përdoret në zonat e banuara dhe në hapësira të pabanuara, në vendbanim dhe në udhëtim, sidoqoftë, ekziston apo jo droja e mundësisë së kalimit të dikujt para atij që falet. Sepse hadithet nuk bëjnë dallim mes zonave të banuara dhe atyre të shkreta; dhe sepse Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e përdorte sutran në vendin ku banonte dhe në udhëtim, siç ka ardhur në hadithin e Ebu Xhuhajfes (Allahu qoftë i kënaqur me të!). (Transmeton Bukhariu nr. 501 dhe Muslimi nr. 503)

2 Afrimi pranë sutras është sunet.

Suneti është që të afrohet pranë sutras dhe që hapësira midis vendit të sexhdes dhe sutras të jetë aq sa të kalojë një dele.

Kjo bazohet në hadithin e Sehl ibn Sad es-Saidiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Ndërmjet musales (vendfaljes) së të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe murit, kishte hapësirë sa të kalonte një dele.” (Transmeton Bukhariu nr. 496 dhe Muslimi nr. 508) Me “musale / vendfalje” nënkuptohet vendi ku ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) bënte sexhde. Në publikimet Ahmedit dhe Ebu Daudit vjen se mes Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe sutras kishte tre kutë (parakrahë). (Transmeton Ahmedi nr. 6231, Ebu Daudi nr. 2024; Albani, në “Sahihu Ebu Daud” vëll. 6, fq. 263, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë; origjina e tij (e këtij publikimi) është tek Bukhariu nr. 506.) Pra, ndërmjet sutras dhe personit distanca duhet të jetë tre kutë (parakrahë).

3 Është sunet që të pegohet (të shtyhet e të ndalohet) ai që kalon para personit që është duke u falur.

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Saidit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Nëse ndonjëri prej jush është duke u falur, të vendosë sutra ndërmjet tij dhe njerëzve. Nëse dikush do të kalojë para tij, le ta shtyjë (lehtë). Nëse ky i fundit nuk bindet, le ta luftojë (ta shtyjë fuqishëm). Faktikisht, ai është shejtan (vepron si shejtani ose e ka bërë të veprojë kështoj ky i fundit).’” (Transmeton Muslimi nr. 505)

Sipas mendimit më të saktë: nëse kalimtari (ai që kalon para personit që është duke u falur) është gomar, qen i zi ose grua, ai duhet shtyrë (ndaluar), pasi siç vjen në hadithin e Ebu Dherrit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), këto (tre kategori) e prishin namazin. Ndryshe nga kalimtarët e tjerë veç tyre, të cilët nuk e prishin namazin.

Këtë mendim ka zgjedhur edhe shejhu ynë Ibn Uthejmini (Allahu e mëshiroftë!).

4 Është sunet përdorimi i misvakut para çdo namazi.

Ky është rasti i tretë, kur përdorimi i misvakut është shumë i pëlqyer.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që rrëfen se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Po të mos druhesha se do ta rëndoja ymetin tim (muslimanët) ose njerëzit, do t’i urdhëroja të përdornin misvakun para çdo namazi.”** (Transmeton El-Bukhari nr. 887)

⟨2⟩ Sunetet gjatë qëndrimit në këmbë (kur falet namazi) janë si vijon:

1 Ngritja e duarve në tekbirin fillestar.

Bazuar në hadithin e ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), që tregon se “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i ngrinte duart në drejtim të supeve (paralel me to) kur e fillonte namazin dhe kur bënte tekbirin për të rënë në ruku. Po kështu kur ngrinte kokën nga rukuja, i ngrinte duart e thoshte:

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

‘SEMIĀLL-LAHU LIMEN
ĤĀMIDEH, RAB-BENA UE LEKEL
ĤĀMD

Allahu e dëgjon dhe e pranon lutjen e atij që e falënderon Atë! O Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut! Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) nuk e bënte këtë në sexhde.” (Transmeton Bukhariu nr. 735 dhe Muslimi nr. 390)

Ibn Hubejra (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Fakti se ngritja e duarve në tekbirin fillestar është sunet dhe jo vaxhib (detyrim), gëzon konsensus.” (Shih: “El-Ifsah”vëll. 1, fq. 123)

Në tekstet e haditheve është transmetuar që Profeti (Paqja qoftë mbi të!) i ka ngritur duart gjatë namazit kur ka qenë në katër momente e pozicione

Ngritja e duarve gjatë tekbirit fillestar

Gjatë shkuarjes në ruku

Gjatë ngritjes prej rukusë

Argument për ngritjen e duarve në këto tre momente e pozicione është hadithi i saktë që gjendet te Buhariu dhe Muslimi, i cili transmetohet nga Ibën Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), sikurse u sqarua me parë. Ndërsa pozicioni i katërt është:

Gjatë ngritjes pas tesheudit të parë

Gjithashtu kjo është transmetuar saktësisht nga Ibën Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!) dhe gjendet në hadithet e sakta që ka mbledhur Buhariu

2 Kur ngrihen duart është sunet që gishtat të jenë të shtrirë.

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë, se “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur çohet për në namaz i ngrinte duart duke i tendosur (shtrirë).” (Transmeton Ahmedi nr. 8875, Ebu Daudi nr. 753 dhe Et-Tirmidhi nr. 240; Albani, në “Sahihu Ebi Daud” vëll. 3, fq. 341, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

- 3** Është sunet që duart të ngrihen deri në vendin e përshkruar në traditën profetike.

Dy janë format që përshkruhen në tekstet e shariatit, të transmetuara nga Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), lidhur me kufirin e ngritjes së duarve. (Te Bukhariu dhe Muslim), nga ibn Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!) transmetohet se (ky kufi) është në drejtim të supeve. (Transmeton El-Bukhari nr. 735 dhe Muslimi nr. 390) Tek Muslimi, nga hadithi i Malik ibn el-Huejrith (Allahu qoftë i kënaqur me të!), transmetohet se (ky kufi) është në drejtim të pjesës së sipërme të veshëve. (Transmeton Muslimi nr. 391) Prandaj, namazliu vepron në mënyrë të larmishme, herë këtë e herë atë formë.

- 4** Është sunet që namazliu, pas tekbirit fillestar, të vendosë dorën e djathtë mbi të majtën.

Ky mendim gëzon konsensusin e dijetarëve muslimanë, siç transmeton ibn Hubejra (Allahu i mëshiroftë që të gjithë!). (Shih: “El-Ifsah” vëll. 1, fq. 124)

- 5** Është sunet që me dorën e djathtë të kapet dora e majtë.

Forma e parë: Dora e djathtë vendoset mbi të majtën, bazuar në hadithin e Uail ibn Huxhër (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “E kam parë të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) teksa ishte ngritur në namaz, që me të djathtën kapte dorën e majtën.” (Transmeton Ebu Daudi nr. 755 dhe En-Nesai nr. 888); Albani ka thënë se transmetimi është sahih / i vërtetë.)

Forma e dytë: Dora e djathtë vendoset mbi parakrahun e majtë, bazuar në hadithin e Sehl ibn Sadit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Njerëzit urdhëroheshin që (kur të falnin namazin) ta vendosnin dorën e djathtë mbi parakrahun e majtë.” (Transmeton El-Bukhari nr. 740)

Pra, herë vendoset (dora e djathtë) mbi dorën (e majtë) dhe herë mbi parakrahun (e majtë), që të zbatohet suneti në forma të larmishme.

6 Është sunet të thuhet lutja e hapjes së namazit.

Duaja e hapjes së namazit ka disa formula. Është e pëlqyeshme të praktikohen të gjitha: pra, herë të përdoret njëra e herë tjetra. Prej formulave të transmetuara janë:

1> **سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، تَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ**

“SUBĤANEKELL-LLAHUM-ME UE BIĤAMDIKE UE TEBAREKE-SMUKE UE TEĀLA XHED-DUKE UE LA ILAHE GAJRUKE.

I patëmetë je, o Allah! Ty të takon falënderimi absolut! I bekuar është Emri Yt (çdo bekim / mbarësi vjen nga përmendja e emrit Tënd), e Lartësuar është Madhëria Jote; nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet veç Teje!” (Transmeton Ahmedi nr. 11473, Ebu Daudi nr. 776, Et-Tirmidhi nr. 243 dhe En-Nesai nr. 900) Hadithi është transmetuar nga Ebu Saidi (Allahu qoftë i kënaqur me të!). Ka mendime se ky hadith është i dobët, por ai vjen në disa rrugë transmetimi që e përforcojnë atë. Ibn Haxheri ka thënë se ai është hasen / i mirë (i besueshëm). (Shih: “Netaixhu el-efkeri” vëll. 1, fq. 412)

2> **الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ**

“EL-ĤAMDU LIL-LAHI ĤAMDEN KETHIRAN ĤAJ-JIBEN MUBAREKEN FIIH.

Falënderimi e lavdërimi absolut i takon Allahut, falënderim e lavdërim i pakufijshëm, i dëlirë nga syfaqësia dhe i begatë.” Në lidhje me mirësinë e kësaj duaje, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Pashë dymbëdhjetë engjëj që** (nisur nga madhështia dhe vlera e madhe e këtyre fjalëve) **secili prej tyre garonte** (për t’i shkruar dhe) **për**

t'i ngritur (te Allahu i Madhëruar).” (Transmeton Muslimi nr. 600; hadithi është transmetuar nga Enesi - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

3> اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقِّي الثَّوْبَ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنَ الْخَطَايَا بِالتَّلَجِّ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

“ALL-LLAHŪM-ME BAĪD BEJNI UE BEJNE KHAŤAJEJE KEMA BAEĀDTE BEJNEL MESHRIĶI UEL MAGRIBI, ALL-LLAHUM-ME NEĶ-ĶINI MIN KHAŤAJAJE KEMA JUNEĶ-ĶATH-THEUBUL EBJAĐU MINED-DENESI, ALL-LLAHUM-ME-GSILNI MIN KHAŤAJEJE BITH-THELXHI UEL MAI UEL BERAD.

O Allah, largomë prej gjynaheve, ashtu siç ke larguar lindjen nga perëndimi! O Allah, pastromë nga gjynahet, ashtu siç pastrohen rrobat e bardha prej ndyrësisë! O Allah, pastromë prej gjynaheve me borë, me ujë dhe breshër!” (Transmeton Bukhariu nr. 744 dhe Muslimi nr. 598; hadithi është transmetuar nga Ebu Hurejra -Allahu qoftë i kënaqur me të!)

4> اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

“ALL-LLAHU EKBER KEBIRAN, UEL-ĤAMDU LIL-LAHI KETHIRAN, UE SUBĤAN-ALL-LLAHI BUKRATEU-UE EŠILE.

Allahu është më i Madhi! Allahut i takon falënderimi e lavdërimi i pafund! I Dëllirë nga çdo e metë është Allahu! E falënderoj dhe e lavdëroj Allahun në mëngjes e në mbrëmje.” Në lidhje me mirësinë e kësaj duahe, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Më pëlqeu shumë ajo. Asaj iu hapën dyert e qiellit.” (Transmeton Muslimi nr. 601; hadithi është transmetuar nga ibn Umeri - Allahu qoftë i kënaqur me të dy!).

7 **Istiadhja (kërkimi i mbështetjes tek Allahu, kërkimi i mbrojtjes prej Tij).**

Istiadhja është sunet. Është e pëlqyeshme që ajo të bëhet në forma të larmishme, pra herë të vijë në një formë dhe herë në formën tjetër. Disa forma të ligjëruara të saj janë:

1> أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“EŪUDHU BIL-LAAHI MINESH-SHEJŤAANIR-RAXHIIM!

Strehohem tek Allahu që të më mbrojtë nga shejtani i mallkuar!”

Kjo është një forma të cilën e ka përzgjedhur shumica e dijetarëve muslimanë (Allahu i mëshiroftë!); bazuar tek fjala e Allahut të Lartësuar:

Sunetet në kohën e agimit

{فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ}

“Kur të lexosh Kuranin, kërko mbrojtjen e Allahut kundër djallit të mallkuar.” (En-Nahl: 98)

2> أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“EËUDHU BIL-LAHI-SEMIİL ĀLIM MINESH-SHEJTANIR-RAXHIIM!

Strehohem tek Allahu, Gjithëdëgjuesi, i Gjithëdijshmi, që të më mbrojt nga shejtani i mallkuar!”

Kjo bazohet tek fjala e Allahut të Lartësuar:

{وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ}

“Nëse djalli fillon të të joshë, kërko mbështetje te Allahu. Me të vërtetë, Ai i dëgjon të gjitha dhe i di të gjitha.” (Fussilet: 36)

8 Thënia “Bismil-lahi”.

Prej sunetit është që pas istiadhes të thuhet:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“BISMIL-LAHIR-RAĤMANIR-RAĤIM!

Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshiruesit!”; kjo bazohet në hadithin e transmetuar nga Nuajm el-Muxhmir (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “U fala pas Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!) dhe ai lexoi: ‘BISMIL-LAHIR-RAĤMANIR-RAĤIIM! Me Emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshiruesit!’ Pastaj lexoi ‘El-Fatiha-në’...” Po këtu (në këtë transmetim) qëndron (se Ebu Hurejra ka thënë): “Beto hem në Atë që ka në dorë shpirtin tim, vërtet që unë jam më i përngjashmi prej jush me të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) në aspektin e faljes së namazit.” (Transmeton En-Nesai nr. 906; Ibn Khuzejme vëll.1, fq. 251, i cili ka thënë se transmetimi është sahih / i vërtetë; Ed-Darkutni, në Es-Sunen vëll. 2, fq. 46, ka thënë se ky hadith është sahih / i vërtetë dhe të gjithë transmetuesit janë të besueshëm.)

Një tjetër argument që vërteton se “Besmelja” nuk është detyrim është fakti se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) nuk ia mësoi atë (Besmele-në) personit që u fal keq, porse ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e orientoi te surja “El-Fatiha”, siç ka ardhur në hadithin e transmetuar nga Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!). (Transmeton Bukhariu nr. 757 dhe Muslimi nr. 397)

9 Thënia: “Amin / Përgjigjmu, o Allah! (ashtu qoftë!)” me imamin.

Kjo fjalë thuhet pasi imami përfundon leximin e “El-Fatiha-së” në namazet e zëshme. Në këtë rast, ai që falet me xhemat është prej sunetit të thotë “Amin”, pas imamit, bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kur imami të thotë ‘Amin’, thoni edhe ju, sepse kujt i përputhet ‘Amin-i’ me atë të engjëjve, i falen gjynahet e kaluara.”** (Transmeton Bukhariu nr. 780 dhe Muslimi nr. (410)

10 Leximi i sures pas El-Fatihësë.

Leximi i saj në rekatën e parë dhe të dytë është sunet. Ky është mendimi i shumicës së dijetarëve muslimanë (Allahu i mëshiroftë!), bazuar në hadithin e Ebu Katedes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) në dy rekatet e para lexonte “El-Fatihën” dhe dy sure; në të parën e zgjaste (leximin) dhe në të dytën e shkurtonte.” (Transmeton El-Bukhari nr. 759 dhe Muslimi 451)

Ndërsa ai që falet pas imamit, në namazet e zëshme, nuk e lexon suren pas “El-Fatihësë”, por dëgjon imamin.

Ibn Kudame (Allahu e mëshiroftë!) thotë: “Nuk dimë të ketë mosmarrëveshje mes dijetarëve muslimanë lidhur me faktin se, leximi i një sureje pas “El-Fatihësë” në rekatën e parë dhe të dytë të çdo namazi, është sunet.” “Shih: “El-Mugni”vëll. 1, fq. 568)

3 Veprimet vijuese gjatë rukusë janë sunet:

1 Është sunet vendosja e duarve mbi gjunjët, duke i mbajtur gishtat të hapura.

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Humejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Unë e kam mësuar përmendësh më mirë se çdonjëri nga ju namazin e të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). E kam parë atë që kur bënte tekbirin, i vendoste duart drejt (paralel) me supet. Kur binte në ruku i kapte fort duart e tij pas gjunjëve dhe pastaj e përthyente shpinën (përkulte duke e mbajtur drejt e pa hark) ...” (Transmeton El-

Bukhari nr. 828) Po kështu, bazohet edhe në hadithin e Ebu Mesudit (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Dhe gishtat e vendosura mbi gjunjë i hapi, i largoi nga njëra-tjetra ...” (Transmeton Ahmedi nr. 17081, Ebu Daudi nr. 863, En-Nesai nr. 1038; zinxhiri i transmetimit është hasen / i mirë (i besueshëm) dhe një dëshmi për të (hadithin në fjalë) vjen nga hadithi i Uail Ibn Huxhër i publikuar tek Ibn Khuzejme nr. 594.)

2 Eshtë sunet për atë që bie në ruku që ta shtrijë shpinën horizontalisht.

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Humejd es-Sadiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kur binte në ruku i kapte fort gjunjët me duart e tij dhe pastaj e përthyente shpinën (e përkulte duke e mbajtur drejt e pa hark) ...” (Transmeton El-Bukhari nr. 828) Shprehja “e përthyente shpinën e tij” ka kuptimin: e përkulte atë horizontalisht, pa e harkuar. Po kështu është sunet që koka të jetë horizontalisht: as të mos ngrihet, as të ulet. Bazuar në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të publikuar te Muslimi. Kur përshkruan rukunë e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ajo thotë:

“Kur binte në ruku, as nuk e ngrinte kokën dhe nuk e lëshonte, por e mbante në një pozicion të mesëm (horizontalisht).” (Transmeton Muslimi nr. 498)

Shprehja “nuk e lëshonte“ ka kuptimin: nuk e ulte tepër.

3 Për namazliun është sunet që në ruku t'i largojë bërrylat (t'i hapë krahët) nga të dyja anët.

T'i largojë duart nga të dyja anët e tij, bazuar në hadithin e mëparshëm të Ebu Mesudit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku qëndron: “Pastaj ra në ruku, i largoi duart (nga dyja anët e tij: nga barku dhe nga kofshët) dhe gishtat i hapi, duke i larguar nga njëra-tjetra...’ Ebu Mesudi tha: ‘Kështu e kam parë duke u falur të Dërguarin e Allahut (Paqja e

Allahut qoftë mbi të!).” (Transmeton Ahmedî nr. 17081, Ebu Daudi nr. 863 dhe En-Nesai nr. 1038)(Shih fusnotën nr. 2)

Për “**largimin**” (hapjen e krahëve) është kusht që të mos shqetësoje ata që falën në të djathtë e në të majtë të tij, pasi nuk është e denjë për namazliun të veprojë një sunet me të cilin i lëndon të tjerët.

Në lidhje me “largimin” në fjalë (hapjen e krahëve), En-Neueuiu (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Nuk di që ndonjëri prej dijetarëve të ketë mospajtim (kundërshtim) lidhur me pëlqyeshmërinë e këtij veprimi. Është i pëlqyeshëm të veprohet në ruku dhe në sexhde. Tirmidhiu e ka përcjellë këtë mendim, duke theksuar se të këtij mendimi janë në përgjithësi dijetarët.” (Shih: “El-Mexhmu” vëll. 3, fq. 410)

4 Është sunet të bëhet dhikri në format e transmetuara për rukunë.

Ai që bie në ruku thotë: سبحان ربي العظيم

“SUBĤANE RAB-BIJEL ĀĖĤIM!

I Lavdishëm (e i patëmetë) është Zoti im i Madhërishëm! Krahas kësaj, e përmend Allahun edhe në forma të tjera të transmetuara për rukunë, prej të cilave janë:

1> سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

“SUBĤANEKELL-LLAHUM-ME RAB-BENA UE BIĤAMDIKE, ALL-LLAHUM-ME-GFIR LI!

I patëmetë je, o Allah! Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut! O Allah, falmë mua!” (Transmeton El-Bukhari nr. 794 dhe Muslimi nr. 484, nga hadithi i transmetuar prej Aishes - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2> سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

“SUB-BUĤUN ĤUD-DUSUN RAB-BUL MELAIKETI UER-RUĤ!

IDëlirë nga çdo mangësi, i Shenjtë, është Zoti i engjëjve dhe Xhibrilit!” (Transmeton Muslimi nr. 487; nga hadithi i Aishes - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

3> اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ ، وَبِكَ أَمَنْتُ ، وَلَكَ أَسَلَمْتُ ، خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي ، وَبَصَرِي ، وَمَخْيِي ، وَعَظْمِي ، وَعَصَبِي

“ALL-LLAHUM-ME LEKE REKEĀTU, UE BIKE AMENTU, UELEKE ESLEMTU, KHASHEĀ LEKE SEMĪ, UEBAŠARI, UEMUKH-KHI, UEĀĖĤMI, UEĀŠABI.

O Allah, Ty të përkulem (të bëj ruku), në Ty besoj, Ty të jam nënshtruar, Ty të është përlurur dëgjimi im, vështrimi im, mendja ime, eshtra ime dhe nervi im.” (Transmeton Muslimi nr. 771, nga hadithi i Aliut - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

4> سُبْحَانَ ذِي الْجَبْرُوتِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظْمَةِ

“SUBĤANE DHIL XHEBERUTI UEL MELEKUTI UEL KIBRIJAI UEL ĀĖĤAMEH!

I Lavdishëm e pa të patëmeta) është Ai që nënshtron robërit e Vet me urdhra e ndalesa, që sundon çdo gjë, dhe është më i Larti e më Madhështori!” (Transmeton Ahmedi nr. 23411, Ebu Daudi nr. 873 dhe En-Nesai nr. 1050, nga hadithi i Auf Ibn Malikut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), për të cilin Albani, në “Sahihu ibn Daud”vëll. 4, fq. 27, ka thënë se është hadith sahih / i vërtetë.)

<4> Ngritja nga rukuja, e cila përmban një sërë sunetesh:

1 Zgjatja e rukusë (e cila është prej shtyllave të namazit).

Bazuar në hadithin e Thabit el-Benanit, nga Enesi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Vërtet, unë kujdesem të falem me ju, ashtu siç e kam parë të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të falej me ne.” Thabiti tha: “Enesi bënte diçka që nuk po ju shoh ta bëni. Kur ai e ngrente kokën nga rukuja, qëndronte drejt në këmbë aq (gjatë) sa ndonjëri mund të thoshte se harroi. Edhe kur e ngrente kokën nga sexhdja (mes dy sexhdeve), qëndronte aq (gjatë) sa ndonjëri mund të thoshte se harroi.” (Transmeton Bukhariu nr. 821 dhe Muslimi nr. 472).

2 Dhikri: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ “RAB-BENA UELEKEL ĤAMD!

Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut!”, mund të thuhet në forma të larmishme, si në vijim:

1> اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

“ALL-LLAHUM-MERAB-BENA UE LEKEL ĤAMD!

O Allah, o Zoti ynë, dhe Ty të takon falënderimi absolut!” (Transmeton Bukhariu nr. 795; nga hadithi i Ebu Hurejrës - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2 > اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

“ALL-LLAHUM-MERAB-BENA LEKEL ĤAMD!

O Allah, o Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut!” (Transmeton El-Bukhari nr. 796 dhe Muslimi nr. 404; nga hadithi i Ebu Hurejrës - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

3 > رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

“RAB-BENA UE LEKEL ĤAMD!

O Zoti ynë, dhe Ty të takon falënderimi absolut!” (Transmeton El-Bukhari nr. 799 dhe Muslimi nr. 411; nga hadithi i Aishes - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

4 > رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

“RAB-BENA LEKEL ĤAMD!

O Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut!” (Transmeton El-Bukhari nr. 722; nga hadithi i Ebu Hurejrës - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

Pra, herë bëhet në një formë dhe herë në një tjetër.

3 **Është sunet të bëhet dhikri i transmetuar ekskluzivisht për pozicionin pas ngritjes nga rukuja.**

Nga dhikrit që ligjërohen të bëhen pas ngritjes nga rukuja përmendim si vijon:

1 > رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ ، مِنْ عِزِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَمِنْ عِزِّ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ ، أَهْلُ النَّعَاءِ وَالْمَجْدِ ، أَحَقُّ مَا قَالِ الْعَبْدُ ، وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

“RAB-BENA LEKEL ĤAMD, MILU-ES-SEMAUATI UEL ERĎ, UE MIL-U MA SHI’TE MIN SHEJ-IN BEĀD, EHLUTH-THENAI UEL MEXHDI, EĤAĶ-ĶU MA ĶALEL ĀBDU - UE KUL-LUNA LEKE ĀBD - : ALL-LLAHUM-ME LA MANIŪN LIMA EĀĤAJTE, UE LA MUĀĤIJE LIMA MENEĀTE, UE LA JENFEŪ DHEL XHED-DI MINKEL XHED.

Sunetet në kohën e agimit

Zoti ynë, Ty të takon falënderimi absolut, sa mbushja e qiejve (me falënderim e lavdërim), mbushja e Tokës, mbushja e hapësirës midis tyre dhe mbushja e çdo gjëje që Ti do! Ti je i Denji për lavde e madhërim! Fjala më e drejtë që thotë robi - e të gjithë ne jemi robërit e Tu -është: ‘O Allah, askush s’mund të ndalë atë që jep Ti, dhe askush s’mund të japë atë që Ti e ndal! Të pasurit apo njeriut me pozitë nuk mund t’i bëjë dobi tek Ty pasuria apo pozita, po i bën dobi vetëm puna e mirë.’” (Transmeton Muslimi nr. 477; nga hadithi i Ebu Saidit - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2> **الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ**

“EL-ĤAMDU LIL-LAHI ĤAMDEN KETHIRAN ĤAJ-JIBEN MUBAREKEN FIH Falënderimi e lavdërimi absolut i takon Allahut, lavdie panumërt, e dëlirë nga syfaqësia dhe e pafundme!” Në lidhje me mirësinë e kësaj duaje, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Pashë dymbëdhjetë engjëj që** (nisur nga madhështia dhe vlera e madhe e këtyre fjalëve) **secili prej tyre garonte** (për t’i shkruar dhe) **për t’i ngritur këto fjalë** (te Allahu i Madhëruar).” (Transmeton Muslimi nr. 600 dhe Bukhariu nr. 799)

3> **اللَّهُمَّ طَهِّرْني بِالطَّلْحِ وَالْبَرْدِ وَالْمَاءِ الْبَارِدِ ، اللَّهُمَّ طَهِّرْني مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا كَمَا يُنْقَى الثُّوبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْوَسَخِ**

“ALL-LLAHŪM-ME TAH-HIRNI BITH-THELXHI UEL BERADI UEL MA-IL BARID. ALL-LLAHŪM-ME TAH-HIRNI MINEDH-DHUNUBI UEL KHAĤAJAKEMA JUNEĤ-ĤATH-THEUBUL EBJAĤU MINED-DENES!

O Allah, pastromë me borë, më breshër dhe ujë të ftohtë! O Allah, pastromë nga mëkatet dhe gabimet, siç pastrohet rroba e bardhë nga pislleku!” (Transmeton Muslimi nr. 476)

Nëse muslimani e bën këte dhikër në të gjitha format e tij, kësisoj ai e ka mundësi që ta zgjasë rukunë.

5> Sexhdja, e cila ka disa sunete:

- 1> **Për atë që bie në sexhde është sunet t’i largojë krahët (llërët) nga anët (brinjët) dhe barkun nga kofshët.**

Kjo bazohet në hadithin e Abdullah ibn Buhajnes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon: “I Dërguari i Allahut

(Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur falej, i hapte duart aq sa dukej bardhësia e sjetullave të tij.” (Transmeton El-Bukhari nr. 390 dhe Muslimi nr. 495)

Po kështu bazohet edhe në hadithin e Mejmunes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Kur Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) binte në sexhde, nëse një qengj donte të kalonte mes duarve të tij, kishte për të kaluar.” (Transmeton Muslimi nr. 496) Këtu (në këto transmetime) kemi të bëjmë me një lloj ekzagjerimi në lidhje me hapjen mes dy duarve; kjo tregon se prej sunetit është që duart të hapen, në një distancë të tillë nga njëra-tjetra, aq sa të mos dëmtohen personat përbri, siç u përmend në rastin e largimit mes duarve në ruku.

Gjithashtu, prej sunetit është që, kur namazliu të bjerë në sexhde, t’i largojë kofshët dhe mos t’i bashkojë, si dhe të mos e mbështetë barkun mbi kofshët e veta, por t’i largojë kofshët nga barku. Kjo bazohet në hadithin e Ebu Humejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili, duke përshkruar namazin e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), thotë: “Kur binte në sexhde linte hapësirë mes dy kofshëve të veta dhe nuk e mbështeste barkun mbi ndonjë pjesë të kofshëve të tij.” (Transmeton Ebu Daudi nr. 735) Për këtë sunet kanë rënë në konsensus dijetarët muslimanë, siç e ka përcjellë këtë fakt Sheukani dhe të tjerë veç tij.

Sheukani (Allahu e mëshiroftë!), në lidhje me këtë, ka thënë: “Hadithi tregon për ligjshmërinë e lënies së një distance (mospuqje) ndërmjet kofshëve dhe barkut në sexhde. Për këtë nuk ka asnjë kundërshtim.” (Shih: “Nejlu el-Eutar” vëll. 2, fq. 257)

2 Kur bie në sexhde është sunet që majat e gishtave të këmbëve t’i drejtojë nga Kibla (Qabja).

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Humejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Unë e kam mësuar përmendësh më mirë se çdonjëri prej jush namazin e të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), - dhe midis të tjerash thotë -: ‘Kur binte në sexhde i vendoste duart (parakrahët) pa i shtrirë dhe pa i mbledhur (puqur për brinjësh), si dhe majat e gishtave të këmbëve i drejtonte nga Kibla (Qabja).’” (Transmeton El-Bukhari nr. 828)

Kurse gishtat e duarve, është sunet që gjatë sexhdes të jenë të bashkuara dhe duart (pëllëmbët) të vendosen të drejtuara nga Kibla (Qabja). Kjo bazohet në transmetimin e vërtetuar nga ibn Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), të publikuar në librin e haditheve “Muetau” me autor imam Malikun (shih: “Muetau” e imam Malikut) dhe gjithashtu në librin e haditheve “Musanaf” me autor ibn Ebu Shejben, (transmetuar) nga Hafsi ibn Asimi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Prej sunetit është që muslimani në namaz t’i shtrijë pëllëmbët, t’i bashkojë gishtat, si dhe t’i drejtojmë ato kah Kibles (Qabes).” (Shih: “Musanaf” Ibn Ebi Shejbe vëll. 1, fq. 236. Si dëshmi në favor të këtij transmetimi vjen dhe hadithi i transmetuar nga Uail ibn Huxhër: “Kur binte në sexhde, Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i bashkonte gishtat.” Për këtë transmetim El-Hajthemi, në “Mexhmea ez-Zeuaid” vëll. 2, fq. 135, thotë se është hasen / i mirë - i besueshëm.)

3 Është sunet të bëhet dhikri i transmetuar ekskluzivisht për sexhden.

Kur namazliu bie në sexhde, është sunet të thotë:

سبحان ربي الأعلى

“SUBĤANE RAB-BIJEL EĀLA!

I Dëllirë nga të metat është Zoti im, më i Larti!” Krahas kësaj duaje, mund të bëjë dhikër edhe në forma të tjera të transmetuara për sexhden, prej të cilave janë:

1> سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

“SUBĤANEKELL-LLAHUM-ME RAB-BENA UE BIĤAMDIKE, ALL-LLAHUM-ME-GFIR LI!

Patë meta je, o Allah! Zoti ynë! Ty të takon falënderimi absolut! O Allah, më fal!” (Transmeton Bukhariu nr. 794 dhe Muslimi nr. 484; nga hadithi i transmetuar prej Aishes - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2> سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

“SUB-BUĤUN ĶUD-DUSUN RAB-BUL MELAIKETI UER-RUĤ!

I Dëllirë nga çdo mangësi, i Shenjtë është Zoti i engjëjve dhe Xhibrilit!” (Transmeton Muslimi nr. 487; nga hadithi i Aishes - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

3> اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ ، وَبِكَ آمَنْتُ ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ ، تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

“ALL-LLAHUM-ME LEKE SEXHEDTU, UE BIKE AMENTU, UE LEKE ESLEMTU, SEXHEDE UXHHI LIL-LEDHI KHALAĶAHU UEŠAU-UARAH, UESHEĶ-ĶA SEMĀHU UE BAŠARAH, TEBAREKELL-LLAHU EĤSENUL KHALIĶIN!

O Allah! Për Ty kam bërë sexhde; Ty të kam besuar, Ty të jam nënshtruar! Fytyra ime ka rënë në sexhde për Atë i Cili e krijoi dhe e trajtësoi, e i dha aparatën e të dëgjuarit dhe aparatën e të parit! I Madhërishëm është Allahu, Krijuesi më i mirë!” (Transmeton Muslimi nr. 771; nga hadithi i Aliut - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

4> اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي كُلَّهُ دِقَّةً وَجَلَّةً ، وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ ، وَعَلَائِيَّتَهُ وَسِرَّهُ

“ALL-LLAHUM-ME-GFIR LI DHENBI KUL-LEHU DIĶ-ĶAHU UE XHIL-LEHU, UE EU-UELEHU UE AKHIRAHU, UE ĀLANIJETEHU UE SIR-RAH!

O Allah! M’i fal të gjitha gjynahet: të voglat dhe të mëdhatë, të parat dhe të fundit, të dukshmet dhe të fshehtat!” (Transmeton Muslimi nr. 483; nga hadithi i Ebu Hurejrës - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

5> اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ ، وَبِمَعَاذِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

“ALL-LLAHUM-ME EŪDHU BI RIĶAKE MIN SEKHAĶIK, UEBI MUĀFATIKE MIN ŪĶUBETIK, UE EŪDHU BIKE MINKE, LA UĤŠI THENAEN ĀLEJKE, ENTE KEMA ETHNEJTE ĀLA NEFSIK!

O Allah! Të lutem të më ruash me kënaqësinë Tënde nga zemërimi Yt, të më ruash me faljen Tënde nga dënimi Yt! Kërkoj strehim te Ty, për t’u mbrojtur prej Teje! Unë, sado të përpiqem, nuk mund t’i numëroj dot lavdërimet e Tua, ashtu siç e meriton! Ti je ashtu siç e ke lavdëruar Vetën!” Nga hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!).

Kësisoj, është prej sunetit që të bëhet më e mundshme e këtij dhikri, natyrisht, duke u bërë në forma të larmishme (herë njëri dhikër dhe herë tjetri). Gjithashtu, dihet fakti se në ruku është obligim të thuhet, një herë e vetme, lutja:

سبحان ربي العظيم

“SUBĤANE RAB-BIJEL ĀĶĤIM!

I Dëllirë nga të metat është Zoti im, i Madhërishëmi!” , kurse çfarë thuhet më shumë se kaq, është sunet. Po kështu, në sexhde është obligim të bëhet, një herë e vetme, lutja:

Sunetet në kohën e agimit

سبحان ربي الأعلى

“SUBĤANE RAB-BIJEL EĀLA!

I Dëllirë nga të metat është Zoti im, më i Larti!” kurse leximi i saj për herë të dytë dhe të tretë, është sunet.

4 Prej sunetit është të bëhet sa më shumë lutje në sexhde.

Bazohet në hadithin e ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të publikuar te Muslimi: “Sa i përket sexhdes, përpiquni të luteni, pasi është më e mundshme të merrni përgjigje (lutja në sexhde është më afër mundësisë së pranimit).” (Transmeton Muslimi nr. 479)

<6> Prej suneteve të uljes mes dy sexhdeve.

1 Është prej sunetit shtrija e këmbës së majtë dhe qëndrimi mbi të, ndërsa e djathta qëndron e tendosur (drejt).

Bazohet në hadithin e Ebu Humejd es-Saidiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) : “Kur ulej ndërmjet dy sexhdeve, ulej mbi këmbën e majtë dhe e tendoste (e drejtonte) të djathtën.” (Transmeton El-Bukhari nr. 828).

2 Zgjatja e uljes mes dy sexhdeve.

Bazohet në hadithin e Thabit el-Bunanit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që e përmendëm më parë.

3 Për atë që po ngrihet nga rekati i dytë ose i katërt, është sunet që para se të ngrihet të qëndrojë fare pak ulur.

Ky qëndrim i shkurtër quhet: “*Xhelsetu el-istiraha* / Ulja e pushimit (të shkurtër)”, ku nuk bëhet ndonjë dhikër i caktuar.

Ajo është përmendur në tre hadithe, prej të cilëve është:

Hadithi i Malik ibn el-Huejrith (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili tregon

se e ka parë Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të falet. Kur ka qenë në një prej rekateve teke të namazit (të parin dhe të tretin), nuk është çuar pa qëndruar fare pak ulur. (Transmeton Bukhariu nr. 823)

Malik ibn el-Huejrithi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), është pikërisht ai që e ka përcjellë thënien e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): **“Faluni siç më keni parë të falem!”** (Transmeton Bukhariu nr. 631)

Dijetarët kanë mendime të ndryshme sa i përket “uljes së pushimit (të shkurtër)” nëse është apo jo sunet. Mendimi më i saktë: ajo është sunet i padiskutueshëm. Bazuar në hadithin e Malikut (Allahu qoftë i kënaqur me të!). Prej atyre që mendojnë se kjo ulje është sunet i padiskutueshëm janë: En-Neueui, Sheukani, Ibn Bazi, Albani (Allahu i mëshiroftë!), si dhe “El-Lexhnetu ed-Daime lil Buhuthi el-Ilmije uel Ifta” / Komiteti i Përhershëm për Kërkime Shkencore dhe Fetva (në Arabinë Saudite). (Shih: “Fetaua ue mekalatu muteneuia” vëll. 11, fq. 99 dhe “Fetaua el-lexhneti el-daime” vëll. 6, fq. 445-446)

En-Neueui (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Ky është mendimi i saktë i vërtetuar me hadithe autentike.” (Shih: “El-Mexhmu” vëll. 3, fq. 441)

<7> **Prej suneteve në teshehud (ulja ku thuhet dy dëshmitë):**

1 Për namazliun është sunet të shtrijë këmbën e majtë dhe të tendosë (ta drejtojë) të djathtën në teshehud e parë.

Namazliu qëndron në formën e lartpërmendur, pasi të falë rekatin e dytë, si në namazet me katër rekate, ashtu edhe në ato tre apo dy rekate. Pas rekatit të dytë ulet në teshehud e parë, i cili bëhet në formën e lartpërmendur, bazuar në hadithin e Ebu Humejd es-Saidiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka përshkruar namazin e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) : “Kur ulej pas dy rekateve, ulej mbi këmbën e tij të majtë dhe e tendoste (e drejtonte) të djathtën.” (Transmeton El-Bukhari nr. 828) Po kështu bazohet në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Pas dy rekateve bënte te hijatin (thoshte formulën e uljes, ku përfshihen dhe dy dëshmitë), si dhe e shtrinte këmbën e majtë dhe e tendoste (e drejtonte) të djathtën.” (Transmeton Muslimi nr. 498)

Ndërsa sa i përket theshehudit të fundit të namazeve me tre dhe katër rekate, sqarimi i trajtës së tij do të vijë në vijim.

2 Prej sunetit është që, në gjendjen e teshehudit, duart të vendosen në dy forma të ndryshme.

Gjatë teshehudit pëllëmbët mund të vendosen në dy forma:

Forma e parë: duart vendosen mbi kofshët.

Forma e dytë: duart vendosen mbi gjunjët: pëllëmba e majtë mbetet vazhdimisht e shtrirë, ndërsa e djathta vendoset në një formë të veçantë (duke bërë lëvizje a gjest të veçantë),- siç do të vijë sqarimi përkatës.

Kjo bazohet në hadithin e ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur ulej në namaz (në teshehud), e vendoste pëllëmbën e djathtë mbi kofshën e djathtë, i kapte (i mblidhte) të gjithë gishtat (përveç gishtit tregues) dhe gishtin tregues e drejtonte nga Kibla. Pëllëmbën e majtë e vendoste mbi kofshën e majtë.” (Transmeton Muslimi nr. 580) Në një transmetim (tjetër) vjen: “Pëllëmbën e majtë e vendoste mbi gjurit të tij (të majtë).” (Transmeton Muslimi nr. 579)

3 Është prej sunetit që, në gjendjen e teshehudit, gishtat të vendosen në dy forma të ndryshme.

Vendosja e gishtave në gjendjen e teshehudit ka dy forma:

Forma e parë: t’i mblidhë të gjithë gishtat e pëllëmbës së djathtë (përveç gishtit tregues) dhe gishtin tregues ta drejtojë në drejtim të Kiblës; ndërsa pëllëmba e majtë të jetë e shtrirë.

Bazohet në hadithin e mëparshëm të ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!): “...i mblidhte të gjithë gishtat (përveç gishtit tregues) dhe gishtin tregues e drejtonte nga Kibla ...” (Transmeton Muslimi nr. 580)

Forma e dytë: fillimisht, me gishtat e dorës së djathtë formon në mënyrë skematike numrin 35 (në arabisht), pastaj e mbledh gishtin e vogël dhe atë të unazës, ndërsa me gishtin e madh dhe atë të mesit bën një qark (në formë rrethore) dhe gishtin tregues e drejton nga Kibla; ndërsa pëllëmba e majtë duhet të jetë e shtrirë.

Bazohet në hadithin e transmetuar më parë të ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!): “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur ulej në teshehud, e vendoste dorën (pëllëmbën) e majtë mbi gjurin e majtë, dorën e djathtë e vendoste mbi gjurin e djathtë, me gishtat e dorës së djathtë formonte në mënyrë skematike numrin 35 (në arabisht) dhe gishtin tregues e drejtonte nga Kibla.” (Transmeton Muslimi nr. (850)

4 **Formulat e teshehudit janë të ndryshme. Prej sunetit është që namazliu t’i përdorë të gjitha ato.**

Herë të përdorë një formulë dhe here një tjetër. **Prej këtyre formulave të transmetuara janë:**

1 > التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ ، وَالصَّلَوَاتُ ، وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

“ET-TEHIJ-JATU LIL-LAHI UEŠ-ŠALAUATU UEŤ-ŤAJ-JIBATU, ES-SELAMU ĀLEJKE EJ-JUHEN-NEBIJ-JU UE RAĤMETULL-LLAHI UE BEREKATUHU, ES-SELAMU ĀLEJNA UE ĀLA İBADIL-LAHIŠ-ŠALIĤIN, ESH-HEDU EN LA ILAHE IL-LALL-LLAH, UE ESH-HEDU EN-NE MUĤAM-MEDEN ĀBDUHU UE RESULUH!

Nderimet, madhërimet, lutjet dhe fjalët e dëlira i takojnë Allahut! Paqedhënësi (Es Selamu) qoftë me ty, o i Dërguar, dhe po ashtu mëshira dhe begatitë e vazhdueshme të Tij! Paqedhënësi qoftë me ne dhe me robërit e drejtë të Allahut! Dëshmoj se nuk ka të drejtë të adhurohet kush përveç Allahut, dhe dëshmoj se Muhamedi është rob dhe i Dërguar i Tij!”(Transmeton

Bukhariu nr. 1202 dhe Muslimi nr. 402; nga hadithi i ibn Mesudit - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2> التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ ، الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ

“ET-TEHIJ-JATUL MUBAREKATU, EŞ-ŞALAUATUŢ-ŢAJ-JIBATU LIL-LAHI, ES-SELAMU ĀLEJKE EJ-JUHEN-NEBIJ-JU... Nderimet e madhërimet më të mira, lutjet dhe fjalët e dëlira i takojnë Allahut! Paqedhënësi (*Es Selamu*) qoftë me ty, o i Dërguar...” (Transmeton Muslimi nr. 403; nga hadithi i ibn Abasit - Allahu qoftë i kënaqur me të!; më pas plotësohet si në formulën që parapriu.)

3> التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ

“ET-TEHIJ-JATUŢ-ŢAJ-JIBATUŞ-ŞALAUATU LIL-LAHI, ES-SELAMU ĀLEJKE EJ-JUHEN-NEBIJ-JU... Nderimet e madhërimet më të mira, lutjet dhe fjalët më të dëlira i takojnë Allahut!

Paqedhënësi (*Es -Selamu*) qoftë me ty, o i Dërguar...” (Transmeton Muslimi nr. 404; nga hadithi i Ebu Musës - Allahu qoftë i kënaqur me të!; më pas plotësohet si në trajtën që parapriu.)

5 Prej sunetit është që namazliu, në teshehudin e fundit të namazeve me tre dhe katër rekate, të ulet në të ndenjurat e tij.

Në kuptimin që: kur namazi është me tre ose katër rekate, namazliu në teshehudin e fundit të ulet në të ndenjurat e tij të anës së majtë. Ulja në ndenjurat është transmetuar në më shumë se një formë, ndaj është e pëlqyer që kjo ulje të veprohet në forma të ndryshme.

Prej formave transmetuara janë:

- 1> E shtrin këmbën e majtë, duke e nxjerrë nga ana e djathtë. Këmbën e djathtë e drejton dhe të ndenjurat i vendos mbi tokë.

Këtë formë e ka transmetuar El-Bukhari (Allahu e mëshiroftë!), nga Ebu Humejd ss-Seidiu (Allahu qoftë i kënaqur me të!). (Transmeton Bukhari nr. 828)

- 2> I shtrin të dyja këmbët, duke i nxjerrë ato në anën e djathtë dhe të ndenjurat i vendos mbi tokë.

Këtë formë e ka transmetuar Ebu Daudi nr. 731, Ibn Hibani nr. 1867 dhe El-Bejhaki vëll. 2, fq. 128; nga hadithi i Ebu Humejd es-Saidiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), për të cilin Albani ka thënë se është hadith sahih / i vërtetë. Allahu i mëshiroftë të gjithë!

Sa për dijëni, mendimi më i saktë është se ulja në të ndenjurat nuk bëhet në çdo teshehud të fundit, por ajo bëhet vetëm në atë të namazit me tre dhe katër rekate, jo në atë me dy rekate.

6 Prej sunetit është që namazliu të dërgojë salavate për Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) në forma të ndryshme (të larmishme).

Salavati mbi Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) është transmetuar në disa forma. Prandaj, është prej sunetit të bëhet herë njëra e herë tjetra. **Prej formave të transmetuara janë:**

1 > اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ أَلْحَمِيدُ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

“ALL-LLAHUM-ME ŠAL-LI ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA ALI MUĤAM-MEDIN KEMA ŠAL-LEJTE ĀLA IBRAHIME UE ĀLA ALI IBRAHIME, IN-NEKE ĤAMIDUN MEXHID. ALL-LLAHUM-ME BARIK ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA ALI MUĤAM-MEDIN KEMA BAREKTE ĀLA IBRAHIME UE ĀLA ALI IBRAHIME, IN-NEKE ĤAMIDUN MEXHID!

O Allah, lavdëroje (tek engjëjt e lartë) Muhamedin dhe familjen e tij, ashtu siç lavdërove Ibrahimin dhe familjen e tij, vërtet Ti je i Lavdishëm dhe i Madhëruar! O Allah, begatoje Muhamedin dhe familjen e tij, ashtu siç begatove Ibrahimin dhe familjen e tij, vërtet Ti je i Lavdishëm dhe i Madhëruar!” (Transmeton Bukhariu nr. 3370; nga hadithi i Keab ibn Uxhra - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2 > اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، فِي الْعَالَمِينَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

“ALL-LLAHUM-ME ŠAL-LI ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA ALI MUĤAM-MEDIN KEMA ŠAL-LEJTE ĀLA ALI IBRAHIME; UE BARIK ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA ALI MUĤAM-MEDIN KEMA BAREKTE ĀLA ALI IBRAHIME FIL ĀLEMINE, IN-NEKE ĤAMIDUN MEXHID!

O Allah, mëshiroje (lavdëroje) Muhamedin dhe familjarët (besimtarët nga fiset Benu Hashim e Benu Muttalib dhe bashkëshortet) e tij, siç mëshirove (lavdërove) familjarët e Ibrahimit dhe bekoje Muhamedin dhe familjarët e tij, siç bekove familjarët e Ibrahimit, ndërmjet gjithë krijesave. Me të vërtetë, Ti je i Lavdëruar dhe Lavdiplotë!” (Transmeton Muslimi nr. 405; nga hadithi i ebu Mesud El-Ensariut - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

3> اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَىٰ آلِ إِبْرَاهِيمَ ، وَبَارِكْ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَىٰ آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

“ALL-LLAHUM-ME ŠAL-LI ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA EZUAXHIHI UE DHUR-RIJETIHI KEMA ŠAL-LEJTE ĀLA ALI IBRAHIME; UE BARIK ĀLA MUĤAM-MEDIN UE ĀLA EZUAXHIHI UE DHUR-RIJETIHI KEMA BAREKTE ĀLA ALI IBRAHIME, IN-NEKE ĤAMIDUN MEXHID!

O Allah, lavdëroje (te engjëjt e lartë) Muhamedin, bashkëshortet dhe pasardhësit e tij, ashtu siç lavdërove familjen e Ibrahimit! (O Allah) begatoje Muhamedin, bashkëshortet dhe pasardhësit e tij, ashtu siç begatove familjen e Ibrahimit, vërtet Ti je i Lavdishëm dhe i Madhëruar!” (Transmeton Bukhari nr. 3369 dhe Muslimi nr. 407; nga hadithi i Ebu Humejd es-Saidiut - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

7 Prej sunetit është që namazliu, para se të japë selam, të kërkojë mbrojtje prej Allahut nga katër gjëra.

Ky është mendimi i shumicës së dijetarëve muslimanë (Allahu i mëshiroftë!). Bazuar në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Kur ndonjëri prej jush të mbarojë teshehudin e fundit, le të kërkojë mbrojtje prej Allahut nga katër (gjëra): nga dënimi i Xhehenemit, nga dënimi i varrit, nga sprovimi gjatë jetës e pas vdekjes dhe nga e sherri e Mesihut Dexhal.”** (Transmeton Muslimi nr. 588 dhe Bukhari nr. 832)

Po në këtë kontekst, ka edhe lutje të tjera të transmetuara në Traditën Profetike, të cilat është e pëlqyeshme që namazliu t’i bëjë në mënyrë të larmishme (herë njëherë e herë tjetër), para selamit (para përfundimit të namazit).

Prej këtyre transmetimeve janë:

1 > اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْتَمِ وَالْمَغْرَمِ

“ALL-LLAHUM-ME IN-NI EÛDHU BIKE MINEL MËTËHEMI UEL MAGRAM!

O Allah! Strehohem te Ti të më mbrosh nga rënia në gjynah dhe nga zhytja në borxh!” (Transmeton Bukhari nr. 832 dhe Muslimi nr. 589)

2 > اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ

“ALL-LLAHUM-ME IN-NI ESELUKEL XHEN-NETE UE EÛDHU BIKE MINEN-NAR!

O Allah, të lutem Ty që të më dhurosh Xhenetin dhe strehohem te Ti që të më mbrosh nga Zjarri (Xhehenemi)!” (Transmeton Ebu Daudi nr. 792; Albani, në “Sahihu Ebi Daud” vëll. 3, fq. 377, thotë se zinxhiri i këtij transmetimi është sahih / i vërtetë.)

3 > اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“ALL-LLAHUM-ME IN-NI ĐĤALEMTU NEFSI ĐĤULMEN KETHIRAN, UE LA JEGFIRUDH-DHUNUBE IL-LA ENTE, FEGFIR LI MAGFIRETEM-MIN İNDIKE UE-RĤAMNI, IN-NEKE ENTEL GAFURUR-RAĤIM!

O Allah! Unë i kam bërë shumë padrejtësi vetes dhe askush tjetër, përveç Teje, nuk i fal gjynahet! Prandaj të lutem më fal mua me mirësinëTënde dhe më mëshiro, se,vërtet, Ti je Falës dhe Mëshirëplotë!” (Transmeton Bukhari nr. 6326 dhe Muslimi nr. 2705)

4 > اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَيَّ ذِكْرِكَ ، وَشُكْرِكَ ، وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ

“ALL-LLAHUM-ME EİN-NI ĀLA DHIKRIKE, UE SHUKRIKE UE ĤUSNI İBADETIK!

O Allah! Më ndihmo të të përmend, të jem mirënjohës ndaj Teje dhe që të të adhuroj në mënyrën më të përsosur!” (Transmeton Ebu Daudi nr. 1522 dhe En-Nesai nr. 1304; Albani, në “Sahihu el-xhamiu”vëll. 2, fq. 1320, thotë se zinxhiri i këtij transmetimi është sahih / i vërtetë.)

5 > اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ ، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

ALL-LLAHUM-ME IN-NII EÛDHU BIKE MINEL BUKHL, UE EÛDHU BIKE MINEL XHUBN, UE EÛDHU BIKE EN URAD-DE ILA ERDHELIL ÛMUR, UE EÛDHU BIKE MIN FITNETID-DUNJA, UE EÛDHU BIKE MIN ĀDHABIL ĶĀBR!

O Allah! Të lutem më mbro nga koprracia! Të lutem më mbro nga frika! Të lutem më mbro nga shkuarja deri në moshë të thyer (kur njeriut i bie fuqia apo matufoset)! Të lutem më mbro nga sprova e dynjasë dhe dënimi i varrit!”(Transmeton El-Bukhari nr. 6370)

6> اللَّهُمَّ حَاسِبِي حِسَابًا يَسِيرًا

“ALL-LLAHUM-ME ĤASIBNI ĤISABEN JESIIRA!

O Allah! Lahtësoma llogarinë (në Ditën e Gjykimit)!” (Transmeton Ahmedi nr. 24215; Albani, në shqyrtimin “Mishkatu el-masabih” vëll. 3, fq. 1544, ka thënë se ky hadith është sahih / i vërtetë)

Pastaj jep selam (e mbyll namazin) me fjalët: “ES-SELAMU ĀLEJKUM” (Paqja e Allahut qoftë mbi ju!), duke e kthyer kokën (anash). Ky kthim i kokës është sunet. Gjithashtu, po prej sunetit është që koka të kthehet sa më shumë, sepse Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kthehej aq shumë sa që kush ishte pas tij ia shikonte bardhësinë e faqes (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Në këtë kontekst, Sead ibn Ebi Uekasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: “Unë e shikoja të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) që jepte selam në të djathtë dhe në të majtë; aq (shumë e kthente kokën) sa shikoja bardhësinë e faqes së tij.” (Transmeton Muslimi nr. 582)

⟨8⟩ **Dhikri që ligjërohet të bëhet pas dhënies se selamit (përfundimit) të namazeve farz (të detyrueshme).**

En-Neueui (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Gjithë dijetarët janë të mendimit se dhikri (përmendja e Allahut) pas namazit është vepër e pëlqyeshme.”(Shih: “El-Edhkeru”fq. 66)

Është e pëlqyeshme që ky dhikër të bëhet (nga secili individ më vete) me zë të ngritur (të dëgjueshëm), bazuar në hadithin e Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), që thotë: “Në kohën e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ishte fakt i njohur nga të gjithë ngritja e zërit duke bërë dhikër, pasi e kryenin namazin e obliguar.” (Transmeton Bukhari nr. 841 dhe Muslimi nr. 583)

Dhikri pas namazeve farz është si në vijim:

- 1> I kërkon falje Allahut të Lartësuar tre herë (duke thënë: “ESTEGFIRULL-LLAH! I kërkoj falje Allahut!”) dhe pastaj thotë:

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ ، تَبَارَكْتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

“ALL-LLAHUM-ME ENTES-SELAMU UE MINKES-SELAMU, TEBAREKTE DHEL XHELALI UEL IKRAM!

O Allah, Ti je i Paqedhënësi dhe prej Teje pres paqen! Ti je përgjithmonë i Begatshëm, o Zotërues i madhështisë dhe i nderimit!” (Transmeton Muslimi nr. 591; nga hadithi i Theubanit - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

- 2> لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ ، لَهُ النَّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ ، وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ، وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

“LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU UAËDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR, LA ĤAULE UE LA ĶU-UETE IL-LABIL-LAHI, LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU UE LA NEĀBUDU IL-LA IJ-JAHU, LEHUN-NEĀMETU UE LEHUL FAĎLU UE LEHUTH-THEMAUL ĤASEN, LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU MUKHLIŠINE LEHUD-DINE UE LEU KERIHEL KAFIRUN!

S’ka të adhurar tjetër me të drejtë veç Allahut, Një dhe i Pashoq; Atij i takon sundimi dhe lavdia, dhe Ai është i Plotfuqishëm për çdo gjë! S’mund të bëhet asnjë lëvizje dhe nuk ka fuqi përsëgjë veçse me ndihmën e Allahut! S’ka të adhurar tjetër me të drejtë veç Allahut dhe nuk adhurojmë asnjë tjetër veç Tij! Dhuntitë dhe mirësitë janë prej Tij, dhe vetëm Atij i takon lavdi më i bukur! S’ka të adhurar tjetër me të drejtë veç Allahut! Adhurimin e kryejmë me sinqeritet vetëm për Të, edhe pse këtë e urrejnë jobesimtarët!”(Transmeton Muslimi nr. 596)

- 3> لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

“LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU UAËDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR. ALL-LLAHUM-ME LA MANIŪN LIMA EĀĤAJTE, UE LA MUĀĤIJE LIMA MENEĀTE, UE LA JENFEŪ DHEL XHED-DI MINKEL XHED-D!

Sunetet në kohën e agimit

S'ka të adhurar tjetër me të drejtë veç Allahut, Një dhe i Pashoq! Atij i takon sundimi dhe lavdia, dhe Ai është i Plotfuqishëm për çdo gjë! O Allah! Nuk mund ta ndalojë askush atë që e ke dhënë Ti, dhe s'kakush të japë atë që Ti e ke ndaluar! Të pasurit apo njeriut me pozitë nuk mund t'i bëjë dobi tek Ty pasuria apo pozita e tij, por i bën dobi vetëm puna e mirë!" (Transmeton El-Bukhari 844 dhe Muslimi 593)

4> Pastaj bën tesbih,i cili është transmetuar në disa forma:

E para: "SUBĤAN-ALL-LLAH / I Lavdishëm (e i patëmetë) është Allahu!", 33 herë; "ELĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut!", 33 herë; "ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi!", 33 herë; duke e plotësuar njëqindëshen me thënien:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

‘LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU UAĤDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL MULKU UE LEHUL ĤAMDU UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR!

Nuk ka të adhurar me të drejtë përveç Allahut, i Cili është i Vetëm dhe i Pashoq! Atij i takojnë pushteti dhe lavdërimi, dhe Ai është i Fuqishëm për çdo gjë!"

Kjo bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: "I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Në fund të çdo namazi (pas çdo namazi të obliguar),kush i bën lavd Allahut 33 herë, e falënderon Allahun 33 herë dhe e madhëron Allahun 33 herë, duke thënë në plotësim të qindëshes:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

‘LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU UAĤDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL MULKU UE LEHUL ĤAMDU UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR!

Nuk ka të adhurar të adhurar me të drejtë përveç Allahut, i Cili është i Vetëm dhe i Pashoq. Atij i takojnë pushteti dhe lavdërimi, dhe Ai është i Fuqishëm për çdo gjë!"; (këtij) i falen gjynahet, edhe në qofshin sa shkuma e detit." (Transmeton Muslimi nr. 597)

E dyta: "SUBĤAN-ALL-LLAH"33 herë; "ELĤAMDU LIL-LAH" 33 herë; "ALL-LLAHU EKBER"34 herë. Kjo bazohet në hadithin e Keab ibn Uxhra (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: "I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: ‘Nuk zhgënjehet dhe nuk dëshpërohet kurrë ai që në fund të çdo namazi (të obliguar) thotë ose bën:

33 tesbihe (SUBĤĀN-ALL-LĀH), 33 tehvide (ELĤĀMDU LIL-LĀH)dhe 34 tekbiere (ALL-LĀHU EKBER)." (Transmeton Muslimi nr. 596)

E treta: "SUBĤĀN-ALL-LĀH" 25 herë; "ELĤĀMDU LIL-LĀH" 25 herë; "ALL-LĀHU EKBER" 25 herë dhe "LA ILAHE IL-LĀLL-LĀH" 25 herë.

Kjo formë ka ardhur tek Tirmidhiu, nga hadithi i transmetuar prej Abdullah ibn Zejdit (Allahu qoftë i kënaqur me të!). (Transmeton Tirmidhiu nr. 3413; Albani, në shqyrtimin "Mishkatu el-masabih" vëll. 1, fq. 307, ka thënë se ky transmetim është sahih / i vërtetë.)

E katërta: "SUBĤĀN-ALL-LĀH"10 herë; "ELĤĀMDU LIL-LĀH" 10 herë; "ALL-LĀHU EKBER"10 herë.

Kjo formë ka ardhur tek Tirmidhi, nga hadithi i transmetuar prej Abdullah ibn Amrit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!). (Transmeton Tirmidhiu nr. 3410; Albani, në shqyrtimin "Mishkatu el-masabih" vëll. 2, fq. 743, ka thënë se ky transmetim është sahih / i vërtetë.)

Më parë është përmendur edhe rregulli për adhurimet e transmetuara në shumë forma, ku u theksua se ato bëhen herë në një formë dhe herë në një tjetër.

Prej sunetit është që tesbihet të bëhen me gishta, bazuar në transmetimet e ardhura nga Ahmedi dhe Et-Tirmidhi, se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **"Bëni tesbih (dhikër) dhe e numëroni atë me gishta, pasi, në të vërtetë, ato do të pyeten dhe do t'u mundësohet të flasin** (në Ditën e Gjykimit)." (Transmeton Ahmedi nr. 27089 dhe Tirmidhi nr. 3486; Albani, në "Sahihu el-xhamiu" vëll. 2, fq. 753, ka thënë se ky transmetim është hasen / i mirë -i besueshëm.)

5> Leximi i Ajetit Kursi.

Bazuar në hadithin e Ebu Umames (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: "I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: 'Atë që e lexon Ajetin Kursi në fund të çdo namazi të obliguar (pas tij), nuk e pengon nga hyrja në Xhenet vetëm se vdekja.'" (Transmeton En-Nesai në "Es-Sunenu el-kubra" nr. 9928; hadithin e kanë konsideruar sahih / të vërtetë El-Mundhiri në librin e tij "Et-Tergibu ue et-terhibu" nr. 2373, Ibn Abdulhadi në librin "El-Muharar" vëll. 1, fq. 198 dhe Ibn Kajimi në librin "Zadu el-meadi" vëll. 1, fq. 303.)

6> Leximi i dy sureve të fundit të Kuranit: “**ĶUL EŪDHU BI RAB-BIL FELEĶ**” dhe “**ĶUL EŪDHU BI RAB-BIN-NAS**”.

Bazuar në hadithin e Ukbe ibn Amirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më ka urdhëruar të lexoj “**El-Muaudedhat**” (“**ĶUL EŪDHU BI RAB-BIL FELEĶ**” dhe “**ĶUL EŪDHU BI RAB-BIN-NAS**”) në fund të çdo namazi (pas çdo namazi të obliguar).” (Transmeton Ebu Daudi nr. 1525; Albani ka thënë: “Zinxhiri i transmetimit të hadithit është sahih / i vërtetë”. Po kështu, Ibn Khuzejme dhe Ibn Hibani kanë thënë se ky transmetim është sahih / i vërtetë, në “Sahihu Ebi Daud” vëll. 5, fq. 254.)

Këto janë një sërë sunetesh të namazit, të pëlqyera të bëhen nga ana e namazliut. Ne ende jemi në kohën e agimit, por i paraqitëm më pare, nisur dhe nga nevoja jonë për t’i pasur këto sunete të pranishme në çështjet në kanë lidhje me namazin. Allahu e di më së miri.

<9> Qëndrimi në vendfalje pas (namazit të) agimit të deri në lindjen e Diellit është prej sunetit.

Bazohet në transmetimin e ardhur nga Xhabir ibn Semura (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili rrëfen: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur e falte agimin (namazin e sabahut), qëndronte ulur në vendfaljen e tij derisa lindte mirë dielli.” (Transmeton Muslimi nr. 670)

“Mirë” ka kuptimin: Dielli ngrihej dukshëm mbi horizont.

◆ I Dërguari i Allahut (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: “Shtatë kategori njerëzish Allahu do t’i fusë nën hijen e Arshit të Tij në atë Ditë kur nuk do të ketë tjetër hije përveç hijes së Arshit të Tij... (dhe ndër ta përmendi) ... një njeri zemra e të cilit është lidhur me xhamitë.”

Dhikri (përmendja e Allahut) i sabahut (mëngjesit)

Koha e dhikrit të mëngjesit fillon nga zbardhja e agimit, pra kur muezini thërret ezanin për namazin e agimit. Nuk ka dyshim se dhikri është fortesë e fortifikuar për robin në këtë botë (në dynja) dhe janë një thesar i madh për të në amshim (në botën tjetër).

Dhikri i mëngjesit dhe i mbrëmjes është si vijon:

1 مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“LA ILAHE IL-LALL-LLAHU UAËDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR!

S’ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut, Një dhe të Pashoq! Vetëm Atij i përket sundimi dhe lavdia, dhe Ai është i Fuqishëm për çdo gjë!”

Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë:

“Kush e thotë këtë dhjetë herë në mëngjes, i shkruhen njëqind të mira, i fshihen njëqind të këqija, i jepet shpërblimi sikur të ketë liruar një skllav

dhe do të jetë i mbrojtur atë ditë deri në mbëmje. Edhe ai që e thotë këtë lutje kur ngriset, merr po kaq shpërblim.” (Transmeton Ahmedi nr. 8719; Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është hasen / i mirë - i besueshëm.)

2 **أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ ، وَسُوءِ الْكِبَرِ ، وَفِتْنَةِ الدُّنْيَا ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ**

“EMSEJNA UE EMSEL MULKU LIL-LAHI, UEL ĤAMDU LIL-LAHI, LA ILAHE IL-LALL-LLAHU UAĤDEHU LA SHERIKE LEHU, ALL-LLAHUM-ME IN-NI ES-ELUKE MIN KHAJRI HADHIHIL-LEJLE UE KHAJRI MA FIHA, UE EŪDHU BIKE MIN SHER-RIHA UE SHER-RI MA FIHA. ALL-LLAHUM-ME IN-NI EŪDHU BIKE MINEL KESELI, UEL HEREMI, UE SU-IL KIBERI, UE FITNETID-DUNJA, UE ĀDHEEBIL ĶĀBR!

U ngrysëm dhe ndërkohë ne jemi në dorë të Allahut! I gjithë sundimi i përket Allahut dhe e gjithë lavdia i takon Atij! Nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut, i Cili është Një dhe i Pashoq! Atij i takon sundimi dhe Lavdia! Ai është i fuqishëm për çdo gjë! O Zoti im! Unë të kërkoj të mirën që do të krijohet dhe do të ndodhë në këtë natë, dhe të mirën që do të krijohet në netë të tjera pas saj! Ty të lutem të më mbrosh nga sherri i gjithçkaje që ndodh në këtë natë dhe sherri i gjithçkaje në netët pas saj! O Zoti im! Kërkoj të më ruash nga përtacia, dhe mosha e thyer (të këqijat e saj si matufosja etj.)! O Zot im! Kërkoj të më mbrosh nga dënimi në Zjarr dhe dënimi në varr!”

Edhe kur të gdhiet të thotë po këtë lutje (në formën përkatëse, respektivisht sipas kohës):

وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذَلِكَ أَيْضًا : أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ... أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرِ مَا بَعْدَهُ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ

“AŠBAĤNA UE AŠBAĤAL MULKU LIL-LAH... ES-ELUKE (MIN) KHAJRI MA FI HADHAL JEUMI UE KHAJRI MA BEĀDEH, UE EŪDHU BIKE MIN SHER-RI AA FI HADHAL JEUMI UE SHER-RI MA BEĀDEH!

U gdhimë dhe ndërkohë ne jemi në dorë të Allahut! I gjithë sundimi i përket Allahut dhe e gjithë lavdia i takon Atij! Nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Allahut, i Cili është Një dhe i Pashoq! Atij i takon sundimi dhe Lavdia! Ai është i fuqishëm për çdo gjë! O Zoti im! Unë të

kërkoj të mirën që do të krijohet dhe do të ndodhë në këtë ditë, dhe të mirën që do të krijohet në ditët e tjera pas saj! Ty të lutem të më mbrosh nga sherri i gjithçkaje që ndodh në këtë ditë dhe sherri i gjithçkaje në ditët pas saj! O Zoti im! Kërkoj të më ruash nga përtacia, dhe moshja e thyer (të këqijat e saj, si: lajthitja, matufosja etj.)! O Zot im! Kërkoj të më mbrosh nga dënimi në Zjarr dhe dënimi në varr!”(Transmeton Muslimi nr. 2723)

3 Sejidu el-istigfari – forma më e mirë e istigfarit (e kërkimit të faljes):

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي، وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَسْأَلُكَ بِبَدَنِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ لَكَ بِدُنْيَايَ فَأَغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

“ALL-LLAHUM-ME ENTE RAB-BI, LA ILAHE IL-LA ENTE, KHALAKTENI UE ENE ĀBDUKE, UE ENE ĀLA ĀHDIKE UE UEĀDIKE MA-STEĀ-ĀTU, EŪDHU BIKE MIN SHER-RI MA ŠANAĀTU, EBU-U LEKE BINIĀMETIKE ĀLEJ-JE UE EBU-U LEKE BIDHENBI, FE-GFIRLI, FEIN-NEHU LA JEGFIRUDH-DHUNUBE IL-LA ENTE!

O Allah! Ti je Zoti im! Askush nuk meriton të adhurohet, përveç Teje! Ti më krijove dhe unë jam robi Yt! Unë do t’i qëndroj besnik besës dhe premtimit që të kam dhënë, sa të mundem! Kërkoj që të më mbrosh nga e keqja që vjen si pasojë e asaj që kam bërë! Të jam mirënjohës për të gjithamirësitë që më ke dhuruardhe i pranoj gjynahet e mia, prandaj më fal, sepse, në të vërtetë, gjynahet nuk i fal askush tjetër, përveç Teje!”

Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë:

“Kushdo që e thotë këtë lutje kur gdhihet, duke qenë i bindur në të, dhe vdes në këtë ditë, ai hyn në Xhenet, dhe kushdo që e thotë kur ngrysset, duke qenë i bindur në të, dhe vdes në këtë natë, ai hyn në Xhenet.” (Transmeton El-Bukhari nr. 6306)

4 “Kur dikush prej jush gdhihet, le të thotë:

اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ

‘ALL-LLAHUM-ME BIKE AŠBAĤNA UE BIKE EMSEJNA UE BIKE NAĤJA UE BIKE NEMUTU UE ILEJKEN-NUSHUR!

O Allah! U gdhimë duke qenë nën kujdesin Tënd dhe u ngrysëm nën kujdesin Tënd! Ti na ngjall dhe Ti na vdes, dhe pas Ringjalljes, tek Ty do të kthehemi!”

Sunetet në kohën e agimit

Ndërsa kur të ngryset le të thotë:

اللَّهُمَّ بِكَ أُمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

‘ALL-LLAHUM-ME BIKE EMSEJNA UE BIKE AŠBAĤNA UE BIKE NEMUTU UE ILEJKEL-MAŠIR!

O Allah! U ngrysem duke qenë nën kujdesin Tënd dhe u gdhimë nën kujdesin Tënd! Ti na ngjall dhe Ti na vdes, dhe pas Ringjalljes, tek Ty do të kthehem!”

(Transmeton Ebu Daudi nr. 5068, Et-Tirmidhi nr. 3391, En-Nesai në librin “Es-Sunenu el-kubra” nr. 9836 dhe Ibn Maxhe nr. 3868; Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është sahih / i vërtetë.)

5 اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبِّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكُهُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّهِ ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا ، أَوْ أُجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ

“ALL-LLAHUM-ME FATIRAS-SEMAUATI UEL ERĐI, ĀLIMEL GAJBI UESH-SHEHADETI, LA ILAHE IL-LA ENTE RAB-BE KULLI SHEJ-IN UE MELIKEHU, EŪDHU BIKE MIN SHER-RI NEFSI UE MIN SHER-RISH-SHEJTANI UE SHIRKIHI, UE EN EKTERIFE ALA NEFSI SUEN EU EXHUR-RAHU ILA MUSLIM!

O Allah! Krijues i qiejve dhe i Tokës, Njohës i së fshehtës dhe së dukshmes! Dëshmoj se askush nuk meriton të adhurohet përveç Teje, Zot dhe Sundues i çdo gjëje! Më mbro nga e keqja e vetvetes, nga e keqja e shejtanit dhe thirrja e përpjekja e tij për të bërë shirk(ose: nga kurthi i tij), si dhe që të mos i bëj vetes keq e as ndonjë muslimani!”

Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: “Thuaje atë kur të gdhihesh, të ngrysesh dhe tështrihesh për të fjetur.” (Transmeton Ahmedi nr. 6597, Ebu Daudi nr. 5076, Et-Tirmidhi nr. 3529 dhe En-Nesai nr. 7699; Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është sahih / i vërtetë.)

6 بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

“BISMIL-LAHIL-LEDHI LA JEĐUR-RU MEĀ-SMIHI SHEJ-UN FIL ERĐI UE LA FIS-SEMAI UE HUES-SEMIŪL-ĀLIM!

Kërkoj mbrojtje me emrin e Allahut nga çdo keqbërës, emër ky me përmendjen e të cilit nuk mund të bëjë dëm asgjë në tokë dhe asnjë sprovë që zbret nga qielli! Allahu është Ai i Cili idëgjon të gjitha thëniet dhe i di të gjitha gjendjet!”

Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kush e thotë këtë dhikër tre herë kur të gdhijë dhe tre herë kur të ngryset, atij njeriu nuk do t’i bëjë dëm asgjë.”**

(Transmeton Ahmedi nr. 446, Et-Tirmidhi nr. 10179 dhe Ibn Maxhe nr. 3869; Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Et-Tirmidhi ka thënë: ‘Zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është hasen sahih / i mirë (i besueshëm) i vërtetë’, - dhe, vërtet, është ashtu siç ka thënë ai - Allahu e mëshiroftë!)

7 رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا

“RAĐIJTU BIL-LAHI RAB-BE, UE BIL ISLAMI DINE, UE BI MUĤAM-MEDIN ŠAL-LALL-LLAHU ĀLEJHI UE SEL-LEME NEBIJ-JE.

Jam i kënaqur me Allahun si Zot, me Islamin si fe dhe me Muhamedin (lavdërimi dhe paqja qoftë për të) si Pejgamber.”

Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) thotë: **“Allahu i ka vënë detyrë Vetes që t’a kënaqë Ditën e Kiametit këdo që e thotë këtë dhikër tre herë kur të gdhijë dhe tre herë kur të ngryset.”**

(Transmeton Ahmedi nr. 18967, Et-Tirmidhi nr. 3389 dhe Ibn Maxhe nr. 3870; Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është hasen / i mirë - i besueshëm.)

8 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ ، وَأَهْلِي وَمَالِي ، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي، وَأْمِن رُوعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي ، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي ، وَمِنْ فَوْقِي ، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي

“ALL-LLAHUM-ME IN-NI ES-ELUKEL ĀFIJETE FID-DUNJA UEL AKHIRAH, ALL-LLAHUM-ME IN-NI ES-ELUKEL ĀFUE UEL ĀFIJETE FI DINI UE DUNJAJE UE EHLE UE MALI, ALL-LLAHUM-ME-STUR ĀURATI, UE AMIN RAUĀTI, ALL-LLAHUM-ME-ĤFAĐĤNI MIN BEJNI JEDEJ-JE UE MIN KHALFI, UE ĀN JEMINI, UE ĀN SHIMALI, UE MIN FEUĶI, UE EŪDHU BI ĀĐĤAMETIKE EN UGTALE MIN TEĤTI!

O Allah! Të kërkoj të më falësh dhe të më ruash nga çdo e keqe në këtë botë dhe në botën tjetër. O Allah! Të lutem të më falësh dhe të më ruash nga të këqijat e të metat në fenë time, në jetën time të këtushme, në familjen time dhe në pasurinë time. O Allah! M’i mbulo të metat dhe më qetëso nga gjërat frikësuese. O Allah! Më ruaj nga para dhe nga prapa, nga e djathta dhe nga e majta, si dhe nga lart. Mbrohem me madhërinë Tënde, që të mos më përpijë toka nga poshtë!”

(Transmeton Ahmedi në librin “El-Musened” nr. 4785, Ebu Daudi nr. 5074, En-Nesai në librin “Es-Sunenu el-kubra” nr. 10401 dhe Ibn Maxhe nr. 3871; El-Hakim (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është sahih / i vërtetë.)

9 **أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ**

“EÛDHU BI KELIMATIL-LAHIT-TAM-MATI MIN SHER-RI MA KHALEK!

Kërkoj mbrojtje përmes fjalëve të përsosura të Allahut prej së keqes së çdo gjëje që Ai ka krijuar.”(Transmeton Ahmedi nr. 7898 dhe Et-Tirmidhi nr. 3437; nga Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!); Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është hasen / i mirë - i besueshëm.)

10 I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur gdhihej thoshte:
**أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ، وَكَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ ، وَدِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَمِلَّةِ
 أَبِينَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ، وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ**

“AŠBAĤNA ĀLA FIṬRATIL-ISLAM UE KELIMETIL IKHLAŠ, UE DINI NEBIJ-JINA MUĤAM-MEDIN - ŠAL-LALL-LLAHU ĀLEJHI UE SEL-LEM, UEMIL-LETI EBINA IBRAHIME ĤANIFE UE MA KANE MINEL MUSHRIKIN.

U gdhimë në natyrshmërinë islame, në thënien e sinqeritetit (La ilahe il-l All-llah), në fenë e nebij-it (lajmëtarit) tonë Muhamedit (lavdërimi dhe paqja qofshin për të), si dhe në besimin monoteist të pastër të babait tone Ibrahim, i cili ka qenë larg besimeve të kota, i nënshtruar ndaj Allahut dhe nuk ka qenë prej idhujtarëve.”

(Transmeton Ahmedi nr. 21144 dhe 15367) Ndërsa kur ngrysej thoshte:
“EMSEJNA ĀLA FIṬRATIL-ISLAM... / U ngrysëm në natyrshmërinë islame...” Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se zinxhiri i transmetimit të këtij hadithi është sahih / i vërtetë.

Gjithçka që u përmend më sipër gjendet në kapitullin “Faslun fi edhkeri es-sabahi ue el-mesai” e librit me titull **“Tuhfetu el-akhjari bi bejani xhumletin nafiatin mima uerade fi el-Kitabi ue es-Suneti minel-edi’jeti ue el-edhker”** e dijetarit të nderuar Ibn Bazit (Allahu e mëshiroftë!).

11 يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ أَصْلِحْ لِيْ شَأْنِيْ كُلَّهُ ، وَلَا تَكُنْ لِيْ إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةً عَيْنٍ

“JA ĤAJ-JU JA KAJ-JUMU BI RAĤMETIKE ESTEGITHU, EŠLIĤ LI ŠĤĚ’NI KUL-LEHU UE LA TEKILNI ILA NEFSI ĤARFETE ĀJN!

O i Gjallë e i Përjetshëm! O Mbajtësi i gjithçkaje! Me mëshirën Tënde të kërkoj ndihmë! Rregulloji të gjitha punët e mia dhe mos më lër të mbështetem në veten time as sa pulitja(mbyllja dhe hapja e shpejtë) e syrit!

(Transmeton En-Nesai nr. 10405 dhe El-Bezari vëll. 2, fq. 282; Ibn Haxheri në librin “Netaixhu el-efkeri” fq. 177 dhe Albani, në veprën “Silsiletu el-ehadithi es-sahiha” vëll. 1, fq. 449, kanë thënë se ky hadith është hasen / i mirë - i besueshëm.)

12 حَسْبِيَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

“ĤASBIJELL-LLAHU LA ILAHE IL-LA HUE ĀLEJHI TEUEK-KELTU UE HUE RAB-BUL ĀRSĤIL ĀDĤIM!

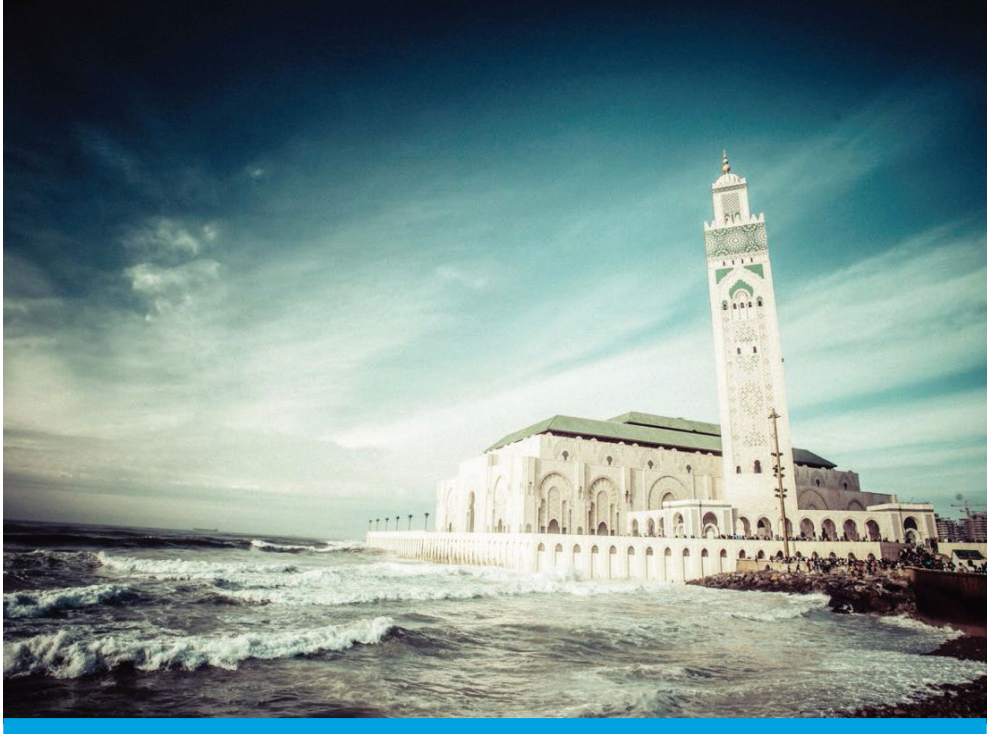
Më mjafton Allahu për rregullimin dhe mbarëvajtjen e punëve! S’ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Tij! Tek Ai unë mbështetem plotësisht dhe Ai është Zoti i Arshit madhështor!”

(Transmeton Ebu Daudi nr. 5081; nga hadithi i Ebu Ed-Derdait(Allahu qoftë i kënaqur me të!); më i fuqishëm është mendimi se zinxhiri i transmetimit qëndron tek Ebu Derdai (nuk i atribuohet Profetit) dhe transmetuesit e këtij versioni janë të besueshëm, por transmetimi – siç ka përmendur Albani (shih: “Es-Silsiletu” vëll. 11, fq. 449 – ka dispozitën e hadithit që i atribuohet Profetit.)

Sunetet në kohën e agimit

Së treti: Koha e paradites (duhaja)

Në kohën e paradites, është prej sunetit që të falet namazi i duhasë (i paradites).

Argument për këtë është:

- 1> Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Miku im i ngushtë (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më ka porositur për tre gjëra: të agjëroj tre ditë nga çdo muaj, të fal dy rekate të duhasë (paradites) dhe ta fal vitrin para se të fle.” Gjithashtu, me këto fjalë Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e ka porositur edhe Ebu Derdain (Allahu qoftë i kënaqur me të!), siç transmeton Muslimi nr. 722. Sikurse e ka porositur edhe Ebu Dherrin (Allahu qoftë i kënaqur me të!), siç transmeton En-Nesai, në librin “Es-Sunenu el-kubra” nr. 2712; Albani, në veprën “Es-Sahih” nr. 2166, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.

- 2> Hadithi i Ebu Dherrit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Teksa gdhieni, për çdo nyjë të trupit, ju duhet të jepni sadaka (lëmoshë). Çdo tesbih(SUBĤĀN-ALL-LLAH / I Lavdishëm e i patëmetë është Allahu!) është sadaka; çdo tehmid (EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut!) është sadaka; çdo tehlil(LA ILAHE IL-LALL-LLAH / Nuk ka të adhuruar me të drejtë veç Allahut!) është sadaka dhe çdo tekbir(ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi!) është sadaka; urdhërimi në të mirë është sadaka; edhe ndalimi nga e keqja është sadaka. Për të shlyer të gjitha këto mjafton qetë falni dy rekate të duhasë (paradites).”** (Transmeton Muslimi nr. 720)

Nyjë: është vendi ku lidhen dy kocka njëra me tjetrën, kyç.

Po në “Sahihun e Muslimit”, në hadithin që e transmeton Aishja (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ka ardhur sqarimi se çdo njeri është krijuar me treqind e gjashtëdhjetë kyçe dhe se kush bën aq mirësi sa të kompesojë këtë begati, në ditën që përmbush këtë e largon veten nga zjarri i Xhehenemit.

◆ Koha e namazit të duhasë:

Koha e namazit të paradites fillon në çastin kur dielli është ngritur sa një shtizë mbi horizont, pra pasi përfundon koha gjatë së cilës ndalohet falja e namazeve vullnetare.

Koha e namazit të duhasë përfundon pak (kohë) para zenitit, pra: afërsisht dhjetë minuta para hyrjes së kohës së namazit të drekës.

Argument për këtë është hadithi i transmetuar nga Amër ibn Abese (Allahu qoftë i kënaqur me të!): **“Fale namazin e agimit (sabahut) dhe pastaj mos fal u (namazvullnetar) gjatë kohës që lind dielli (nga koha pas sabahut) derisa ai (dielli) të ngrihet lart (mbi horizont sa një shtizë)... Pastaj falu (fal namazin e duhasë etj.), sepse namazi (në këtë kohë) dëshmohet (nga engjëjt). Mund të vazhdosh të falesh derisa hija të bëhet më e vogël se shtiza (hija e objektit të pakësohet derisa të humbasë fare, pra deri pak kohë para zenitit). Pastaj mos u fal (namaz vullnetar), pasi atëherë vlon Xhehenemi...”** (Transmeton Muslimi nr. 832)

◆ **Koha më e mirë e namazit të duhasë është:** në fundin e kohës së paradites, që përkon me momentet kur të vegjlit e deveve ulen (për shkak të piskut të vapës).

Argument për këtë është hadithi i Zejd ibn Erkamit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili rrëfen: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **‘Namazi i penduarve është kur ulen të vegjlit e deveve** (për shkak të zhegut).” (Transmeton Muslimi nr. 748)

Ibn Bazi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Të vegjlit e deveve ulen, kur vapa arrin kulmin. Fjala “fisal” në fjalën arabe nënkuptohen të vegjlit e deveve. Ky namaz është prej namazeve, të cilat është më mirë të falen në fundin e kohës së tyre.” (Shih: “Fetaua islamije”vëll. 1, fq. 515)

◆ Numri i rekateve të namazit të duhasë:

Numri më i vogël i rekateve të namazit të duhasë (paradites) është dy. Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që vjen në “Es-Sahihani” (Bukhariu dhe Muslimi): “Miku im i ngushtë (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më ka porositur për tre gjëra: ..., dhe përmendi prej tyre: të fal dy rekate të duhasë (paradites).” (Transmeton El-Bukhari nr. 1981 dhe Muslimi nr. 721)

Sa i përket numrit maksimal të rekateve të namazit të duhasë: mendimi i saktë është se për këtë nuk ka kufi, ndryshe nga ata që thonë se maksimumi është tetë rekate. Pra, namazliu ka të drejtë të shtojë mbi tetë rekate, aq sa t’ia lehtësojë Allahu i Lartësuar, me mirësinë e Tij. Bazohet në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e falte duhanë (namazin e paradites) katër (rekate) dhe shtonte mbi këtë sa deshte Allahu.” (Transmeton Muslimi nr. 719)

◆ I Dërguari i Allahut (Paqja qoftë mbi të!) i porositi shokët e tij që t’i kushtojnë rëndësi namazit të paradites (duhasë), për shkak të vlerës së madhe të tij.

◀ Së katërti: Koha e drekës

Në lidhje me kohën e namazit të drekës do të cekim disa çështje:

◀ **Çështja e parë: Sunet para dhe pas (namazit të obliguar të) drekës.**

Më parë, kur folëm për sunetet sistematike, thamë se para dreke ligjërohet të falen katër rekate dhe pas saj dy rekate. Argument për këtë është hadithi i Aishes, Umu Habibes dhe Ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë ata!).

◀ **Çështja e dytë: Prej sunetit është zgjatja e rekatit të parë të namazit të drekës.**

Bazohet në hadithin e Ebu Said el-Khudriut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Ndërkohë që thirrej ikameti për fillimin e namazit të drekës, dikush kishte mundësi të shkonte në Bakia (vend pranë Xhamisë së Profetit) dhe të kryente nevojat personale, pastaj të merrte abdes dhe të kthehej, ndërkaq i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ishte (ende) në rekatit të parë, ngase e zgjaste atë.” (Transmeton Muslim nr. 454)

Bazuar në këtë, për imamin është e pëlqyer që ta zgjasë rekatën e parë të namazit të drekës. Gjithashtu është e pëlqyer që të veprojnë kështu gratë dhe ata që e falin drekën individualisht (të vetmuar). Ky sunet është harruar, njerëzit e kanë nënvlerësuar. E lusim Allahun e Lartësuar të na bëjë zbatues të përpiktë të sunetit (Traditës Profetike).

Çështja e tretë: Vonimi i namazit të drekës derisa të bjere vapa është prej synefit

Argumet për këtë është:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili rrëfen se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse vapa bëhet e fortë, vonojeni namazin sa të freskohet moti, pasi vapa e madhe është prej gëlimit të Xhehenemit.”** Gëlimi i Xhehenemit është: vlimi i tij, krahas shpërndarjen së flakës përvëluese së zjarrit të tij. (Transmeton Bukhariu nr. 533, 534 dhe Muslimi nr. 615)

Dijetari ynë Ibn Utthejmini (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Nëse dielli në ditët e verës e arrin zenitin në orën dymbëdhjetë dhe se ikindia (pasditja) është afërsisht në orën katër e gjysmë, vonimi sa të freskohet moti është afërsisht në orën katër.” (Shih: “El-Mumtia” vëll. 2, fq. 104)

Mendimi i saktë është se vonimi (i drekës) sa të freskohet moti, është i përgjithshëm, si për atë që falet pas imamit, ashtu edhe për atë që falet vetëm. Ky është edhe mendimi i zgjedhur i dijetarit tonë Ibn Utthejminit (Allahu e mëshiroftë!). Prandaj, këtu hyjnë edhe gratë, pra për to është sunet që kur të bëjë vapë e madhe, ta vonojnë drekën derisa të freskohet, bazuar në kuptimin e përgjithshëm të hadithit të Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!).

◆ I Dërguari i Allahut (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: “Namazi është dritë.” Namazi është dritë për ty në këtë botë dhe në botën tjetër.

◀ Së pesti: Koha e ikindisë (pasdites)

Më pare, kur folëm për sunetet sistematike dhe i sqaruam ato, përmendëm se para ikindisë nuk ka të tilla.

Dijetari i madh i Islamit, Ibn Tejmije (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Sa i përket kohës para ikindisë, asnjë (dijetar musliman) nuk është i mendimit se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) falej (falte sunete sistematike) në këtë kohë. Është i dobët ose i gabuar mendimi, sipas të cilit, para ikindisë ka sunete sistematike.” (Shih: “El-Fetaua” vëll. 23, fq. 125)

Mendimi i saktë – dhe Allahu e di më së miri– është: nuk është prej sunetit falja e namazit sunet (vullnetar) i përcaktuar para namazit të ikindisë. Gjithsesi çështja në fjalë ka hapësirë dhe namazliu është i lirë të veprojë: kush dëshiron mund të falë pa problem dy rekate (ose më shumë) prej namazeve vullnetare, njëlloj si në çdo kohë tjetër, përveç kohëve të ndaluara. Kurse diçka të caktuar (sunete të përcaktuara) para ikindisë, nuk ka.

◆ Dhikri i mëngjesit dhe i mbrëmjes

Kur fillon koha e dhikrit të mëngjesit dhe të mbrëmjes?

◆ Koha e dhikrit të mëngjesit

Ajo fillon nga zbardhja e agimit të vërtetë, që është fillimi i kohës së namazit të agimit (sabahut). Kur muezini thërret ezanin për namazin e agimit (sabahut), atëherë fillon koha e dhikrit të mëngjesit. Ky është mendimi i pothuajse të gjithë dijetarëve muslimanë (Allahu i mëshiroftë!).

◆ Koha e dhikrit të mbrëmjes

Allahu e di më së miri, duket se mendimi më i fuqishëm është ai që pohon se koha e dhikrit të mbrëmjes fillon pas ikindisë deri në perëndimin e diellit. Ndërkaq, lejohet të thuhet se ajo është edhe pas perëndimit.

Së gjashti: Koha e akshamit (perëndimit)

Në lidhje me të ka një sërë çështjesh:

- ◆ **Çështja e parë:** Prej sunetit është të mos lejohen fëmijët të mos dalin jashtë shtëpisë në fillimin e kohës së akshamit.
- ◆ **Çështja e dytë:** Prej sunetit është mbyllja e dverve në fillimin e akshamit, duke përmendur emrin e Allahut të Lartësuar.

Përmes këtyre dy veprimeve njeriu ruhet prej shejtanëve dhe xhindëve. Duke i mbajtur fëmijët brenda shtëpisë në fillimin e kohës së akshamit, sigurohet ruajtja e tyre prej shejtanëve që përhapen në këtë kohë. E njëjta gjë thuhet edhe për mbylljen e dverve në këtë kohë, duke e përmendur emrin e Allahut (duke thënë: **BISMIL-LAH** / Me emrin e Allahut!). Sa e sa fëmijë dhe shtëpi u kanë dhënë mundësi shejtanëve në këtë kohë që të kenë pushtet mbi ta! Sa madhështor është kujdesi i Islamit për fëmijët tanë dhe shtëpitë tona!

Argument për këtë është:

Hadithi i Xhabir ibn Abdullahut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **‘Kur të vijë errësira e natës** (të ngryseni), mbajini fëmijët tuaj (mos i lejoni që të dalin nga shtëpia), **sepse është koha kurshpërndahen shejtanët. Pasi të kalojë njëfarë kohe prej natës, lëri fëmijët** (mos i ndaloni të dalin nga shtëpia), **mbyllini dyert dhe përmendeni emrin e Allahut** (kur t’i mbyllni ato), **sepse shejtani** (soji i tij) **nuk e hap një derë të mbyllur** (kur përmendet emri i Allahut, duke thënë “BISMIL-LAH”. (Transmeton El-Bukhari nr. 3304 dhe Muslimi nr. 2012)

“**Kur të vijë errësira e natës**” d.m.th. ardhja e saj pas perëndimit të Diellit.

Mbajtja e fëmijëve të mos dalin nga shtëpia dhe mbyllja e dyerve në fillimin e akshamit (perëndimit) bëjnë pjesë në kategorinë e veprimeve të pëlqyeshme. (Shih: “Fetava El-Lexhneti Ed-Daime” vëll. 26, fq. 317)

Çështja e tretë: Falja e dy rekateve para (namazit të obliguar të) akshamit.

Bazohet në hadithin e Abdullah ibn Mugafel el-Muzeniut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Faluni para namazit (të obliguar) të akshamit!**,- (pasi e përsëriti këtë dy herë) herën e tretë tha: ‘Kush të dojë.’ Tha kështu, sepse nuk dëshironte që njerëzit ta bënin atë traditë.” (Transmeton Bukhariu nr. 1183)

Gjithashtu, është sunet që ndërmjet ezanit dhe ikametit të falen dy rekate.

Nëse dy rekartet janë sistematike, si ato të agimit (sabahut) dhe të drekës, atëherë këto (sunete sistematike) mjaftojnë për këto dy rekate. Nëse namazliu gjendet i ulur në xhami dhe muezini thërret ezanin e namazit të ikindisë ose të jacisë, prej sunetit është që ky person të ngrihet dhe të falë dy rekate.

Argument për këtë është:

Hadithi i Abdullah ibn Mugafel el-Muzeniut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ka

thënë: ‘**Ndërmjet dy ezaneve** (ezanit dhe ikametit) **ka namaz** (vullnetar).’ Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e tha këtë tre herë dhe pastaj shtoi: ‘**Kush të dojë.**’” (Transmeton Bukhariu nr. 624 dhe Muslimi nr. 838)

S’ka dyshim se falja e dy rekateve (vullnetare) para (namazit të obliguar të) akshamit ose ndërmjet ezanit dhe ikametit nuk janë prej suneteve të forta (sunete që falen në mënyrë të rregullt e sistematike), prandaj ato (dy rekatet në fjalë) nganjëherë duhen lënë. Për këtë arsye, Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) herën e tretë tha: “**Kush të dojë.**” Tha kështu, sepse nuk dëshironte që njerëzit ta bënin atë traditë.

Çështja e katërt: Gjumi para jacie është i papëlqyeshëm.

Bazohet në hadithin e Ebu Berze el-Eslamiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): “Pëlqente të vonohej jacia,-tha: dhe nuk e pëlqente gjumin para jaciesë dhe as bisedimin pas saj (para jaciesë).” (Transmeton Bukhariu nr. 599 dhe Muslimi nr. 647)

Arsyeja e mospëlqimit të gjumit në kohën e akshamit, pra para jaciesë, është se gjumi në fjalë mund të bëhet shkak për humbjen e namazit të jaciesë.

- ◆ Pendimi gjatë ditës dhe natës është çelës i mirësisë për njeriun. Përmes pendimit ai i ndreq gabimet që bën në rrugëtimin e tij drejt Allahut. I Dërguari i Allahut (Paqja qoftë mbi të!) thotë: “Më të vërtetë, Allahu i Lartësuar e shtrin dorën natën që të pendohet ai që ka mëkatuar gjatë ditës. Po ashtu, Ai e shtrin dorën e Tij ditën, që të pendohet ai që ka mëkatuar gjatë natës.”

Së shtati: Koha e jacistë (darkës)

Në lidhje me këtë kohë do të trajtojmë një sërë çështjesh:

Çështja e parë: Bisedimi dhe kuvendimi pas jacistë është i papëlqyeshëm.

Bazohet në hadithin e mëparshëm të Ebu Berze el-Eslamiut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku vjen: “Nuk e pëlqente gjumin para jacistë dhe bisedimin pas saj.” **Në rast se biseda pas jacie është e nevojshme, ajo nuk konsiderohet e papëlqyeshme.**

Nuk është i pëlqyeshëm bisedimi pas jacistë, sepse vonohet gjumi dhe ka mundësi që namazi i sabahut të mos falet në kohën e vet ose në kohën e parë e tij. Ndërkaq, kush e ka zakon të falë namaz nate, ka mundësi t’i ikë ky namaz. Dhe Allahu e di më së miri.

Çështja e dytë: Më mirë është që namazi i jacistë të vonohet, përderisa kjo nuk i vë në vështirësi ata që falen pas imamit.

Argument për këtë është:

Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Një natë, Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e vonoi namazin e jacistë derisa iku pjesa më e madhe e natës dhe aq sa të pranishmit në xhami i zuri gjumi (dremitën të ulur këmbëkryq). Pastaj ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) doli, u fal dhe tha: **“Faktikisht, kjo është koha e tij (e namazit të jacistë), po që se nuk (druhem se) do ia vështirësoja ymetit tim (muslimanëve).”** (Transmeton Muslim nr. 638)

Bazuar në këtë që u tha, është sunet që ta vonojë jacinë edhe gruaja, e cila nuk falet me xhemat. Natyrisht, nëse kjo nuk përbën vështirësi për të. E njëjta vlen edhe për burrin i cili, për arsye të ligjëruara në sheriatin islam, nuk e fal namazin me xhemat, si në rastin kur është në udhëtm etj.

Prej sunetit është dhe leximi i sures “El-Ihlas” çdo natë:

Ebu ed-Derdai (Allahu qoftë i kënaqur prej tij!) tregon se Profeti (Paqja qoftë mbi të!) ka thënë: “A nuk ka mundësi ndonjëri prej jush që të lexojë në një natë një të tretën e Kuranit?” I thanë: “Si të lexojmë një të tretën e Kuranit?” Ai tha: “Kul hue Allahu ehad (surja “El-Ihlas”) është e barabartë me një tretën e Kuranit (në shpërblime e mirësi).” Muslimi 811 dhe Buhariu e transmeton prej Ebu Seidit (Allahu qoftë i kënaqur prej tij!) 5015.

Sunetet e gjumit

Disa sunete që kanë lidhje me gjumin:

1 Mbyllja e dyerve kur flemë.

Bazohet në hadithin e Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **‘Kur të flini, fikini fenerët, mbyllini dyert, mbyllini mirë grykët e enëve ku mbani pijet dhe mbulojeni ushqimin dhe pijet.’**” (Transmeton Bukhariu nr. 5624 dhe Muslimi nr. 2012)

Urdhri për mbylljen e dyerve është për të penguar hyrjen e shejtanëve, siç u përmend më parë në hadithin tjetër të Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!):

“Mbyllini dyert dhe përmendeni emrin e Allahut (kur t’i mbyllni), sepse shejtani (soji i tij) nuk e hap një derë të mbyllur (kur përmendet emri i Allahut, duke thënë “BISMIL-LAH”).” (Transmeton Bukhariu nr. 5623 dhe Muslimi nr. 2012)

2 Fikja e zjarrit para gjumit.

Bazohet në hadithin e mëparshëm të Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku vjen: “Kur të flini, fikini fenerët.”

Gjithashtu, bazohet në hadithin e Ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kur të flini, mos e lini zjarrin ndezur në shtëpitë tuaja!” (Transmeton Muslimi nr. 2015)

Ky është rregull i përgjithshëm vlen përçdo gjë që është shkak për rënien e zjarrit në shtëpi. Prandaj, duhet të bëhet kujdes, për shembull, me gjërat që mund të ndikojnë te pajisjet e ngrohjes dhe janë pranë tyre, të cilat mund të bëhen shkak për rënien e zjarrit etj., duke qenë se këto gjëra kanë të njëjtin shkak (arsyetim ndalimi). Zjarri, siç na ka treguar Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), konsiderohet armik.

Sunetet periodike (në kohë të caktuar)

Bazuar në rregullin e mësipërm: nëse njeriu që fle është i sigurt prej zjarrit, ngaqë ky i fundit nuk ka përreth diçka që të shkaktojë përhapjen e tij, në këtë rast nuk është problem që zjarri të qëndrojë nderur, sepse dispozita sillet rreth shkakut, i cili, në rastin konkret, nuk ekziston, duke eliminuar rrezikun e përhapjes së tij.

3 Abdesi para gjumit.

Bazohet në hadithin e El-Bera ibn Azibit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kur të biesh në shtrat për të fjetur, merr abdes si për namaz. Pastaj shtrihu në anën të djathtë dhe, më pas, thuaj:**

‘ALL-LLAHUM-ME IN-NI ESLEMTU UXH’HI ILEJKE...

O Allah, vërtet, unë e dorëzova fytyrën (veten) time te Ti...”
(Transmeton Bukhariu nr. 247 dhe Muslimi nr. 2710)

4 Shkundja e shtratit para shtrirjes mbi të.

Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili na tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse ndonjëri prej jush ngrihet nga shtrati, e pastaj kthehet në të, le ta shkundështrijën tre herë me cepin e rrobës, dhe le të thotë “BISMI LAHI”, sepse ai nuk e di se çfarë ka rënë në të mbasi është ngritur. Kur të shtrihet, le të thotë: “Duke përmendur emrin Tënd, o Zoti im, u shtriva për të fjetur dhe duke përmendur emrin Tënd ngrihem nga gjumi...”**.(Transmeton Bukhariu nr. 6320 dhe Muslimi nr. 2714)

“Dakhiletul izar” d.m.th. e brendshmeja e rrobës është: cepi i rrobës, që prek drejtpërdrejt trupin.

Nisur nga hadithi i lartpërmendur, bëhet e qartë se prej sunetit është që shtrati të shkundet me anën e brendshme të rrobës, të shkundet tre herë dhe të përmendet emri i Allahut gjatë shkundjes.

Më e mira është që shkundja e shtratit të bëhet me anën e brendshme të rrobës. Ndërkaq, disa dijetarë janë të mendimit se kjo shkundje mund të bëhet me çdo gjë dhe se e rëndësishme është të shkundet shtrati. Prej këtyre dijetarëve është Ibn Xhibrini (Allahu e mëshiroftë!), që ka thënë: “Nuk është kusht përdorimi i anës së brendshme të rrobës, porse qëllimi arrihet edhe nëse personi e shkund krejt shtratin ose e shkund atë me çallmën (turbanin) e tij, apo diçka të ngjashme me të.” (Shih: “Fetaua Ibn Xhibrin” nr. 2693)

5 Gjumi në anën e djathtë.

6 Vendosja e dorës së djathtë nën faqen e djathtë.

Në lidhje me këto dy sunete argument është hadithi i Bera ibn Azibit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), transmeton se i Dërguari Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kur të biesh në shtrat për të fjetur, merr abdes si për namaz. Pastaj shtrihu në anën të djathtë dhe, më pas, thuaj:**

‘ALL-LLAHUM-ME IN-NI ESLEMTU UXH’HI ILEJKE...

O Allah, vërtet, unë e dorëzova fytyrën (veten) time te Ti...”
(Transmeton Bukhariu nr. 247 dhe Muslimi nr. 2710)

Po kështu argument tjetër është hadithi i Hudhejfes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur shtrihej natën për të fjetur në shtratin e tij, e vendoste dorën poshtë faqes...” (Transmeton Bukhari nr. 6314)

7 Leximi i dhikrit para gjumit.

Për gjumin ka dhikër nga Libri (Kurani) dhe Suneti (Tradita Profetike):

1 Nga Kurani:

1> Leximi i Ajetit Kursi.

Është e pëlqyeshme që Ajeti Kursi të lexohet pak (kohë) para gjumit. Kush vepron kështu, do të jetë i mbrojtur prej shejtanit derisa të gdhihet.

Argument për këtë këtë është historia e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!) me atë që vidhte në depon ku ruhej zekati. **Në hadith transmetohet se Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë:** “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më tha: **‘Çfarë bëri ai që arrestove mbrëmë?’** Unë i thashë: ‘O i Dërguar i Allahut, ai më premtoi se do më mësonte disa fjalë me të cilat Allahu do të më bëjë dobi, prandaj e lashë të lirë.’ Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘Cilat janë ato?’ Unë i thashë: ‘Më tha që kur të biesh në shtratin për të fjetur, lexo Ajetin Kursi nga fillimi deri në fund

{اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ}

{**ALL-LLAHU LAA ILAHE IL-LA HUEL ĤAJ-JUL ĶAJ-JUM**} dhe pastaj shtoi: ‘Në këtë mënyrë, Allahu të mbron nga shejtani dhe ai nuk të afrohet derisa të gdhiesh,’ - ata (sahabët - shokët e Profetit) ishin njerëzit më të kujdesshëm ndaj Traditës Profetike, duke u përpjekur të mësonin çdo gjë të mirë. Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘Faktikisht, ai të ka thënë të vërtetën, ndonëse është gënjeshtar i madh. A e di me cilin ke folur tre netët e kaluara, o Ebu Hurejra?’ Ai tha: ‘Jo.’ Profeti tha: ‘Ai ishte një shejtan.’” (El-Bukhari nr. 2311, i cili e ka transmetuar mualak - i varur në fillimin e zinxhirit të transmetimit, nga ana e publikuesit, në kuptimin që janë të hequr një ose më shumë transmetues. Ndërsa En-Nesai e ka transmetuar me zinxhir të plotë (transmetimi) në librin “Es-Sunenu el-kubra” 10795.)

2> **Leximi i dy ajeteve (vargjeve) të fundit të sures (kaptinës kuranore) El-Bekare.**

Bazohet në hadithin e Ebu Mesudit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **‘Këto dy ajete, do të jenë të mjaftueshme për këdo që i lexon gjatë natës.’**” (Bukhariu nr. 4008 dhe Muslimi nr. 807) Dy ajetet e fundit të sures El-Bekare nuk janë prej dhikrit që bëhen enkas për gjumin, por i përkasin dhikrit të mbrëmjes. Prandaj, kush nuk i lexon ato në mbrëmje dhe kujtohet kur bie për të fjetur, atëherë, le t’i lexojë ato.

Në lidhje me kuptimin e fjalës **“të mjaftueshme”** ka disa mendime:

Është thënë: “I mjaftojnë për namazin e natës”. Gjithashtu është thënë: “I mjaftojnë (për t’u mbrojtur) prej shejtanit”.

Po kështu **është thënë**: “I mjaftojnë (për t’u mbrojtur) prej sëmundjeve”.

Gjithsesi, të gjitha këto mendime janë të mundshme, siç ka thënë En-Neueui (Allahu e mëshiroftë!). (Shih: “Sherhu En-Neueui li Muslim”, hadithi nr. 808, kapitulli “Fadlu El-Fatiha ue khauatimu sureti el-Bekare...”.

- 3> **Leximi i sures El-Ikhlâs, El-Felek dhe En-Nas. Bashkohen pëllëmbët, pastaj fryhet në to (duke e shoqëruar frymën me fare pak pështymë), lexohen tre suret e lartpërmendura dhe pas leximit fshihet trupi (sa të jetë e mundur, duke filluar prej kokës, fytyrës dhe pjesës së përparme të trupit). Vepron kështu tre herë.**

Argument për këtë është:

Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), çdo natë, kur shtrihej në shtrat për të fjetur, i bashkonte pëllëmbët e pastaj frynte në to (duke e shoqëruar frymën me fare pak pështymë) dhe lexonte: “**ĶUL HU ALL-LLAHU EĤAD**”, “**ĶUL EŪDHU BI RAB-BIL FELEĶ**” dhe “**ĶUL EŪDHU BI RAB-BIN-NAS**”. Pas leximit e fshinte trupin sa kishte mundësi, duke filluar prej kokës, fytyrës dhe pjesës së përparme të trupit. Vepronte kështu tre herë.” (Transmeton Bukhariu nr. 5017)

Prej hadithit përfitohen këto udhëzime profetike: Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e praktikonte këtë sunet çdo natë, bazuar në fjalën e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!) “çdo natë”. Po kështu, kushdo që dëshiron ta zbatojë këtë sunet, i bashkon pëllëmbët, pastaj fryn në to dhe lexon suret: “El-Ikhlâs”, El-Felek dhe En-Nas, pastaj fshin sa të mundet trupin e tij, duke filluar nga koka dhe fytyra. Këtë e bën tre herë.

- 4> **Leximi i sures El-Kafirun.**

Bazuar në hadithin e Uruetu nbn Neufelit, të cilin e transmeton nga babai i tij (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!) që rrëfen se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i ka thënë Neufelit: “Lexo: “**ĶUL JA EJ-JUHEL KAFIRUN**”. Pas leximit të saj, fli. Sepse, përmes saj distancohesh nga idhujtaria.” (Transmeton Ahmedi nr. 21934, Ebu Daudi nr. 5055 dhe Et-Termidhi nr. 3403; Albani (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë se hadithi është hasen / i mirë - i besueshëm.)

2 Prej sunetit është të bëhen sa më shumë lutje, prej të cilave janë:

1> بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتْ وَأَحْيَا

“BISMIKELL-LLAHUM-ME EMUTU UE EĤJA.

Duke përmendur emrin Tënd, o Allah, vdes (fle) dhe ngjallem (jetoj-zgjohem).” (Transmeton Bukhariu nr. 6324; nga hadithi i Hudhejfes - Allahu qoftë i kënaqur me të!)

2> اللَّهُمَّ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا، إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَهَا فَاعْفُرْ لَهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ

“ALL-LLAHUM-ME KHALAĶTE NEFSI UE ENTE TEUEF-FAHA, LEKE MEMATUHA UEMAĤJAHA, IN EĤJEJTEHA FEĤFAĖĤHA, UEIN EMET-TEHA FEGFIR LEHA, ALL-LLAHUM-ME IN-NI ESELUKEL ĀFIJEH.

O Allah, Ti e ke krijuar shpirtin tim dhe Ti ma merr atë. Në dorën Tënde është vdekja dhe jeta. Nëse e ngjall atë (pas gjumit), ruaje dhe nëse e merr, fale atë! O Allah, të lutem të më ruash nga çdo gjë e keqe.” (Transmeton Muslimi nr. 2712)

3> اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضْ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ

“ALL-LLAHUM-ME RAB-BES-SEMAUATI, UE RAB-BEL-ERĖI, UE RAB-BEL ĀRSHIL ĀĖĤHIM, RAB-BENA UE RAB-BE KUL-LI SHEJ-IN, FALIĶUL ĤAB-BI UEN-NEUA, UE MUNEZ-ZILUT-TEURATI UEL INXHILI UEL FURĶAN, EŨDHU BIKE MIN SHER-RI KUL-LI SHEJ-IN ENTE AKHIDHUN BI NAĖIJETIH, ALL-LLAHUM-ME ENTEL EU-UELU FELEJSE ĶABLEKE SHEJ-UN, UE ENTEL AKHIRU FELEJSE BEĀĖEKE SHEJ-UN, UE ENTEĖĤĤ-ĖĤAHIRU FELEJSE FEUĶAKE SHEJ-UN, UE ENTEL BAĖINU FELEJSE DUNEKE SHEJ-UN, IĶĖI ĀN-NED-DEJNE, UE-GNINA MINEL FAĶRI!

O Allah, Krijuesi i shtatë qiejve dhe i Tokës dhe rregulluesi i punëve të tyre, Zoti i Arshit madhështor, Zoti ynë dhe Zoti i çdo gjëje, Ai i Cili bën

të çahet fara dhe bërthama, Zbritësi i Teuratit, Ungjillit dhe Kuranit! Kërkoj mbrojtjen Tënde prej të keqes së çdo gjëje! Ti je i Pari (i Pafillim) e s'ka gjë para Teje, Ti je i Fundit (i Pafund) e s'ka gjë pas Teje, Ti je më i Larti e s'ka gjë mbi Ty, Ti je më i Afërti (më pranë çdo gjëje me dijen) e s'ka gjë më pranë gjërave se Ti! Na i laj borxhet dhe na pasuro, që të mos jemi nevojtare!”(Transmeton Muslimi nr. 2712)

- 4> بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتَ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنَّ أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَأَرْحَمَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَأَحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

“BISMIKE RAB-BI UEDĀTU XHENBI UE BIKE ERFAŪHU IN EMSEKTE NEFSI FERĤAMHA UE IN ERSELTEHA FEĤFAĖĤ-HA BIMA TEĤFEĖĤHU BIHI İBADEKEŞ-ŞALIĤIN.

Duke përmendur emrin Tënd, oZoti im, u shtriva për të fjetur dhe duke përmendur emrin Tënd ngrihem nga gjumi. Nëse ma mban shpirtin (më vdes) mëshiroje atë e, nëse ma kthen shpirtin në trup, ruaje atë ashtu siç ruan robërit e Tu të mire.”(Transmeton Bukhariu nr. 6302 dhe Muslimi nr. 2714)

- 5> الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا وَأَوَانَا، فُكِّمَ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤَيِّ

“EL-ĤAMDU LIL-LAHIL-LEDHI EĤĖĀMENA UESEĤANA UE KEFANA UE AUANA FEKEM MIM-MEN LA KAFIJE LEHU UELA MUĖUI!

Lavdia i përket Allahut, i Cili na ushqeu dhe na dha për të pirë, na ruajti nga dëmi i keqbërësve, na kreu punët, na plotësoi nevojat, na dha banesë për strehim! Sa e sa njerëz ka që Allahu nuk i ka mbrojtur nga keqbërësit dhe nuk u ka dhënë banesë për strehim!” (Transmeton Muslimi nr. 2715)

- 6> اللَّهُمَّ قِنِّي عَذَابِكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

“ALL-LLAHUME ĶINI ĀDHABEKE JEUME TEBĖĀTHU İBADEK.

O Allah, më mbro prej dënimit Tënd atë Ditë, kur të ringjallësh robërit e Tu.” (Transmeton Ahmedi nr. 18660; Albani, në librin “Sahihu Xhami” vëll. 2, fq. 869, ka thënë se hadithi është sahih - i vërtetë.)

- 7> Dhikri nëpërmjet tesbihut dhe tehmidit 33 herë, si dhe tekbirin 34 herë.

Është e pëlqyeshme që besimtari, kur të shtrihet për të fjetur gjumë, të bëjë 33 herë tesbih (SUBĤAN-ALL-LLAH / I Lavdishëm (e i patëmetë)

është Allahu), 33 herë tehmîd (ELĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut) dhe 34 herë tekbîr (ALL-LLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi). Ky dhikër (përveç shpërblimit që përfitohet) ka dhe mirësi të madhe, sepse përmes tij trupi fiton fuqi përgjatë ditës.

Argument për këtë është hadithi i Aliut (Allahu qoftë i kënaqur me të!): “Fatimja (e bija e Profetit) u ankua për lëndimet (kallot) që kishte pësuar dora e saj nga mokra (guri i mullirit). Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i erdhën robër lufte, kështu që Fatimja u nis për tek ai, por nuk e gjeti. Ajo u takua me Aishen dhe bisedoi me të. Kur Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) erdhi, Aishja i tregoi se Fatimja kishte qenë tek ajo. Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) erdhi tek ne, teksa ne ishim në shtrat. Ne bëmë të ngrihemi, por Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) na tha: **‘Rrini në vendin tuaj!’** U ul mes nesh (te koka) derisa ndjeva ftohtësinë e këmbës së tij mbi kraharorin tim dhe më pas tha: **‘A t’ju mësoj diçka më të mirë se ajo që kërkuat?! Kur të bini në shtrat, ta madhëroni Allahun (Të thoni: “ALLAHU EKBER / Allahu është më i Madhi!”) 34 herë, t’i shprehni Atij lavdi (Të thoni: “SUBĤAN-ALL-LLAH / Lavdiplotë e i patëmetë është Allahu!”) 33 herë dhe ta falënderoni Atë (Të thoni: “EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut!”) 33 herë. Kjo është për ju më mirë se shërbëtori.’** (Transmeton Bukhariu nr. 3705 dhe Muslimi nr. 2727)

Në një transmetim vjen: Aliu (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tha: “Nuk e lashë atë (dhikër) qëkurse e dëgjova nga Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).” Iu tha: ‘As natën e (betejës së) Siffinit?’ Ai tha: ‘As natën e Siffinit.’” (Transmeton Bukhariu nr. 5362 dhe Muslimi nr. 2727)

8> اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَفَوْضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ . لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ ، أَمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

“ALL-LLAHUM-ME IN-NI ESLEMTU UEXHËHI ILEJKE, UE FEU-UAĐTU EMRI ILEJKE, UE ELXHEËTU ĐĤAHRI ILEJKE, RAGBETEN UE REHBETEN ILEJKE, LA MELXHE-E UELA MENXHA MINKE IL-LA ILEJKE, AMENTU BI KITABIKEL-LEDHI ENZELTE UE BI NEBIJ-JIKEL-LEDHI ERSSELTE!

O Allah, unë ta dorëzoj veten time Ty, t’i besoj Ty të gjitha çështjet e mia dhe mbështetem tek Ti të më ndihmosh në të gjitha punët që janë në dobinë time, duke patur njëkohësisht shpresë tek shpërblimi Yt dhe frikë nga dënimi Yt! Nuk ka strehë dhe shpëtim prej Teje përveçse Tek Ti! Unë besoj në Librin Tënd (Kuranin), të cilin Ti e shpalle, dhe në *Nebijj-in* Tënd (Lajmëtarin Muhamed), të cilin Ti e dërgove!”

(Transmeton Bukhariu nr. 247 dhe Muslimi nr. 2710) Në fund të hadithit, lidhur me atë që e thotë këtë dhikër, Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Le të jenë këto fjalët e tua të fundit. Nëse vdes, do të vdesësh në fitrah (gjendjen e natyrshme, në fenë islame).”** (Transmeton Muslimi) Ndërsa në një transmetim tjetër të Muslimit vjen: **“Dhe nëse gdhihesh, gdhihesh mbi mirësi.”**

Në këtë hadith sqarohet edhe nje sunet tjetër, i cili është: lënia e këtij dhikri për në fund, që të jetë gjëja e fundit e cila thuhet para gjumit. Për këtë fiton një shpërblim të madh: nëse ndodh që ky person të ndërrojë jetë këtë natë, është prej atyre që vdesin në fitrah (në gjendjen e natyrshme, në fenë islame), në miletin besimdrejtë të Ibrahimit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Ndërsa, nëse ky person gdhihet (i gjallë), ka për t’u gdhirë me të mira materiale e begati në punën dhe jetën e tij. Kjo fjalë përfshin brenda vetes gjithçka që u tha më parë dhe të tjera veç tyre.

- ◆ Dhikri (pëmendja e Allahut) është kështjella më e fortifikuar dhe më e mbrojtur; është shkak i gjallërisë së zemrës. Prandaj, bëhu prej atyre që e përmendin Allahun shumë. I Dërguari i Allahut (Paqja qoftë mbi të!): “Shembulli i atij që e përmend Allahun dhe atij që nuk e përmend, është si i gjalli me të vdekurin.”

Duhet sjellë në vëmendje një dhikër madhështor, i cili që është shkak për të fituar mirësi të mëdha, si begati prej të Lartësuarit e të Lartmadhëruarit. Ky dhikër vjen në “Sahihun e Bukharit”, nga hadithi i Shedad ibn Eusit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili e transmeton nga Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) “Sejidu el-istigfar” (Forma më e mirë e istigfarit - e lutjeve për kërkimin e faljes hyjnore):

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِدُنْيِي فَأَغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

“ALL-LLAHUM-ME ENTE RAB-BI, LA ILAHE IL-LA ENTE, KHALAĀKTENI UE ENA ĀBDUKE, UE ENA ĀLA ĀHDIKE UE UEĀDIKE MA-STEĀTE-ĀTU, EŪDHU BIKE MIN SHER-RI MA ŠANAĀTU, EBU’U LEKE BINIĀMETIKE ĀLEJ-JE UE EBU’U LEKE BI DHENBI FE-GFIRLI FEIN-NEHU LA JEGFIRUDH-DHUNUBE IL-LA ENTE!

O Allah! Ti je Zoti im! Askush nuk meriton të adhurohet, përveç Teje! Ti më krijove dhe unë jam robi Yt! Unë do t’i qëndroj besnik besës dhe premtimit që të kam dhënë, sa të mundem! Kërkoj që të më mbrosh nga e keqja që vjen si pasojë e asaj që kam bërë! Të jam mirënjohës për të gjitha mirësitë që më ke bërë dhe i pranoj gjynahet e mia, prandaj më fal, sepse, në të vërtetë, gjynahet nuk i fal askush tjetër, përveç Teje!”

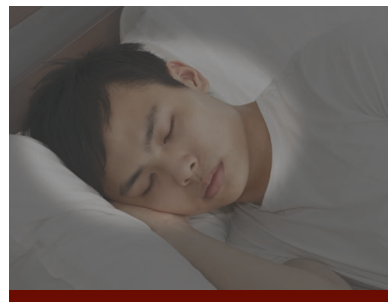
Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kushdo që e thotë këtë lutje kur gdhihet, duke qenë i bindur në të, dhe vdes në këtë ditë, ai hyn në Xhenet, dhe kushdo që e thotë kur ngriset, duke qenë i bindur në të, dhe vdes në këtë natë, ai hyn në Xhenet.”** (Transmeton Bukhariu nr. 6306)

◆ Sunete që kanë lidhje me ëndrrat që njeriu sheh në gjumë.

Ajo që sheh njeriu në gjumë, s’është gjë tjetër veçse një nga tre gjendjet e përshkruara në hadithin e Ebu Hurejrës (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), që gjendet te (transmetimet e publikuara nga) Muslimi:

❶ Ëndërr e mirë, e cila është përgëzim nga Allahu i Lartmadhëruar. Për sjelljen me këtë llojtë ëndrrave do të flitet në vijim.

❷ Ëndërr hidhëruese (e keqe), e cila është prej shejtanit, e cila nuk e dëmton njeriun, nëse di si të sillet me të. Për këtë do të flitet më pas.

3 Ëndrrat që kanë të bëjnë me subkoshiencën (nënvetëdije) e njeriut. Njeriu sheh në ëndërr çfarë e preokupon gjatë ditës, para se të flejë. Kjo s'është ndonjë gjë (për t'u marrë seriozisht).

Prej suneteve që kanë të bëjnë me këtë kapitull janë dhe ato që përmenden në hadithet në vijim:

Ebu Seleme (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tha se shihja ëndrra që më sëmurnin. Pastaj shtoi: “Takova Ebu Kateden, i cili më tha: ‘Edhe unë shihja ëndrra të tilla derisa dëgjova të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) që tha: **‘Ëndrra e mirë është prej Allahut. Nëse ndonjëri prej jush sheh në ëndërr çfarë i pëlqen, të mos ia tregojë atë askujt, përveçse atij që e do; nëse sheh çfarë urren, le të pështyjë lehtë tre herë në anën e majtë, t’i kërkojë mbrojtje Allahut nga ligësia e shejtanit dhe ligësia e saj (ligësia e asaj që ka parë në këtë ëndërr) dhe të mos ia tregojë atë askujt; kësisoj ajo s’e dëmton.’**”

Ebu Seleme tha: “Më parë, ëndrra që shihja në gjumë më rëndonte më shumë sesa mali, por pasi e dëgjova këtë hadith (unë veproj sipas udhëzimeve të tij dhe) as që e marr më në konsideratë ëndrrën.” (Transmeton Bukhariu nr. 5747 dhe Muslimi nr. 2261) Ndërsa në një transmetim vjen: “**Ëndrra e mirë është prej Allahut dhe ëndrra e keqe është prej shejtanit. Nëse dikush prej jush shikon një ëndërr që ia ka frikën (i frikësohet të keqes dhe ligësisë që ka parë në këtë ëndërr), le të pështyjë lehtë në të majtën e tij dhe t’i kërkojë mbrojtje Allahut prej të keqes së saj; kësisoj ajo nuk e dëmton.**” (Transmeton Bukhariu nr. 3292 dhe Muslimi nr. 2261)

Në hadithin e Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), (të publikuar) tek Muslimi, i Dërguari i Allahut ka thënë: “**Le t’i kërkojë Allahut mbrojtje tre herë që ta ruajë prej shejtanit dhe le ta ndryshojë anën në të cilën ishte (i shtrirë).**” (Transmeton Muslimi nr.2262)

Në hadithin e Ebu Said el-Khudriut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), (të publikuar) tek Bukhariu (vjen): “**Nëse ndonjëri prej jush shikon ëndërr që e dëshiron, faktikisht, ajo (ëndërr) është prej Allahut, prandaj le ta falënderojë Allahun për të.**” (Transmeton Bukhari nr. 7045)

Nga hadithet e mëparshme rezulton se është e pëlqyer që, kur shikon ndonjë ëndërr të mirë, të veprosh si vijon:

1 **Së pari:** Ta falënderojë Allahun, sepse ëndrra është prej Tij, i Lëvduar qoftë Ai!

Së dyti: T’ia tregojë ëndrrën vetëm një personi që e do.

2

Ndërkaq, kush shikon ndonjë ëndërr që nuk i pëlqen, është sunet të veprojë si vijon:

Së pari: Të pështyjë lehtë tre herë nga e majta.

Së dyti: Të kërkojë mbrojtjen e Allahut të Lartësuar prej shejtanit dhe prej sherrit të asaj që pa në ëndërr, duke thënë tre herë: “Kërkoj mbrojtje tek Allahu nga shejtani dhe shherri i ëndrrës.”

Së treti: Të mos ia tregojë ëndrrën askujt.

Nëse vepron kështu, ajo ëndrra nuk e dëmton, siç na tregon Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Dhe është mirë që, përveç asaj që u përmend, të veprojë edhe diçka tjetër:

Së katërti: Ta ndryshojë anën në të cilën ka fjetur. Nëse ka qenë i shtrirë me kurriz, le të kthehet anash dhe kështu me radhë.

Së pesti: Të ngrihet e të falë dy rekate (nëse dëshiron).

Prej haditheve të mëparshme përfitohet: ëndrra e muslimanit është një pjesë e Profetësisë dhe se njerëzit që shohin ëndrrat më të vërteta janë ata që, kur janë zgjuar, thonë fjalët më të vërteta. E gjithë kjo, është prej ndikimit të sinqeritetit dhe begatisë së tij, që i vjen muslimanit (në çdo kohë), edhe kur është në gjumë.

◆ Për atë që zgjohet natën, është sunet të thotë këtë dhikër:

Dhikri në fjalë vjen në hadithin ku Ubade ibn Samit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kush zgjohet gjatë natës dhe thotë:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ
وَسُبْحَانَ اللَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

‘LA ILAHE IL-LALL-LLAHU UAĤDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR, EL-ĤAMDU LIL-LAHI, UE SUBĤAN-ALL-LLAH, UE LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU, UELL-LLAHU EKBER, UE LA ĤAULE UE LA ĶU-UETE IL-LA BIL-LAH!

Nuk ka të adhuruar më të drejtë përveç Allahut, Një i Vetëm është Ai dhe i pashoq! Atij i takon sundimi! Atij i takon falënderimi! Ai është i Fuqishëm të bëjë çdo gjë (që do)! Falënderimi absolut i takon Allahut! Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu! Nuk ka të adhuruar me të drejtë

përveç Allahut! Allahu është më i Madhi! Nuk ka ndryshim të gjendjes dhe as fuqi për t'u bërë diçka, përveçse në sajë të (vullnetit dhe fuqisë së) Allahut' dhe pastaj thotë: 'ALL-LLAHUM-ME-GFIR LI / O Allah, falmë mua!', ose lutet); (këtij) i pranohet lutja. Nëse ai merr abdes dhe falet, namazi i tij pranohet." (Transmeton Bukhariu nr. 1154)

Ibn Ethiri (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: "Kush zgjohet gjatë natës"; ka kuptimin i del gjumi dhe zgjohet (duke folur me zë)."

Në këtë hadith kemi dy sihariqe të mëdha. Personi që zgjohet nga gjumi dhe thotë këtë dhikër:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ
وَسُبْحَانَ اللَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

“LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU UAĤDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR, EL-ĤAMDU LIL-LAHI, UE SUBĤAN-ALL-LLAH, UE LA ILAHE IL-L ALL-LLAHU, UELL-LLAHU EKBER, UE LA ĤAULE UE LA ĶU-UETE IL-LA BIL-LAH!

Nuk ka të adhuruar më të drejtë përveç Allahut, Një i Vetëm është Ai dhe i pashoq! Atij i takon sundimi! Atij i takon falënderimi! Ai është i Fuqishëm të bëjë çdo gjë (që do)! Falënderimi absolut i takon Allahut! Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu! Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut! Allahu është më i Madhi! Nuk ka ndryshim të gjendjes dhe as fuqi për t'u bërë diçka, përveçse në sajë të (vullnetit dhe fuqisë së) Allahut.", (kush e thotë këtë dhikër, lë ta dijë se) për të ka dy përgëzime:

I pari: Nëse thotë: "ALL-LLAHUM-ME-GFIR LI / O Allah, falmë mua!', ose lutet, lutja e tij pranohet.

I dyti: Nëse ai ngrihet, merr abdes dhe falet, namazi i tij pranohet.

Falënderimi absolut i takon Allahut që na begatoi me këto mirësi! E lusim Allahun që të na japë sukses për vepra të mira.

Me këtë sunet kemi përfunduar paraqitjen e suneteve që kryhen në kohë të caktuara. Në vijim do të trajtojmë sunetet e përcaktuara në kohë.

Sunetet që nuk i përkasin një kohe të caktuar

Kjo është pjesa e dytë e suneteve të përditshme. Ky kapitull është mjaft i gjerë. Kësisoj, një pjesë ketyre suneteve ndryshojnë në varësi të gjendjeve, personave dhe vendeve.

Në vijim do të paraqes sunetet e përpikta që përsëriten gjatë ditës e natës, duke e lutur Allahun të më japë sukses dhe korrektësi.

Sunetet e para të këtij lloji janë:

Së pari: Sunete që kanë lidhje me ngrënien e ushqimit

1 Përmendja e emrit të Allahut (thënia: BISMIL-LAH / Me emrin e Allahut!) në fillim të ushqimit.

Nga Umer ibn Ebi Seleme (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmetohet që ka thënë se isha djalosh (thjeshtër) nën kujdesin e të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Dora ime lëvizte e shkujdesur në enën e (përbashkët të) ushqimit. I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më tha: “O djalosh, përmende emrin e Allahut. Ha me të djathtën dhe ha prej ushqimit që ke më pranë vetes.” Që nga ajo ditë, vazhdova të ushqehem sipas këtij udhëzimi profetik. (Transmeton Bukhari nr. 5376 dhe Muslimi nr. 2022)

Nëse harron ta përmendë emrin e Allahut në fillim, është sunet që, kur të kujtohet, të thotë:

بِسْمِ اللَّهِ أَوْلَهُ وَأَخْرَهُ

“**BISMIL-LAHI EU-UELIHI UE AKHIRIHI!** Me emrin e Allahut, në fillim dhe në fund të ushqimit!”

Bazohet në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!) që tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Kur dikush nga ju të hajë ushqim, le ta përmend emrin e Allahut. Nëse harron që të përmendë emrin e Allahut në fillim të tij (ushqimit), le të thotë: ‘BISMIL-LAHI EU-UELEHU UE AKHIRAHU/ Me emrin e Allahut, në fillim dhe në fund të ushqimit!’**” (Transmeton Ebu Daudi nr. 3767 dhe Et-Tirmidhi nr. 1858; Albani, siç është përmendur më parë, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

Po kështu, argument për këtë është hadithi që tregon se njeriu ha me të djathtën, që të mos i përngjajë shejtanit. Nëse muslimani, nuk e përmend Allahun (kur ha), shejtani ka hise (pjesë) në ushqimin e tij. Ndërsa, nëse muslimani ha dhe pi me të majtën, i përngjason shejtanit, sepse ai ha dhe pi me të majtën.

Argument për këtë është:

Hadithi i Abdullah Ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të!) që tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Askush prej jush të mos të hajë dhe mos të pijë me të majtën, pasi shejtani ha dhe pi me të majtën.”** Transmetuesitregon se Nafiu shtonte në këtë transmetim: **“Dhe të mos marrë e të mos japë me të.”** (Transmeton Muslimi nr. 2020)

Shejtani kujdeset që të hyjë në shtëpitë, për të bujtur (kalojë natën) në to dhe që të ketë hise (pjesë) në ushqimin dhe në pijen e njerëzve të këtyre shtëpive. Në këtë kontekst, Xhabir ibn Abdullahu (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se e ka dëgjuar Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: **“Kur njeriu do të hyjë në shtëpinë e tij dhe e përmend Allahun para se të futet në tëdhe para se të fillojë të hajë ushqim, shejtani thotë (duke iu drejtuar pasuesve të tij): ‘Nuk ka bujtje për ju dhe as darkë.’ Ndërsa, nëse hyn pa përmendur Allahun, shejtani thotë: ‘Gjetët strehim.’ Nëse (personi) nuk e përmend Allahun, kur fillon të hajë ushqim, shejtani thotë: ‘E gjetët bujtjen dhe darkën.’”** (Transmeton Muslimi nr. 2018)

2 Ngrënia në enë nga ushqimi që gjendet përpara vetes.

Bazohet në hadithin e mëparshëm të Umer ibn Ebi Selemes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku vjen thënia e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): **“Dhe ha nga ajo çfarë ke më pranë vetes.”**

3 Të merret kafshata që bie; të pastrohet dhe të pastrohet dhe të hahet.

Bazohet në hadithin e Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë se kam dëgjuar Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: **“Shejtani është i pranishëm në gjithë jetën tuaj (synon të ketë hise në çdo gjë që ju përket juve), madje, dhe kur hani ushqim. Prandaj, nëse dikujt prej jush i bie ushqimi, le ta heqë çfarë është e ndyrë dhe e dëmshme (ta pastrojë), pastaj ta hajë dhe mos të mos ia lërë shejtanit. Kur të mbarojë së ngrëni,**

le t'i lëpijë gishtat, sepse ai nuk e di se në cilën pjesë të ushqimit gjendet bereqeti.” (Transmeton Muslimi nr. 2033)

Kush mediton rreth këtij hadithi, konstaton se shejtani bën kujdes që të ketë hise në çdo aspekt të jetës, që ta largojë bereqetin prej saj (jetës) dhe ta dëmtojë njeriun sa më shumë që të jetë e mundur. Thënia e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): “Shejtani është i pranishëm në gjithë jetën tuaj (synon të ketë hise në çdo gjë që ju përket juve)”, tregon për gatishmërinë e shejtanit për të bërë ligësi. Ai nuk i ndahet njeriut, përpiqet t'i shkaktuar probleme në çdo gjë.

4 Lëpirja e gishtave.

Është e pëlqyer lëpirja e gishtave me majën e gjuhës. Është sunetit që vetë personi t'i lëpijë gishtat ose t'ia lëpijë dikush tjetër (prej personave të dashur për të, të cilët nuk i pështiros kjo gjë), si p.sh. gruaja. Gjithashtu, prej sunetit është që ushqimi i ngjitur në dorë (në gishtat e dorës) të mos fshihet me shami apo me diçka tjetër të ngjashme me të, por të lëpihet.

Argument për këtë është hadithi i mëparshëm i Xhabirit (Allahu qoftë i kënaqur me të!).

Në “Es-Sahihani” (Sahihu i Bukhariut dhe Sahihu i Muslimit), publikohet hadithi i Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse ndonjëri prej jush ha, të mos e fshijë dorën derisa ta lëpijë (në gishtat) ose t'ia japë dikujt tjetër për t'ia lëpirë** (prej personave të dashur për të, të cilët nuk i pështiros kjo gjë).” (Transmeton Bukhariu nr. 5456 dhe Muslimi nr. 2033)

5 Fshirja e sahanit (enës së ushqimit).

Me fshirjen e sahanit nënkuptohet pastrimi i tij, ta hajë ushqimin krejtësisht e të mos lërë asgjë në të. Kështu p.sh.: nëse dikush ha oriz, prej sunetit është që ai të mos lërë asgjë në anën ku ha. Pra, ai e fshin enën ha gjithçka që ka mbetur në anën e tij, sepse ka mundësi që bereqeti të jetë në atë pjesë.

Argument për këtë është hadithi i Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “**Ai** (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) **na urdhëroi ta fshijmë sahanin.**” (Transmeton Muslimi nr. 2034) Gjithashtu po në transmetimin e Muslimit, prej hadithit të Ebu Hurejrës (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) vjen: “**Le ta fshijë ndonjëri prej jush enën e ushqimit.**” (Muslimi nr. 2035)

Dijetari ynë i nderuar Ibn Utthejmini (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Kuptimi është: pasi mbaron së ngrëni, ta fshish sahanin me gishta e tu dhe t’i lëpijë ato. Kjo është prej sunetit të lënë pas dore nga shumë prej njerëzve. Është për të ardhur keq, edhe shumë prej nxënësve të dijes e nënvlerësojnë këtë sunet.” (Shih: “Sherhu rijadi es-salihin” vëll. 1, fq. 892)

6 Ngrënia me tre gishta.

Prej sunetit është të hahet me tre gishta. Kjo ka të bëjë me ushqimet që mund të mbahen me tre gishta, si p.sh. hurma arabe. Është sunet që këto ushqime të hahen me tre gishta.

Argument për këtë është hadithi i Keab ibn Malikut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) hante me tre gishta dhe lëpinte dorën (gishtat) para se ta fshinte.” (Transmeton Muslimi nr. 2032)

7 Të marrë frymë jashtë enës tre herë.

Prej sunetit është që ena e ujit të pihet me tre ndalesa dhe të merret frymë pas çdonjërës prej tyre.

Argument për këtë është hadithi i Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) gjatë pirjes merrte frymë tre herë (jashtë enës) dhe thoshte: ‘**Faktikisht, kjo (pirja me tre frymëmarrje) shkakton ngopje më të shpejtë, është më e shëndetshme (për trupin) dhe më e përvetësueshme (për organizimin).**’ Prandaj, unë (thotë Enesi – transmetuesi i hadithit) gjatë pirjes marr frymë tre herë.” (Transmeton Bukhariu nr. 5631 dhe Muslimi nr. 2028)

Me frymëmarrjen në enë nënkuptohet frymëmarrja gjatë prijes. Prej sunetit është që: personi të marrë frymë jashtë enës, sepse frymëmarrja në enë është e papëlqyeshme. Kjo bazohet në hadithin e Katedes (Allahu qoftë i kënaqur me të!) i publikuar në “Es-Sahihani” (Sahihu i Bukhariut dhe Sahihu i Muslimit), i cili ka rrëfyer se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kur ndonjëri prej jush të pijë, të mos marrë frymë në enë!”** (Transmeton Bukhariu nr. 5630 dhe Muslimi nr. 267)

8 Falënderimi i Allahut të Lartësuar pas ushqimit.

Argument për këtë është:

Hadithi i Enes ibn Malikut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili rrëfen se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Vërtet, Allahu kënaqet që robi e falënderon, kur ha dhe pi.”** (Transmeton Muslimi nr. 2743)

Për këtë falënderim ka forma të larmishme, prej të cilave janë:

1> الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مُكْفِيٍّ ، وَلَا مُودَعٍ ، وَلَا مُسْتَعْنَى عَنْهُ رَبَّنَا

“EL-ĤAMDU LIL-LAHI KETHIRAN ĤAJ-JIBEN MUBAREKEN FIHI GAJRAMEKFIJ-JIN, UE LAMUED-DEĪN, UE LAMUSTEGNEN ĀNHU RAB-BENA!

Lavdia i takon Allahut! Atij i bëjmë shumë lavde të dëlira (pa syfaqësi) dhe të bekuara (të vazhdueshme)! Këto lavde nuk mjaftojnë për ta madhëruar Allahun ashtu siç duhet, e megjithatë ne nuk kemi për t’i lënë ato. Ne do të kemi nevojë për t’i bërë lavde Allahut në vazhdimësi e në çdo gjendje. O Zoti ynë, pranoje lavdërimin tonë!” (Transmeton Bukhariu nr. 5458)

“I panevojshëm”, në kuptimin që, nuk ka nevojë për askënd e asgjë, sepse Allahu është Ai që i ushqen robërit e Tij dhe u jep sa duhet. **“I pamohueshëm”**, në kuptimin që, nuk mund të mohohen mirësitë dhe dhuntitë e Tij.

2> الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مُكْفِيٍّ، وَلَا مُكْفُورٍ

“EL-ĤAMDU LIL-LAHIL-LEDHI KEFANA UE ERUANA GAJRA MEKFIJ-JIN UE LA MEKFUR.

Falënderimi absolut i takon Allahut, i Cili na dha sa duhet dhe na ngopi; Ai është i panevojshëm dhe i pamohueshëm.” (Transmeton Bukhariu nr. 5459)

9 Ngrënia bashkërisht.

Prej sunetit është që të hahet bashkërisht; të mos hahet ndaras (veç e veç).

Argument për këtë është hadithi i Xhabir ibn Abdullahut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) që ka thënë: **“Ushqimi i një personi u mjafton dy personave; ushqimi i dy personave mjafton për katër dhe ushqimi i katër personave u mjafton për tetë.”** (Transmeton Muslimi nr. 2059)

10 Lavdërimi i ushqimit, nëse i pëlqen.

Është prej sunetit që personi ta lavdërojë ushqimin, nëse i pëlqen. S’ka dyshim që lavdërimi duhet të bëhet vetëm për vlerat që ka ky ushqim.

Argument për këtë është hadithi i Xhabir ibn Abdullahut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) u kërkoi bashkëshorteve të tij që t’i shtronin diçka për të ngjyer kafshatën në të. Ato i thanë: “Kemi vetëm uthull.” Ai e kërkoi atë dhe filloi të hante, duke thënë: **“Sa lëng i mirë që është uthulli; sa lëng i mirë që është uthulli?!”** (Transmeton Muslimi nr. 2052) Uthulli që përdorin në atë kohë ishte lëng i ëmbël; jo të thartë, si uthulli që konsumojmë në ditët tona.

Dijetari ynë, Ibn Uthejmini (Allahu e mëshiroftë!), ka thënë: “Gjithashtu, kjo është udhëzimit të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Pra, kur personit i pëlqen ushqimi, ta lavdërojë atë. Kjo vlen p.sh. edhe për të lavdëruar bukën, kur thua: “Sa bukë e mirë është buka e filan fisi?!” Apo diçka të ngjashme me këtë. Edhe kjo është prej sunetit të të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).” (Shih: “Sherhu rijadi es-salihin” vëll. 2, fq. 1057)

Kush mendon rreth realitetit tone, konstaton sa shpesh njerëzit veprojnë në kundërshtim me sunetin (traditën) e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Jo vetëm e lënë këtë sunet, por edhe i kundërvihen atij, nganjëherë duke e sharë ushqimin dhe hërë tjetër duke e përçmuar atë, gjë që është në kundërshtim me udhëzimin e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Në këtë kontekst, në “Es-Sahihani” (Sahihu i Bukhariut dhe Sahihu i Muslimit) në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), transmetohet se ai ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) nuk ka sharë kurrë ndonjë

ushqim. Nëse i pëlqente, e hante; dhe nëse jo, e linte.” (Transmeton Bukhariu nr. 3563 dhe Muslimi nr. 2064)

11 Të luemi për atë që e shtron ushqimin.

Argument për këtë është hadithi i Abdullah ibn Busrit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut mori pjesë në një gosti të shtruar nga babai im. Ne i afruam ushqim dhe një gatim në përbërje të të cilit kishte: hurma, djathë e gjalpë. Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) hëngri prej këtij ushqimi. Pastaj i sollën një hurmë arabe, të cilën e hëngri dhe e vendosi bërthamën e saj në mes të dy gishtave të tij, ku gishtin tregues e kishte bërë bashkë me atë të mesit. Pastaj i sollën diçka për të pirë, prej të cilës piu dhe ia dha (pjesën tjetër) atij që gjendej në të djathtën e vet. Babai im, teksa po mbante kapistrën (litarin) e devesë së tij, i tha: “Lutju Allahut për ne!” Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ ، وَاغْفِرْ لَهُمْ ، وَارْحَمَهُمْ

“ALL-LLAHUM-ME BARIK LEHUM FIMA RAZAKĒTEHUM, UEGFIR LEHUM, UERĤAMHUM!

O Allah, jepu atyre bereqet, fali dhe mëshiroji!” (Transmeton Muslimi nr. 2042)

Gatimi prej hurmave, djathit dhe gjalpë në arabisht quhet “el-uetbetu”, që është një përbërje e qullët e hurmave arabe (të kualitetit të lartë) ta quajtura “el-burni” me djathë të thërrmuar dhe me gjalpë.

12 Pëlqehet që t’i jepet përparësi personit që gjendet në të djathtë ndaj atij që është në të majtë, kur shërbehet, siç është rasti i servirjes së pijes.

Në kuptimin që, pasi personi të pijë vete, është prej sunetit që t’i japë atij që gjendet në të djathtë të tij, para atij që gjendet në të majtë.

Argument për këtë është hadithi i Enes ibn Malikut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë se në shtëpinë tonë erdhi i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe kërkoi për të pirë. Ne e molëm delen dhe pastaj unë e përzieva atë me ujë prej pusit. Unë ia dhashë të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) piu. Ndërkaq, Ebu Bekri gjendej në të majtë të tij (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), Umeri përballë dhe një beduin (nomad) në të djathtë. Pasi i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) mbaroi së piri, Umeri i tha: “Ky është

Ebu Bekri, o i Dërguar i Allahut”, - duke ia treguar atë, por i Dërguari i Allahut ia dha (enën) beduinit dhe e la Ebu Bekrin dhe Umerin. Ndërkaq, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: “**Të djathtët, të djathtët, të djathtët** (kanë përparësi ndaj atyre që janë në të majtë).” Enesi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tha: “Ky është sunet (tre herë).” (Transmeton Bukhariu nr. 2571 dhe Muslimi nr. 2029)

13 Ai që e servir pijen, pi i fundit.

Është sunet që ai që shërben, të pijë i fundit.

Argument për këtë është hadithi i gjatë i Ebu Katedes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), në të cilin ai ka thënë se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e mbushte enën me ujë dhe unë u shërbeja atyre (të pranishmëve). Ndërkaq, mbetëm (pa pirë) vetëm unë dhe i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Pastaj i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e mbushi enën dhe më tha: “Pi.” I thashë: “Unë nuk pi derisa të pish ti, o i Dërguar i Allahut.” Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më tha: “**Në të vërtetë, ai që i shërben një grupi, pi i fundit.**” Ai (Ebu Katedja) tha: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) piu, pasi piva unë...” (Transmeton Muslimi nr. 681)

Një mësim i dobishëm: Është prej sunetit është që të shpëlahet goja me ujë pas pirjes së qumështit, me qëllim që të hiqet yndyra e tij.

Argument për këtë është hadithi i Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), që thotë se Dërguari i Allahut pasi piu qumësht, kërkoi ujë, e shpërlau gojën dhe tha: “Ai ka yndyrë.” (Transmeton Bukhariu nr. 211 dhe Muslim nr. 358)

14 Mbulimi i enëve, duke përmendur emrin e Allahut, kur vjen nata.

Prej sunetit është që, kur vjen nata, të mbuloohen enët e zbuluara dhe të mbyllet gryka e enës me pije, nëse ajo ka mbyllëse, duke e përmendur emrin e Allahut.

Argument për këtë është hadithi i Xhabir ibn Abdullahut (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë se kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: “**Mbulojini enët dhe mbylleni grykën e enës me pije. Në të vërtetë, gjatë vitit është një natë në të cilën zbrit epidemia. Kjo epidemi prek çdo enë (që përmban ushqim a pije) pa kapak.**” (Transmeton Muslimi nr. 2014)

 Sunete që kanë lidhje me selamin (përshëndetjen islame), me takimin dhe me kuvendimin

 1 Dhënia e selamit është prej sunetit.

Argumentet për këtë sunet janë të shumtë, prej të cilave është dhe hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Muslimani ndaj muslimanit ka gjashtë detyra.” I thanë: “Cilat janë këto, o i Dërguari i Allahut?” Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: “Kur ta takosh, jepi selam; kur të fton, përgjigju ftesës së tij; kur të këshillon, pranoja këshillën; kur teshtin dhe e falënderon Allahun, lutju Allahut që ta mëshirojë (thuaje: ‘JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!’); kur të sëmuret, vizitoje dhe kur të vdesë, përcille xhenazenë e tij.”(Transmeton Muslimi nr. 2162)

Sa i përket kthimit të selamit, ai është vaxhib (detyrim). Argument për këtë është:

Fjala e Allahut të Lartësuar:

{وَإِذَا حُيِّئْتُمْ بِهِ فحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوها إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيباً}

“Kur ju përshëndet dikush me respekt, kthejani me një përshëndetje më të mirë ose në të njëjtën mënyrë! Pa dyshim, Allahu llogarit çdo gjë.”
(En-Nisa: 86)

Në origjinë urdhri është detyrim, përderisa nuk ka diçka që e nxjerr nga ky rregull i përgjithshëm. Shumë prej dijetarëve kanë përcjellë *ixhmanë* (konsensusin e dijetarëve muslimanë) lidhur me detyrimin e kthimit të selamit. Prej këtyre dijetarëve është edhe Ibn Hazmi, Ibn Abdulbar, dijetari Tekijudin dhe të tjerë përveç tyre (Allahu i mëshiroftë të gjithë!). (Shih: “El-Edab esheri’jeh” vëll. 1, fq. 356, botim i fondacionit “Er-Risale”)

Formula më e mirë dhe më e kompletuar me të cilën jepet dhe kthehet selami është: **“ES-SELAMU ĀLEJKUM UE RAĤMETULL-LLAHI UE BEREKATUHU / Paqja (mbrojtja), mëshira dhe bekimi i Allahut qoftë mbi ju!”**

Kjo është përshëndetja më e mirë dhe më e plotë.

Ibn el-Kajimi (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Prej udhëzimit të tij – pra të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) – është dhënia e plotë e selamit, duke e përfunduar me fjalët: **“UE BEREKATUHU / dhe bekimi i Allahut.”** (Shih: “Zadu el-mead” vëll. 2, fq. 417)

Përhapja e selamit: është sunet, madje, është një sunet për të cilin na ka inkurajuar shumë Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), duke sqaruar mirësinë e madhe të tij. Argument për këtë është hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka treguar se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Beto hem për Atë në dorën e të Cilit është shpirti im, se nuk do të hyni në Xhenet pa u bërë besimtarë, dhe nuk mund të bëheni besimtarë të mirë (me besim të plotë) derisa ta doni njëri-tjetrin. A t’u tregoj diçka që, nëse do ta kryeni, do të bëheni të dashur; përhapni përshëndetjen me selam mes jush.”** (Transmeton Muslimi nr. 54)

2 Pëlqehet që selami të përsëritet tre herë, nëse lind nevoja për këtë.

I tillë është p.sh. rasti kur dyshohet që, personi të cilit i është dhënë selami, nuk e ka dëgjuar atë herën e parë. Në këtë rast, është e pëlqyeshme që selami të përsëritet dy herë. Nëse nuk e dëgjon sërish, e përsërit atë dhe herën e tretë. Pëlqehet të veprohet kështu edhe kur përshendetet një grup i madh, si p.sh. kur hyn në një kuvend të madh, në të cilin ka shumë të pranishëm. Mund të

ndodhë që, kur i përshëndet të pranishmit në kuvend, ta dëgjojnë vetëm ata që gjenden në fillim të tij (të kuvendit). Atëherë është e nevojshme që të jepet selam deri në tre herë, me qëllim që ta dëgjojnë mirë atë (selamin) të gjithë të pranishmit në kuvend.

Argument për këtë është hadithi i Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që transmeton nga Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) se ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur fliste një fjalë, e përsëriste atë tre herë, me qëllim që t'ia kuptonin. Dhe kur takohej me ndonjë grup njerëzish, i përshëndeste me selam, ua jepte atyre selamin tre herë. (Transmeton Bukhariu nr. 95)

Nga hadithi i mëparshëm i Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!) mësojmë se është sunet që fjalët të përsëriten tre herë, kur është e nevojshme. I tillë është p.sh. rasti kur personi flet dhe nuk i kuptohet fjala (prej të pranishmëve). Në këtë rast, është sunet që fjala të përsëritet (për herë të dytë). Dhe nëse sërish nuk kuptohet, përsëritet për herë të tretë.

3 Prej sunetit është që t'u japësh selam njerëzve që i njeh dhe atyre që nuk i njeh.

Bazohet në hadithin e Abdullah ibn Umerit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), që tregon se një burrë e pyeti të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): “Cili Islam është më i mirë? (Cilat janë disa nga punët më të mira, që e shfaqin Islamit në formën më të mirë?)” Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i tha: **“Të ndash ushqim (për njerëzit në nevojë) dhe t'i japësh selam të njohurve dhe të panjohurve.”** (Transmeton Bukhariu nr. 12 dhe Muslimi nr. 39)

4 Prej sunetit është që selamin ta japin të parët ata që janë përmendur në hadithet profetike.

Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tregon se i Dërguari i Allahu (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Ai që ka hipur (në ndonjë kafshë apo mjet transporti) i jep selam (i pari) këmbësorit; ndërsa këmbësorit i jep selam (i pari) atij që është ulur; ata që janë pak (në numër) u japin selam atyre që janë shumë.”** (Transmeton Bukhariu nr. 6233 dhe Muslimi nr. 2160)

Në transmetimin e Bukharit vjen: **“I vogli i jep selam (i pari) të madhit; ai që ecën ia jep (i pari) selamin atij që është tular; ata që janë pak (në numër) u japin selam atyre që janë shumë.”** (Transmeton Bukhariu nr. 6234)

Më e mira është që të veprohet siç ka ardhur në hadithin e lartpërmendur. Por nëse veprohet ndryshe, si p.sh.: që i madhi t'i japë selam të voglit; këmbësori atij që ka hipur mbi mjet etj. të ngjashme me këto, në të tilla raste nuk themi veprimi është mekruh (i papëlqyeshëm), por thjesht nuk është vepruar më e mira, më parësorja.

5 Prej sunetit është që t'u jepet selam fëmijëve.

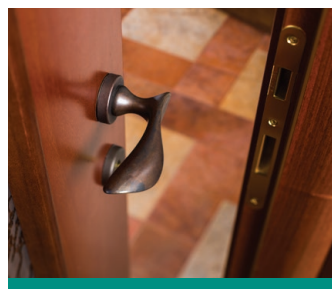
Bazohet në hadithin e Enes ibn Malikut (Allahu qoftë i kënaqur me të!) që tregon se ishte duke ecur me të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur ai kaloi pranë ca fëmijëve dhe u dha atyre selam. (Transmeton Bukhariu nr. 6247 dhe Muslimi nr. 2168)

Duke i përshëndetur të vegjëlit njeriu e edukon veten me modesti, ngjall në zemrat e fëmijëve dëshirën për këtë vepër të mirë dhe i ushtron ata praktikisht.

6 Është prej sunetit dhënia e selamit kur hyjmë në shtëpi,

Ky selam jepet në përgjithësi (në çdo shtëpi që hyhet). Selami jepet, pasi më parë të jetë përdorur misvak. Kur hyhet në shtëpi, është sunet përdorimi i misvakut. Bazuar në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të publikuar te Muslimi, e cila ka thënë se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kur hynte në shtëpi, gjëja e parë që bënte ishte përdorimi i misvakut (pastronte dhëmbët me misvak)."

(Transmeton Muslimi nr. 253). Kur hynte në shtëpi, pasi pastronte dhëmbët me misvak, u jepte selam njerëzve (të shtëpisë). Madje, disa dijetarë kanë thënë se është prej sunetit që të jepet selam në çdo shtëpi, kur hyhet, edhe nëse në të nuk gjendet askush. Bazuar në fjalët e Allahut të Lartësuar: **“Kur të hyni në shtëpi, të përshëndetni vetet tuaja (njëri-tjetrin) me selam me përshëndetje të mirë e të bukur nga Allahu. Kështu jua shpjegon Allahu juve shpalljet që të kuptoni.”** (En-Nur: 61)”

Në shtëpitë e banuara kjo përshëndetje është: **“ES-SELAMU ĀLEJKUM UE RAĤMETULL-LLAHI UE BEREKATUHU** / Paqja (mbrojtja), mëshira dhe bekimi i Allahut qoftë mbi ju!”

Kurse në shtëpitë e pabanuara është: “**ES-SELAMU ĀLEJNA UE ĀLA ĪBADIL-LAHIŠ-ŠALIĤIN** / Paqja (mbrojtja) qoftë mbi ne dhe mbi robërit e mirë të Allahut!”.

Ibn Haxheri (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Përhapja e selamit është rregull i përgjithshëm. Në të bën pjesë edhe selami që i jep vetes ai që hyn në një vend, ku nuk gjendet askush, bazuar në thënien e Allahut të Lartësuar: “**Kur të hyni në shtëpi, të përshëndetni vetet tuaja...**” (Shih: “Fet’hu el-bari” hadithi nr. 6235, kapitulli “Ifshau es-selami”)

Një mësim i dobishëm: Nga sa folëm më parë kuptohet se, kur hyhet në shtëpi, është e pëlqyer që të veprohen tre sunete:

1> **I pari:** Përmendja e emrit të Allahut të Lartësuar, sidomos natën.

Bazohet në hadithin e Xhabir ibn Abdullahut (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili tregon se e ka dëgjuar Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: “**Kur njeriu do të hyjë në shtëpinë e tij dhe e përmend Allahun para se të futet në të dhe para se të fillojë të hajë ushqim, shejtani thotë** (duke iu drejtuar pasuesve të tij): ‘**Nuk ka bujtje për ju dhe as darkë.**’ Ndërsa, nëse hyn pa përmendur Allahun, shejtani thotë: ‘**Gjetët strehim.**’ Nëse (njeriu) nuk e përmend Allahun, kur fillon të hajë ushqim, shejtani thotë: ‘**E gjetët bujtjen dhe darkën.**’” (Transmeton Muslimi nr. 2018)

2> **I dyti:** Përdorimi i misvaku, bazuar në hadithin e Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!) të përmendur më parë, ku është sqaruar dhe grada e këtij hadithi.

3> **I treti:** Përshëndetja e njerëzve të shtëpisë.

7 **Prej sunetit është që selami të jepet me zë të ulët, nëse në vendin ku hyhet ka njerëz në gjumë.**

Kështu vepronte Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), sikurse përmendet në hadithin e (transmetuar nga) El-Mikdad ibn el-Esued (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “... Ne mjelnim (bagëtitë tona) dhe çdonjëri prej nesh pinte pjesën e vet. Ndërkaq, i çonim edhe Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) pjesën e tij. Ai vinte gjatë natës dhe jepte selam me zë të tillë, që të mos i zgjonte ata që ishin duke fjetur dhe që të dëgjohej nga ishin zgjuar.” (Transmeton Muslimi nr. 2055)

8 Përcjellja e selamit është prej sunetit.

Përcjellja e selamit është sunet, si p.sh. kur dikush të thotë: “Bëji selam prej meje filanit!”, është sunet që t’ia përcjellësh selamin personit përkatës.

Argument për këtë është hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i tha asaj: **“Xhibrili të çon selam!”** Ajo tha: “Edhe mbi të qoftë selami dhe mëshira e Allahut!” (Transmeton Bukhariu nr. 3217 dhe Muslimi nr. 2447)

Nga hadithi mësohet se përcjellja e selamit nga një person te tjetri është prej Traditës Profetike: Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e përcolli selamin e Xhibrilit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tek Aishja (Allahu qoftë i kënaqur me të!).

9 Është sunet dhënia e selamit kur ulesh në një kuvend dhe gjithashtu kur largohesh prej tij.

Bazohet në hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse dikush prej jush mbërrin në një kuvend (ulet në të), le t’u japë selam të pranishmëve. Ndërsa kur dëshiron të ngrihet (të largohet prej tij), le t’u të japë selam (përsëri). I pari (selami i parë) nuk është më parësor se i fundit (që të dy selamet - si ai i takimit ashtu edhe ai i largimit - janë të ligjëruara).”** (Transmeton Ahmedi nr. 9664, Ebu Daudi nr. 5208 dhe Et-Tirmidhi nr. 2706; Albani në “Sahihu el-xhami” vëll. 1, fq. 132, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

10 Gjatë takimit është sunet që përshëndetja me selam të shoqërohet me shtrëngimin e duarve.

Në këtë mënyrë kanë vepruar sahabët (Allahu qoftë i kënaqur me të gjithë!).

Argument për këtë është hadithi i Katedes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili thotë: “Unë i thashë Enesit: ‘A ishte i njohur shtrëngimi i duarve në mesin e sahabëve (shokëve) të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!)?’,- dhe ai më tha: ‘Po.’” (Transmeton Bukhariu nr. 6263)

11 Buzëqeshja dhe fytyra e çlirët (gazmore) gjatë takimit janë sunet.

Bazohet në hadithin e Ebu Dherrit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) më tha: **“Mos nënvlerëso asgjë nga veprat e mira, edhe në momentin kur ta takosh vëllanë tënd (musliman) duke buzëqeshur e me fytyrë të çlirët (gazmore).”** (Transmeton Muslimi nr. 2626)

Në publikimin që Et-Tirmidhi i bën hadithit të Ebu Dherrit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), transmetohet se i Dërguari i Allahut ka thënë: **“T’i drejtosh buzëqeshje fytyrës së vëllait tënd është sadaka** (lëmoshë – vepër e mirë, përmes së cilës fiton shpërblime).” (Transmeton Et-Tirmidhi nr. 1956; Albani, në “Es-Sahih” nr. 572, thotë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

12 Fjala e mirë është prej sunetit; ajo konsiderohet sadaka.

Fjala e mirë është sunet, sepse ajo është sadaka; qoftë gjatë takimit, bisedimit apo në çdo gjendje tjetër.

Argument për këtë është hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka treguar se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Edhe fjala e mirë është sadaka.”** (Transmeton Bukhariu nr. 2989 dhe Muslimi nr. 1009)

Gjuhët e njerëzve artikulojnë shumë fjalë të mira, për të cilat do të fitonin shpërblim të madh dhe do t’u konsiderohej sikur jepnin sadaka e bollshme, nëse do ta bënin këtë për të fituar kënaqësinë e Allahut.

Dijetari ynë Ibn Uthejmini (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Fjalë të mira konsiderohen edhe pyetjet si këto: ‘Si je? Si shkon? Si i ke vëllezërit?’

Si i ke familjarët?’ Dhe shprehje të tjera të ngjashme me këto. Janë prej fjalëve të mira, përderisa fusin gëzim në zemrën e shokut tënd. Çdo fjalë e mirë konsiderohet sikur jep sadaka (bën bamirësi) dhe fiton për të shpërblim tek Allahu.” (Shih: “Sherhu rijadi es-salihin” vëll. 2, fq. 996, në kapitullin “Istihbab tajibi el-kelam ue talakatu el-uexhëh inde el-lika”).

13 Përmendja e Allahut të Lartësuar (dhikri) në kuvend është vepër e pëlqyer.

Janë të shumta hadithet që flasin për mirësitë e kuvendeve të dhikrit (përmendjes së Allahut) dhe që nxisin për to. Prej tyre është hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili na tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Allahu ka engjëj që kërkojnë rrugëve, për të gjetur personat që bëjnë dhikër. Kur gjejnë një grup që përmendin Allahun, atëherë ata thërrasin: ‘Hajdeni për tek ajo që po kërkon**

’hajdeni për tek ajo që po kërkon (përmendja e Allahut)!’ Dhe u vijnë atyre rreth e përqark me krahët e tyre deri (lart) në qiellin e dynjasë...” (Transmeton Bukhariu nr. 6408 dhe Muslimi nr. 2689)

14 Është e pëlqyer lutja për shlyerjen e gjynaheve, kur mbaron takimi a kuvendi (kefaretu el-mexhlis).

Bazohet në hadithin e Ebi Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili në tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kush qëndron në një kuvend, gjatë të cilit flet shumë fjalë të kota, dhe para se të ngrihet prej tij thotë:**

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

‘SUBĤANEKELL-LLAHUM-ME UE BIĤAMDIKE, ESH-HEDU EN LA ILAHE IL-LA ENTE, ESTEGFIRUKE UE ETUUBU ILEJKE.

I dëlirë nga të metat je Ti, o Allah! Ty të përket lavdia! Dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Teje! Ty të kërkoj falje dhe para Teje pendohem!’, me siguri që do t’i falen gjynahet që ka bërë në atë kuvend.” (Et-Tirmidhi 3433; Albani, në “Sahihu el-xhamia”vëll. 2, fq. 1065, ka thënë se ky hadith është sahih / i vërtetë.”

Sunete që kanë të bëjnë me veshjen dhe me hijeshimin

1 Prej sunetit është që veshja e këpucëve të fillohet me të djathtën.

Është e pëlqyer që muslimani ta fillojë veshjen e këpucëve nga këmba e djathtë. Gjithashtu është prej sunetit heqjen e këpucëve ta fillojë nga këmba e majtë.

Argument për këtë është hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “Kur ndonjëri prej jush t’i veshë këpucët, le të fillojë me të djathtën. Ndërsa kur t’i heqë, le të fillojë me të majtën. Le të jetë e djathta e para që vishet dhe e fundit që hiqet.” (Transmeton Bukhariu nr. 5856)

Në një tekst tjetër që ka ardhur te Muslimi transmetohet: “**Askush prej jush të mos ecë me një këpucë! Le t’i veshë ose t’i heqë të dyja njëkohësisht.**” (Muslimi nr. 2097)

Në këto dy hadithe dalin në pah tre sunete:

Veshja e këpucëve të fillohet me të djathtën.

Heqja e këpucëve të fillohet me të majtën.

Këpucët të vishen ose të hiqen të dyja në të njëjtën kohë. Nuk lejohet të ecet me një këpucë të vetme.

Është e pëlqyeshme veshja e rrobave të bardha.

Në kuptimin që: ngjyra e bardhë është e preferuar; bazuar në hadithin e Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili na tregon se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Vishuni me të bardha, sepse ato janë prej rrobave tuaja më të mira. Edhe të vdekurit tuaj qefinosini me to.”** (Transmeton Ahmedi nr. 2219, Ebu Daudi nr. 3878 dhe Et-Tirmidhi nr. 994; Albani, në “Sahihu el-xhamia” vëll. 1, fq. 267, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

Dijetari ynë, Ibn Uttejmini (Allahu e mëshiroftë!) ka thënë: “Rrobat e bardha të përmendura në hadith përfshijnë: këmishat, pantallonat etj. veshje. Është sunet që ato të jenë të bardha. E bardha është ngjyra më e preferuar. Edhe nëse vishen rroba me ndonjë ngjyrë tjetër, nuk ka problem, me kusht që të mos jenë prej rrobave të veçanta për gratë.” (Shih: “Sherhu rijadi es-salihin” 2 / 1087)

Përdorimi i parfumit është prej sunetit (në ambient publik lejohet vetëm për burrat).

Bazohet në hadithin e Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka treguar se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nga kjo botë, më janë bërë të dashura gratë dhe parfumi. Ndërsa namazi më është bërë kënaqësi e shpirtit tim.”** (Transmeton Ahmedi nr. 12293 dhe En-Nesai nr. 3940; Albani, në “Sahihu en-Nesai”, ka thënë se hadithi është hasen, sahih / i mirë - i besueshëm, i saktë - i vërtetë.)

Kurse teksti: “Nga dynjaja më janë bërë të dashura tre gjëra...”, është i dobët.

Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e urrente erën e pakëndshme. Në publikimin e Bukhariut, vjen hadithi i gjatë i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i vinte rëndë (nuk i pëlqente aspak) që prej tij të dilte erë (jo e këndshme).” (Transmeton Bukhariu nr. 6972) Me fjalën “erë” nënkuptohet aroma jo e mirë (e pakëndshme).

4 Refuzimi i parfumit është i papëlqyeshëm.

Bazohet në hadithin e Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) nuk e kthente mbrapsht parfumin.” (Transmeton El-Bukhari nr. 2582)

5 Është e pëlqyeshme që flokët të krehen djathtas.

Nga kjo kuptohet që, sipas sunetit, krehja e flokëve fillohet nga ana e djathtë dhe pastaj (vijohet) majtas.

Argument për këtë është:

Hadithi i Aishes (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i pëlqente ta fillonte veshjen e këpucëve, krehjen dhe pastrimin në anën e djathtë. Madje, e preferonte të djathtën në çdo çështje.” (Transmeton Bukhariu nr.168 dhe Muslimi nr. 268)

Së katërti: Sunete që kanë të bëjnë me teshtitjen dhe me gogësitjen

Sunetet e teshtitjes:

1 Për teshtitësin është sunet të thotë: “EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut”.

Bazohet në hadithin në të cilin Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) thotë: “Nëse ndonjëri prej jush teshtin, le të thotë: ‘EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut.’ Ndërsa vëllai ose shoku i pranishëm le t’i thotë: ‘JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!’ Nëse i pranishmi pra, i thotë: ‘JERĤAMUKELL-LLAH’, atëhere teshtitësile t’ia kthejë me lutjen: ‘JEHDIKUMULL-LLAHU UE JUŠLIĤ BALEKUM / Allahu ju udhëzofte dhe ju përmirësofte gjendjen!’” (Transmeton Bukhariu nr. 6224)

Prej sunetit është të veprojë në mënyrë të larmishme. Krahas lutjes së mësipërme, herë-herë mund të lutet edhe duke thënë kështu: **“EL-ĤAMDU LIL-LAHĀLA KUL-LI ĤĀL / Falënderimi absolut i takon Allahut për çdo gjendje.**’ (Transmeton Ebu Daudi nr. 5031; Ibn El-Kajimi (Allahu e mëshiroftë!), në “Zadu el-mead” vëll.2, fq. 436, në lidhje me këtë hadith thotë: “Zinxhiri i transmetimit të tij është sahih / i vërtetë.”)

I pranishmi i lutet Allahut që ta mëshirojë atë që teshtin, duke thënë: **“JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!”**; ndërkaq, është sunet që teshtitësi t’i përgjigjet, duke thënë: **“JEHDIKUMULL-LLAHU UE JUŠLIĤ BALEKUM / Allahu ju udhëzofte dhe jupërmirësofte gjendjen!”** Për këtë tregon hadithi i mëparshëm i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!).

2 Nëse teshtitësi nuk e falënderon Allahun, është prej sunetit që i pranishmi të mos lutet për të (të mos thotë: **“JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!”**).

Nëse teshtitësi nuk e falënderon Allahun e Lartësuar, nuk është prej sunetit të bëhet lutje për të. Përkundrazi, prej sunetit (në këtë rast) është të mos lutet për të. Kjo bazohet në hadithin e Enesit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Dy burra teshtinë, teksa gjendeshen tek Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) , i cili për njërin prej tyre u lut, ndërsa për tjetrin jo. Ai burri (për të cilin nuk u lut) tha: ‘O i Dërguar i Allahut, për këtë u lute, ndërsa për mua jo.’ Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: **‘Në të vërtetë, ky (pasi teshtiu) e falënderoi Allahun, kurse ti nuk e falënderove.’**” (Transmeton Bukhariu nr. 6225)

Ajo që u përmend më sipër ka të bëjë me veprimin praktik të Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), ndërsa nga thëniet e tij (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) është që ka ardhur në “Sahih Muslim” nga transmetimi i Ebu Musës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: **‘Nëse ndonjëri prej jush teshtin dhe thotë: ‘EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut.’, lutuni për të, duke i kërkuar Allahut që ta mëshirojë(thuajini: “JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!”) Ndërsa po qe se ai nuk e falënderon Allahun, mos u lutni për të.’**” (Transmeton Muslimi nr. 2992)

Ndërsa kur kemi për qëllim formimin e shprehive të një njeri që duam ta edukojmë, si në rastin kur babai synon të edukojë fëmijën e vet, mësuesi nxënësin e tij dhe të tjera raste të ngjashme me këto, që i përkasin sferës së edukimit; në të tilla raste, edukori i thotë: “Thuaj: **‘EL-ĤAMDU LIL-LAH / Falënderimi absolut i takon Allahut.’**” Vepron kështu që ta edukojë fëmijën, nxënësin etj. me këtë sunet, të cilin ndoshta nuk e njohin.

Kur teshtin deri në tre herë, i thuhet: “**JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!**” Personit që e ka zënë gripin, kur theshtin më shumë se tre herë, pas të tretës nuk i thuhet: “**JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!**”

Për këtë tregon hadithi që ka publikuar Ebu Daudi në “Es-Sunen” prej Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë (ka dy transmetime: në një hadith transmetohet se fjalët e mëposhtme i ka thënë Ebu Hurejra dhe në tjetrin Ebu Hurejra ia atribuon këto fjalë Profetit - Paqja e Allahut qoftë mbi të!): “**Lutu për vëllanë tënd** (musliman) deri në tre herë (thuaj deri tre herë: “**JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!**” (kur ai teshtin dhe falënderon Allahun). **Kur teshtin më shumë se kaq** (se tre herë), **kjo është shenjë e gripit** (të lutesh që Allahu ta shërojë).” (Transmeton Ebu Daudi nr. 5034; Albani, në “Sahihu Ebi Daud” vëll. 4, fq. 308, ka thënë: “Hadithi është hasen meukufun / nuk arrin te Profeti - Paqja e Allahut qoftë mbi të!, por tek shoku i tij dhe merfuan / e ka thënë Profeti - Paqja e Allahut qoftë mbi të!)

Këtë e mbështet Muslimi në (publikimin e tij) “Sahihu Muslim”, ku sjell hadithin e Seleme ibn el-Ekua (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili tregon se e ka dëgjuar Profetin (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), që një personi që ka teshtirë pranë tij (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), i ka thënë: **‘JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!’** Pastaj (po ky person) ka teshtirë edhe një herë tjetër. Atëhere, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘Ky burri është me grip.’” (Transmeton Muslimi nr. 2993)

Nga argumentet e mësipërme arrihet në përfundimin se për personin që teshtin nuk bëhet lutje për mëshirë (nuk i thuhet: “JERĤAMUKELL-LLAH / Allahu të mëshiroftë!”), në dy raste:

- 1 Kur ai nuk e falënderon Allahun e Lartësuar.
- 2 Nëse teshtin më shumë se tre here, sepse ky person është me grip.

Sunetet e gogësimës

Është prej sunetit që gogësima të përmbahet ose të zbrapset (frenohet) me dorë.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Me të vërtet, Allahu e do teshtimën dhe e urren gogësimën. Për këtë arsye, nëse dikush teshtin dhe e falënderon Allahun, çdo muslimani që e dëgjon i bëhet detyrë të lutet për të (teshtitësin) për mëshirë. Ndërsa gogësima, në realitet, është prej shejtanit. Le ta zbrapsë (frenojë) atë sa të mundet. Kur ai gogësin thotë: ‘Ha!’, shejtani qesh me të.”** (Transmeton Bukhariu nr. 2663)

Ndërsa te Muslimi është publikuar hadithi i Ebu Saidit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Nëse ndonjëri prej jush gogësin, le ta kapë (zërë) gojën me dorë, sepse hyn shejtani.”** (Transmeton Muslimi nr. 2995) Prandaj, frenimi e gogësimës bëhet: ose duke e bërë zap gojën, duke e ndaluar hapjen e saj, ose duke i shtrënguar buzët me dhëmbë, ose duke vendosur dorën përmbi gojë dhe në mënyra të ngjashme me këto.

Gjithashtu, kur gogësin, më e mira është që të mos e ngrëjë zërin, si p.sh., duke thënë: “Ha!”, ose: “Ah!” apo prej zërave të tjerë të ngjashëm me këto, që dalin nga gogësima. Ai që gogësin vepron në këtë mënyrë, për t’ia humbur shejtanit shansin të qeshë me të.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Gogësima është prej shejtanit. Prandaj, nëse ndonjëri nga ju gogësin, le ta zbrapsë (frenojë) atë sa të mundet. Nëse ndonjëri prej jush (kur gogësin) thotë: ‘Ha!’, shejtani qesh.”** (Transmeton Bukhariu nr. 2663)

Vërejtje: Disa njerëz e kanë bërë zakon që, pas gogësimës, të kërkojnë mbrojtjen e Allahut nga djalli (duke thënë: “**EÛUDHU BIL-LAHI MINESH-SHEJŤANIR-RAXHIM** / Strehohem tek Allahu të më mbrojë nga shejtani i mallkuar!”). Për këtë gjë nuk ka argument. Madje, kjo bie në kundërshtim me udhëzimin e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Sepse, në këtë rast, po thuhet një dhikër që nuk e ka thënë Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

Sunete të tjera ditore

Dhikri i transmetuar për hyrjen dhe daljen nga banjoja

Është e pëlqyer që përdoruesi i banjos, para se të hyrë në të, të thotë dhikrin e transmetuar në “Es-Sahihani” (Bukhariu dhe Muslim):

Enesi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur hynte në banjo thoshte:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ

**“ALL-LLAHUM-ME IN-NIEÛUDHU
BIKE MINEL KHUBUTHI (KHUBTHI)
UEL KHABAITH!**

O Allah! Të lutem më mbro nga shejtanët dhe shejtanet!”(Transmeton Bukhariu nr. 6322 dhe Muslimi nr. 375)

Me fjalën “**El-Khubuth**” nënkuptohen: meshkujt prej shejtanëve, kurse “**El-Khabaith**” janë femrat (shejtanet). Prandaj, në mbrojtjen e kërkuar përfshihen shejtanët meshkuj dhe femra.

Fjala “**El-Khubth**” është më përfshirëse. Ajo nënkupton të keqen. Kurse “**El-Khabaith**” nënkuptohen shpirtat e këqij. Prandaj, në mbrojtjen e kërkuar përfshihen gjithë të keqijat dhe keqbërësit.

Kur del nga banjoja, është sunet të thotë:

Transmetimin e ardhur nga Aishja (Allahu qoftë i kënaqur me të!), e cila ka thënë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur dilte nga banjoja thoshte: ‘**GUFRA NEK/ Kërkoj faljen Tënde, Zot!**’”(Transmeton Ahmed i nr. 25220, Ebu Daudi nr. 30 dhe Et-Tirmidhi nr. 7; Albani, në shqyrtimin “Mishkatu el-masabih”vëll. 1, fq. 116, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

Shkruarja e testamentit është prej sunetit

Lënia e testamentit është sunet për çdo musliman, sido qoftë ai: i sëmure a i shëndetshëm; bazuar në thënien e të Dërguarit të Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!): **“Çdo muslimani, që dëshiron të lërë amanet diçka (me testament), nuk duhet t’i kalojnë dy netë pa e pasur pranë vetes të shkruar testamentin që do të lërë.”** (Transmeton Muslimi nr. 1626) Ky hadith është transmetuar nga Ibn Umeri (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!).

Përmendja e dy netëve në hadith nuk vjen në mënyrë kategorike (të prerë), por përmes saj ka dashur të theksojë, që muslimanit nuk duhet t’i kalojë as edhe një kohë e shkurtër, pa e pasur pranë vetes testamentin që do të lërë. Arsyeja është se ai nuk e di se kur do të vdesë. Ky është një ligj i përgjithshëm për tërë njerëzit (askush nuk e shmang dot vdekjen dhe se ajo vjen papritur).

Ndërsa testamenti i përket detyrimeve ndaj Allahut të Lartësuar, si: zekati ose haxhi, ose shlyerja (obligative) etj.; ose ai që ka të bëjë me të drejtat e njerëzve, si: borxhi dhe çuarja në vend e amaneteve etj.; të gjitha këto janë obligim dhe jo sunet. Gjykimi i lartpërmendur bazohet në faktin se ky testament ka të bëjë me të drejtat dhe detyrimet, sidomos në rastet kur për këto (të drejta e detyrime) nuk ka dijeni askush (një rregull juridik në shariat islam thotë se **ajo, pa të cilën nuk mund të përmbushet vaxhibi (detyrimi), është detyrim** (në vetvete).

Toleranca dhe butësia në shitblerje

Kjo realizohet kur shitësi dhe blerësi të stolisen me tolerancë dhe butësi gjatë shitblerjes. Asnjëri prej tyre nuk bën të sillet ashpër kur bën pazar dhe diskuton për këtë, por duhet të tregohen tolerant.

Argument për këtë është:

Hadithi i Xhabir ibn Abdullahut (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), i cili tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Allahu e mëshiroftë atë person që tregohet tolerant gjatë shitjes, blerjes dhe shlyerjes së borxhit.”** (Transmeton Bukhariu nr. 2076)

Kështu pra, është prej sunetit që kur të kërkojë shlyerjen e borxhit, ta kërkojë me butësi, bazuar në thënien e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) : “...dhe shlyerjes së borxhit”.

Falja e dy rekateve pas çdo abdesi

Ky namaz është një prej suneteve ditore, nga praktikimi i të cilit fitohet shpërblim i madh, që është: hyrja në Xhenet. Në transmetimin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!) vjen se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), në namazin e sabahut (agimit), i ka thënë Bilalit: **“O Bilal, tregomë për punën më shpresuese që ke bërë në Islam, sepse unë kam dëgjuar, para meje, trokëllimën e këpucëve të tua në Xhenet.”** Ai (Bilali) tha: ‘Puna që shresoj më shumë (në shpërblimin e Allahut) është: sa herë që jam pastruar (kam marrë abdes ose gusël) gjatë natës a ditës, kam falur namaz (dy rekate) në këtë gjendje të pastër (me abdes a gulul)’” (Transmeton Bukhariu nr. 1149)

Pritja e namazit

Pritja e namazit është një vepër e pëlqyer, prej së cilës fitohet shpërblim i madh.

Argument për këtë është:

Hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Për sa kohë ndonjëri prej jush është në pritje të namazit dhe atë nuk e pengon gjë tjetër, përveç namazit, që të kthehet te familjarët e vet, ky person konsiderohet sikur është duke u falur.”**

(Transmeton Bukhariu nr. 659 dhe Muslimi nr. 649) Ky person, duke pritur, merr shpërblimin e faljes së namazit.

Po Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!), transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Engjëjt luten (për falje dhe mëshirë) për ndonjërin prej jush, përderisa është në vendfaljen e tij dhe për sa kohë nuk e ka prishur abdesin. Ata thonë: ‘O Allah, fale! O Allah, mëshiroje!’”** (Transmeton Bukhariu nr. 659 dhe Muslimi nr. 649) Kuptimi i shprehjes ‘për sa kohë nuk e ka prishur abdesin’ është: përderisa nuk ka bërë diçka që e prish abdesin.

Ndërsa në publikimin e Muslimit vjen:

“Për sa kohë nuk shqetëson ndonjë në vendfalje, për sa kohë nuk e ka prishur abdesin.” (Transmeton Muslimi nr. 649) Pra, ky shpërblim fitohet duke plotësuar dy kushte: të mos shqetësojë a lëndojë ndokënd në atë vend ku qëndron dhe të mos e prishë abdesin.

Misvaku

Misvaku është prej suneteve të pakufizuar në kohë, pra, mund të përdoret në çdo kohë. Enesi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) nxiste shumë për këtë sunet, saqë ka thënë: **“Kërkoj prej jush ta përdorni sa më shumë misvakun.”** (Transmeton Bukhariu nr. 888)

Po në lidhje me misvakun, Aishja (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Misvaku e pastron gojën dhe e kënaq Zotin.”** (Transmeton Ahmedi me nr. 7 dhe En-Nesai nr. 5; Albani, në “El-Irua” vëll. 1, fq. 105, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

Misvaku është një sunet i fortë, siç u theksua në rastet e përmendura me herët, sidomos në ato që përsëriten përgjatë ditës e natës, si: në faljen e namazit të natës, kur merret abdes, para çdo namazi, kur hyhet në shtëpi etj. Allahu e di më së miri.

Përtëritja e abdesit për çdo namaz

Për muslimanin është sunet ta përtërijë (përsërisë) abdesin për çdo namaz. Prandaj, nëse merr p.sh. abdes për namazin e akshamit dhe pastaj e fal atë, kur të vijë namazi i jacisë, është sunet të rimarrë abdes, edhe nëse e ka abdesin. Pra, marrja e abdesit për çdo namaz është prej sunetit.

Argument për këtë është:

Hadithi që gjendet tek Bukhariu, ku transmetuesi i hadithit thotë: “Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) merrte abdes në çdo namaz.” (Transmeton Bukhariu nr. 214)

Gjithashtu, prej sunetit pëlqehet që muslimani të jetë i pastër gjatë gjithë ditës. Ky gjykim bazohet në hadithin e Theubanit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), që tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Për abdesin nuk kujdeset vetëm se një besimtar.”** (Transmeton Ahmedi nr. 22434, Ibn Maxhe nr. 277 dhe Ed-Darimi nr. 655; Albani, në “Sahihu el-xhami” vëll. 1, fq. 225, ka thënë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

Lutja

Sqarimi se çfarë është e pëlqyer të bëjë muslimani, kur dëshiron të lutet. Prej këtyre suneteve janë:

1> Të lutet duke qenë i pastër (me abdes).

Bazohet në hadithin e Ebu Musës (Allahu qoftë i kënaqur me të!) të publikuar në “Es-Sahihani” (Sahihu El-Bukhari dhe Sahihu Muslim). Në këtë hadith transmetohet historia e Ebu Musës me xhaxhanë e tij, Ebu Amirin (Allahu qoftë i kënaqur me të!). Ebu Musa tregon se kur Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e dërgoi atë (Ebu Amirin) në krye të ushtrisë së Eutasit (që e ka marrë emrin nga lugina (Eutas) ku u zhvillua beteja). Në hadith tregohet se Ebu Amiri (Allahu qoftë i kënaqur me të!) para se të vritej e porositi Ebu Musën (Allahu qoftë i kënaqur me të!) t’i çonte selam Profetit

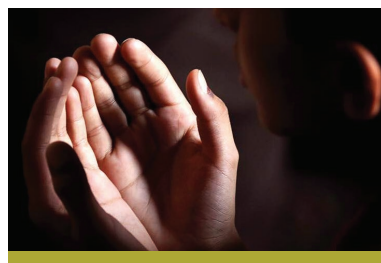
(Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe t’i thoshte të lutej për të. Ebu Musa thotë: “Ia tregova Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) për Ebu Amirin. Pastaj i thashë se Ebu Amiri më porositi, të të them t’i lutesh Allahut për të, që ta falë. I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) kërkoi t’i sillnin ujë; mori abdes; pastaj ngriti duart dhe më pas tha: **“O Allah, fale Ubejdin** (Ubejd ibn Selim ibn Hadar el-Esh’ari), **Ebu Amirin** (pseudonimi i Ubejdit)!” Profeti i ngriti duart aq lart, saqë pashë bardhësinë e sqetullave të tij. Pastaj tha: **“O Allah, bëje të jetë më lart se shumë prej krijesave të Tua në Ditën e Gjykimit.”** (Transmeton Bukhariu nr. 4323 dhe Muslimi nr. 2498)

2> Të drejtohet nga Kibla (Qabja).

Abdullah ibn Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), thotë se Umer ibn el-Khatibi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka biseduar me mua dhe më ka thënë se ditën e (betejës së) Bedrit i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) vështroi tek idhujtarët të cilët ishin një mijë dhe te shokët e tij ishin treqind e nëntëmbëdhjetë burra. Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) iu drejtua Kiblës, pastaj ngriti duart dhe filloi t’i lutej Zotit të tij me zë: **“O Allah, përmbushe atë që më ke premtuar! O Allah, sille atë që më ke premtuar! O Allah, nëse e asgjëson këtë grup prej njerëzve të Islamit (muslimanët), nuk do adhurohesh në Tokë!”** Ai vijoi t’i lutej Zotit me zë, me duart e ngritura kah qiellit dhe i drejtuar nga Kibla, aq sa i ra mëngorja nga supet. Sakaq, erdhi Ebu Bekri, e mori mëngoren; ia hodhi përmbi supet; pastaj i qëndroi nga pas dhe i tha: ‘O Profet i Allahut, të mjafton kjo lutje drejtuar Zotit tend. Ai do ta përmbushë premtimin që të ka dhënë.’ (Transmeton Muslimi nr. 1763)

3> Ngritja e duarve.

Për këtë tregon hadithi i mëparshëm i Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku vjen: “Profeti i Allahut u drejtua nga Kibla dhe pastaj ngriti duart....” Hadithet, lidhur me këtë sunet, janë të shumta.

4> Të fillohet me lavdërimin e Allahut të Lartmadhëruar dhe dërgimin e salavateve për të Dërguarin e Tij (Paqja e Allahut qoftë mbi të!).

Bazohet në transmetimin që publikon Et-Tirmidhi, nga Fudale ibn Ubejdi (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “Ndërkohë që i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ishte ulur në xhami, hyri një burrë dhe

u fal, duke thënë: ‘**ALL-LLAHUM-ME-GFIRLI UERĤAMNI** / O Allah, falmë dhe mëshiro më!’ Sakaq, i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: ‘**O ti namazli, u nxitove. Kur të falesh (të mbarosh së faluri) dhe të ulesh (për t’u lutur), falënderoje Allahun, ashtu siç e meriton Ai, pastaj dërgo salavate për mua dhe pastaj lutju Atij.**’” (Transmeton Et-Tirmidhi nr. 3476; Albani, në “Sahihu el-xhamia” vëll. 1, fq. 172, thotë se hadithi është sahih / i vërtetë.)

5> T’i lutesh Allahut me emrat e Tij të bukur.

Prej emrave të bukur të Allahut zgjidhen ato që përshtaten dhe përputhen me kërkesat e lutësit. Kështu p.sh.: nëse i kërkon Allahut Lavdiplotë rizk (furnizim), thotë: “**O Furnizues!**”; nëse i kërkon Allahut të Lartësuar mëshirë, thotë: “**O më Mëshiruesi i mëshiruesve!**”; nëse i kërkon Allahut të Lartësuar lavdi (triumf), thotë: “**O i Plotëfuqishëm!**”; nëse i kërkon Allahut të Lartësuar falje, thotë: “O Falës!”; dhe nëse i kërkon Allahut të Lartësuar shërim, thotë: “**O Shërues!**”.

Dhe kështu me radhë. I lutet Allahut me emrin e Tij të bukur, që përshtatet me lutjen që bën; bazuar në thënien e Allahut të Lartësuar:

{وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا}

“Allahut i përkasin emrat më të bukur, andaj thirreni Atë (lutjuni Atij) me to...” (El-Araf: 180)

6> Përsëritja e lutjes dhe këmbëngulja në të.

Për këtë tregon hadithi i mëparshëm i Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), ku Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) thotë: “**O Allah, përmbushe atë që më ke premtuar! O Allah, sille atë që më ke premtuar!**” Ai vijoi t’i lutej Zotit me zë, me duart e ngritura kah qiellit dhe i drejtuar nga Kibla, aq sa i ra mëngorja nga supet. Sakaq, erdhi Ebu Bekri, e mori mëngoren; ia hodhi përmbi supet; pastaj i qëndroi nga pas dhe i tha: “**O Profet i Allahut, të mjafton kjo lutje drejtuar Zotit tend. Ai do ta përmbushë premtimin që të ka dhënë.**” (Transmeton Muslimi nr. 1763)

Po kështu, (për këtë tregon) transmetimi i ardhur në “Es-Sahihani” (Bukhariu dhe Muslimi), nga hadithi i Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), kur Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) u lut për fisin Deus, duke thënë: “**O Allah, udhëzoje Deusin dhe silli ata! O Allah, udhëzoje Deusin dhe silli ata** (në Medine, qasi në rrugën e muslimanëve!)” (Transmeton Bukhariu nr. 2937 dhe Muslimi nr. 2524)

Gjithashtu, (për këtë tregon) transmetimi i ardhur në “Sahihun e Muslimit”, në (fragmentin): **“Ai burri bëri një udhëtim të gjatë, me flokë të shpupuritur dhe i pluhurosur, i drejtoi duart kah qiellit, (duke thënë): ‘O Zot, o Zot!’”** (Transmeton Muslimi nr. 1015)

Përsëritja e lutjes është gjithashtu tregues i këmbënguljes së lutësit.

Është e pëlqyer që lutja të përsëritet tre herë. Bazuar në hadithin e Ibn Abasit (Allahu qoftë i kënaqur me të!), të transmetuar në “Es-Sahihani” (Bukhariu dhe Muslimi), ku vjen: “Kur ai lutej, e përsëriste kërkesën tre herë; dhe kur kërkonte diçka (përmes lutjes), e përsëriste kërkesën tre herë.” Pastaj Ibn Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) tregon se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: **“O Allah, dënoi kurejshët (jobesimtarë!)”** Këtë e tha tre herë. (Transmeton Bukhariu nr. 240 dhe Muslimi nr. 1794)

7> **Lutja të jetë e fshehtë** (të mos e dëgjojnë të tjerët).

Bazohet në thënien e Allahut të Lartësuar:

{ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً}

“Lutjuni Zotit tuaj përulshëm dhe fshehurazi.” (El-Araf: 55) Fshehja e lutjes është më pranë sinqeritetit, prandaj Allahu i Lartmadhëruar e lavdëroi Zekerian (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), duke thënë:

{إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا}

“Kur ai e thirri Zotin e vet me lutje të fshehtë” (Merjem: 3) Sipas mendimeve të imamëve të tefsirit (nga komentuesit më të mëdhenj të Kuranit), kjo mënyrë e të luturit është shenjë e sinqeritetit.

◆ **Një mësim i dobishëm: Ndoshta dikush mund të pyesë: Çfarë të them në lutjen time?**

Përgjigjja është: Lutju Allahut për të mirat që dëshiron prej kësaj bote dhe botës tjetër. Në lutjen tënde kujdesu të thuash fjalë lakonike (shprehu me pak fjalë, shkurt e në mënyrë të prerë). Të këtilla janë lutjet e transmetuara në Kuran dhe në Traditën Profetike. Këto lutje përfshijnë mirësitë e kësaj bote dhe të botës së amshueshme.

Medito rreth këtyre lutjeve. Kur u pyet Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) për mënyrën e të luturit, ai u përgjigj me fjalë madhështore. Tregoi

formën më të mirë të lutjes, që i siguron muslimanit mirësitë e të dyja botëve: të dynjasë dhe Ahiretit. Vërtet, kjo përgjigje është një sihariq i madh për gjithë ata që i dëshirojnë këto dhunti e begati. Prandaj medito rreth këtyre fjalëve dhe përmbaju atyre.

Ebu Malik el-Eshxhai, transmeton nga babai i tij (Allahu qoftë i kënaqur me të dy!), se i ka treguar që një burrë shkoi te Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) dhe i tha: “O i Dërguar i Allahut, çfarë të them kur t’i lutem Zotit tim?” Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) e mësoi: **“Thuaj:**

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ، وَارْحَمْنِي ، وَعَافِنِي ، وَارْزُقْنِي

‘ALL-LLAHUM-ME-GFIRLI, UERĤAMNII, UE ĀFINI, UERZUĤNI!

O Allah falmë, mëshiromë, jepmë mirëqenie (më mbro) dhe furnizomë!’- duke i bashkuar gishtat e tij, përveç të madhit: ‘Vërtet, në këto fjalë janë të gjitha mirësi të kësaj botë dhe të botës tjetër (që ti kërkon).’” (Transmeton Muslimi nr. 2697)

Në një tjetër transmetim të Muslimit përmendet: “Personit që hynte në Islam, Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ia mësonte namazin dhe pastaj e urdhëronte të lutej me këto fjalë: **‘ALL-LLAHUM-ME-GFIRLI, UERĤAMNI, UEHDINI, UE ĀAFINI, UERZUĤNI / O Allah falmë, mëshiromë, udhëzomë, jepmë mirëqenie (mbromë) dhe furnizomë!’**” (Transmeton Muslimi nr. 2697)

◆ **Një tjetër mësim i dobishëm:** Është sunet që muslimani të lutet për vëllanë e tij (musliman) në mospraninë të këtij të fundit. Me lejen e vullnetin e Allahut të Lartësuar, një lutje e tillë merr përgjigje (pranohet). Vetë lutësi për këtë vepër fiton mirësi të madhe. Kjo mirësi përmendet në publikimin e Muslimit në “Sahihu Muslim” nga Ebu Ed-Derdai (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **‘Lutja e muslimanit për vëllain e tij (musliman) në mospraninë e këtij të fundit, merr përgjigje (pranohet). Te koka e tij (e lutësit) gjendet një engjell në detyrë. Sa herë që (lutësi) lutet për mirë për vëllain e tij, engjëlli i autorizuar me të (më këtë detyrë) thotë: ‘Amin. Edhe ty të dhëntë Allahu ato të mira që dëshiron për vëllain tënd!’**” (Transmeton Muslimi nr. 2733)

Prej suneteve ditore është dhikri (përmendja e Allahut të Lartësuar).

Dhikri më i madh është leximi i Librit të Allahut të Lartësuar. Adhurimi përmes leximit të Kuranit, i la selefët (tre gjeneratat e para të muslimanëve) pa gjumë, i bëri t’i braktisin shtretërit e tyre:

{كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ}

“Ata flinin pak natën, ndërsa në agim kërkonin falje (nga Allahu).” (Edh-Dharijat: 17-18) Gjatë natës ata bashkonin mes leximit të Librit të Allahut të Lartësuar dhe pjesës tjetër të dhikrit (që gjendet në hadithet profetike), të transmetuar nga i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) O Zot, sa madhështore është ajo natë e dëlirë dhe plot gjallëri për ata që e përjetojnë në këtë mënyrë! Ndërsa ne sa shumë e kemi privuar veten me pagjumësinë dhe shkujdesjen tonë në orët e vona të natës! Të pakën të shpëtonim nga rënia në mëkate ndaj Zotit të Lartësuar. Por, i shpëtuar është vetëm ai që e mëshiron Zoti ynë i Lartmadhëruar.

- ◆ Sa shumë nevojë ke, që të tërhiqesh në vetmi dhe ta marrësh veten tënde në llogari! Ta përmendësh Zotin tënd, sidomos në një kohë kur janë shtuar shumë preokupimet dhe pakujdesia.

Hamed ibn Zejdi transmeton nga Atau ibn es-Saib, se Ebu Abdurrahmani ka thënë: “E kemi marrë Kuranin nga njerëz (sahabët - Allahu qoftë i kënaqur me ata!) që na kanë treguar se kur mësonin dhjetë ajete (versete kuranore), nuk i kapërcenin ato derisa i përvetësonin mirë perms veprimit sipas tyre. Në këtë mënyrë, ne (gjenerata pasuese) e mësuam edhe Kuranin, edhe punën sipas tij. Pas nesh Kuranin do ta trashëgojnë njerëz që do ta pijnë atë siç pihet uji, por që s’e kalon fytyrën e tyre.” (Shih: “Sijera ealami en-nubelai” vëll. 4, fq. 269)

Dhikri është jeta e zemrave

Mjaft prej nesh, sidomos në këtë kohë kur angazhimet janë aq të shumta, ankohen për shkujdesjen ndaj veprave të mira e ngurtësinë e zemrës. Në fakt, dhikri është jeta e zemrës.

Në “Sahihun e Bukhariut”, publikohet hadithi i Ebu Musës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka treguar se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Shembulli i atij që e përmend Zotin dhe atij që nuk e përmend, është si shembulli i të gjallit me të vdekurin.**”

Ndërsa në tekstin e publikuar prej Muslimit, vjen se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: “**Shembulli i shtëpisë ku përmendet Allahu dhe asaj ku nuk përmendet Allahu, është si shembulli i të gjallit me të vdekurin.**” (Transmeton Bukhariu nr. 6407 dhe Muslimi nr. 779)

Allahu i Lartmadhëruar ka nxitur të përmendet në mjaft raste, po përmendim disa prej tyre:

1

Allahu i Lartmadhëruar i ka nxitur robërit e Tij të bëjnë sa më shumë dhikër. Në lidhje me këtë Allahu i Lartësuar ka thënë:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَ سَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا}

“O besimtarë, përmendeni shpesh Allahun dhe lavdërojeni Atë në mëngjes dhe në mbrëmje!” (El-Ahzab: 41-42)

2

Allahu i Lartësuar u ka premtuar falje dhe shpërblim të madh gjithë atyre që e përmendin shumë. Në lidhje me këtë Allahu i Lartësuar ka thënë:

{وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا}

“...përkujtuesit e Allahut vazhdimisht dhe përkujtueset, pra, për të gjithë këta Allahu ka përgatitur falje dhe shpërblim të madh.” (El-Ahzab: 35)

3

Allahu i Lartmadhëruar na ka tërhequr vërejtjen nga cilësitë e hipokritëve, të cilët e përmendin Allahun e Lartmadhëruar fare pak. Në lidhje me këtë Allahu i Lartësuar ka thënë:

{إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا}

“Në të vërtetë, hipokritët përpiqen të mashtrojnë Allahun, por është Ai që i mashtron ata. Kur ata ngrihen për namaz, ngrihen me përtesë, vetëm sa për t’u dukur para botës dhe Allahun e përmendin fare pak.” (En-Nisa: 142)

4

Allahu i Lartmadhëruar na ka tërhequr vërejtjen që mos jepemi pas pasurisë dhe fëmijëve e të lëmë përmendjen e Tij, duke thënë:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ}

“O besimtarë, mos lejoni që pasuria dhe fëmijët tuaj t’ju largojnë nga të përmendurit e Allahut. Ata që e bëjnë këtë, do të humbin.” (El-Munafikun: 9)

5

Le të persiatim së bashku këtë mirësi madhështore dhe nderim të lartë, për të cilën Allahu i Lartësuar thotë:

{فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ}

“Kujtomëni Mua (me namaz, lutje e dhikër etj.) që Unë t’ju kujtoj (me shpërblime).” (El-Bekare: 152)

Ndërsa në hadithin kudsî Allahu i Lartësuar thotë: “Unë do të sillem me robin Tim ashtu si mendon ai se do të veproj me të. Unë jam me të (me mëshirën, ndihmën dhe suksesin që i jap), kur ai më përmend. Nëse ai më përmend në vetvete, Unë e përmend në Vetvete. Nëse ai më përmend në një grup, Unë e përmend në një grup më të mirë (te engjëjt).” (Transmeton Bukhariu nr. 7405 dhe Muslimi nr. 2675; nga hadithi i Ebu Hurejrës -Allahu qoftë i kënaqur me të!)

Llojet e dhikrit të transmetuar në sunetin (tradiçen) e Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) janë të shumta, prej tyre përmendim:

1

Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kush thotë njëqind herë në ditë:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

‘LA ILAHE IL-LALL-LLAHU UAËDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR.

Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, Një i Vetëm është dhe i pashoq, Atij i takon sundimi, Atij i takon falënderimi dhe Ai është i Fuqishëm të bëjë çdo gjë (që do).’, këtij i shkruhet sevap i barasvlershëm me lirimit të dhjetë sklleverve, i shkruhen njëqind të mira dhe i fshihen njëqind të këqija; Allahu e mbron prej shejtanit në atë ditë derisa të ngryset. Askush nuk vjen me diçka më të mirë, përveç atij që ka bërë më dhikër shumë se kaq.

Ndërsa kush thotë njëqind herë në ditë:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ

‘SUBĤAN-ALL-LLAHI UE BI ĤAMDIHI. Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu dhe falënderimi i përket Atij.’, këtij i shlyhen mëkatet, qofshin ato edhe sa shkuma e detit.” (Transmeton Bukhariu nr. 3293 dhe Muslimi nr. 2691)

2

Ebu Ejubi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kush thotë dhjetë herë:**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

‘LA ILAHE IL-LALL-LLAHU UAËDEHU LA SHERIKE LEHU, LEHUL-MULKU UE LEHUL ĤAMDU, UE HUE ĀLA KUL-LI SHEJ-IN ĶADIR.

Nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut, Një i Vetëm dhe i pashoq është Ai, Atij i takon sundimi, Atij i takon falënderimi dhe Ai është i Fuqishëm të bëjë çdo gjë (që do).’, kush e thotë

këtë, shpërblehet sa aiqë liron katër sklevër prej fëmijëve të Ismailit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ” (Transmeton Bukhariu nr. 6404 dhe Muslimi nr. 2693)

3

Sead ibn Ebi Ukasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka treguar se ishte te i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!), kur i tha: **“A e ka të pamundur ndonjëri prej jush të fitojë për çdo ditë njëmijë sevape (shpërblime)?”** Njëri prej të pranishmëve në atë kuvend e pyeti: **“Si t’i fitojë një mijë sevape (shpërblime)?”** Ai (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: **“Të bëjë tesbih një qind here (duke thënë: ‘SUBĤAN-ALL-LLAH!’). Për këtë i shkruhen një mijë shpërblime ose i fshihen një mijë mëkate.”** (Transmeton Muslimi nr. 2698)

4

Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Kush thotë një qind herë në ditë:**

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ

‘SUBĤAN-ALL-LLAHI UE BI ĤAMDIHI/ Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu dhe falënderimi i përket Atij.’, këtij kanë për t’iu fshirë mëkatet, qofshin ato edhe sa shkuma e detit.” (Transmeton Bukhari nr. 6405 dhe Muslimi nr. 2692) Në transmetimin e Muslimit vjen: **“Kushdo që thotë njëqind here kur gdhihet dhe kur ngriset: ‘SUBĤAN-ALL-LLAHI UE BI ĤAMDIHI/ Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu dhe falënderimi i përket Atij.’, askush nuk mund të sjellë punë më të mirë se ai në Ditën e Gjykimit, përveç një personi që e thotë po aq sa ai ose më shumë..”** (Transmeton Muslimi nr. 2692)

Hadithet në lidhje me llojet e dhikrit dhe mirësinë e tyre janë të shumta. Ato që u përmendën më parë janë transmetimet më të njohura dhe më autentike (më të vërteta). Por, ka dhe shumë transmetime të tjera përveç këtyre, ndër të cilët është dhe transmetimi i ardhur nga Ebu Musa el-Eshari (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili tregon se i Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) i ka thënë: **“A të të tregoj për një prej thesareve të Xhenetit?!”** Ebu Musa el-Eshari i tha: **“Po, patjetër.”** Ndërkaq, Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) tha: **“Thuaj:**

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

“LA ĤAULE UE LA ĤU-UETE IL-LA BIL-LAH.

Nuk ka mundësi të ndryshojë gjendja dhe as fuqi për t’u bërë diçka, përveçse në sajë të (vullnetit dhe fuqisë së) Allahut.” (Transmeton Bukhariu nr. 4202 dhe Muslimi nr. 2704)

Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se i Dërguari i Allahut (Allahu qoftë i kënaqur me të!) ka thënë: **“Që të them:**

سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ

‘SUBĤAN-ALL-LLAHI, EL-ĤAMDU LIL-LAHI, UE LA ILAHE IL-LALL-LLAHU, UELL-LLAHU EKBER.

Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu, Falënderimi absolut i takon Allahut, nuk ka të adhuruar me të drejtë përveç Allahut dhe Allahu është më i Madhi.’, kjo është më e dashur (e shtrenjtë) për mua se gjithçka që ndriçon Dielli (se e gjithë dynjaja me çfarë ka në të).” (Transmeton Muslimi nr. 2695)

Edhe istigfari (kërkimi i faljes prej Allahut) është prej llojeve të dhikrit. El-Egar el-Muzeniu (Allahu qoftë i kënaqur me të!) transmeton se Profeti (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Vërtet, zemra ime mjegullohet (ndodh në ndonjë moment që t’i largohet vëmendja nga dhikri, të cilin e bëj në mënyrë të vazhdueshme), prandaj, faktikisht, unë i kërkoj falje Allahut njëqind herë në ditë.**” (Transmeton Muslimi nr. 2702)

Ky është veprimi i Profetit (Paqja e Allahut qoftë mbi të!). Po kështu, edhe me fjalën e tij na nxit t’i kërkojmë falje Allahut, siç transmetohet në “Sahihun e Muslimit” nga El-Egari (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili thotë se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“O ju njerëz, shprehjani pendimin Allahut, sepse unë ia shpreh Atij pendimin njëqind herë në ditë.**” (Transmeton Muslimi nr. 2702)

Ndërsa në publikimin e Bukhariut vjen se hadithi (transmetimi) nga Ebu Hurejra (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka thënë se ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) të thotë: **“Beto hem për Allahun, se, në të vërtetë, unë i kërkoj falje Allahut dhe ia shpreh Atij pendimin më shumë se shtatëdhjetë herë në ditë.**” (Transmeton Bukhari nr. 6307) Prandaj, njeriu nuk duhet të tregohet i shkujdesur ndaj istigfarit (kërkimi i faljes prej Allahut).

Sunetin e dhikrit – dhe mbarë sunetet ditore – po i mbyll me një dhikër madhështor që ka ardhur në “Es-Sahihani” (Bukhariu dhe Muslimi). Bëhet fjalë për hadithin e Ebu Hurejrës (Allahu qoftë i kënaqur me të!), i cili ka treguar se Dërguari i Allahut (Paqja e Allahut qoftë mbi të!) ka thënë: **“Ka dy fjalë, që janë të lehta për gjuhën, të rënda në peshore, të dashura te Mëshiruesi. Ato janë:**

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

‘SUBĤAN-ALL-LLAHI UE BI ĤAMDIHI, SUBĤAN-ALL-LLAHIL AĖĤĤIIM! Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu dhe falënderimi i përket Atij! Lavdiplotë (e i patëmetë) është Allahu i Madhërishëm!’”
(Transmeton Bukhariu nr. 6406 dhe Muslimi nr. 2694)

Falënderimi absolut i takon Allahut, falë mirësisë së të Cilit përmbushen veprat e mira.

Albanian

Parathëniet

Sunetet para agimit

Sunetet në kohën e agimit

Sunetet në kohën e paradites (duhaja)

Sunetet në kohën e drekës e të ikindisë (pasditja)

Sunetet në kohën e akshamit (mbrëmja)

Sunetet në kohën e jacisë (në kohën e darkës)

Sunete të ushqimit

Sunete të selamit (të përshëndetjes islame), të takimit dhe të kuvendimit

Sunete të veshjes dhe të hijeshimit

Sunete të teshtimës dhe të gogësimës

Sunete të tjera

Praktikat dhe lutjet e përditshme të Profetit

(Paqja e Allahut qoftë mbi të!)

اللغة الألبانية
ALBANIAN
LANGUAGE

جميع لغات المشروع
ALL LANGUAGES